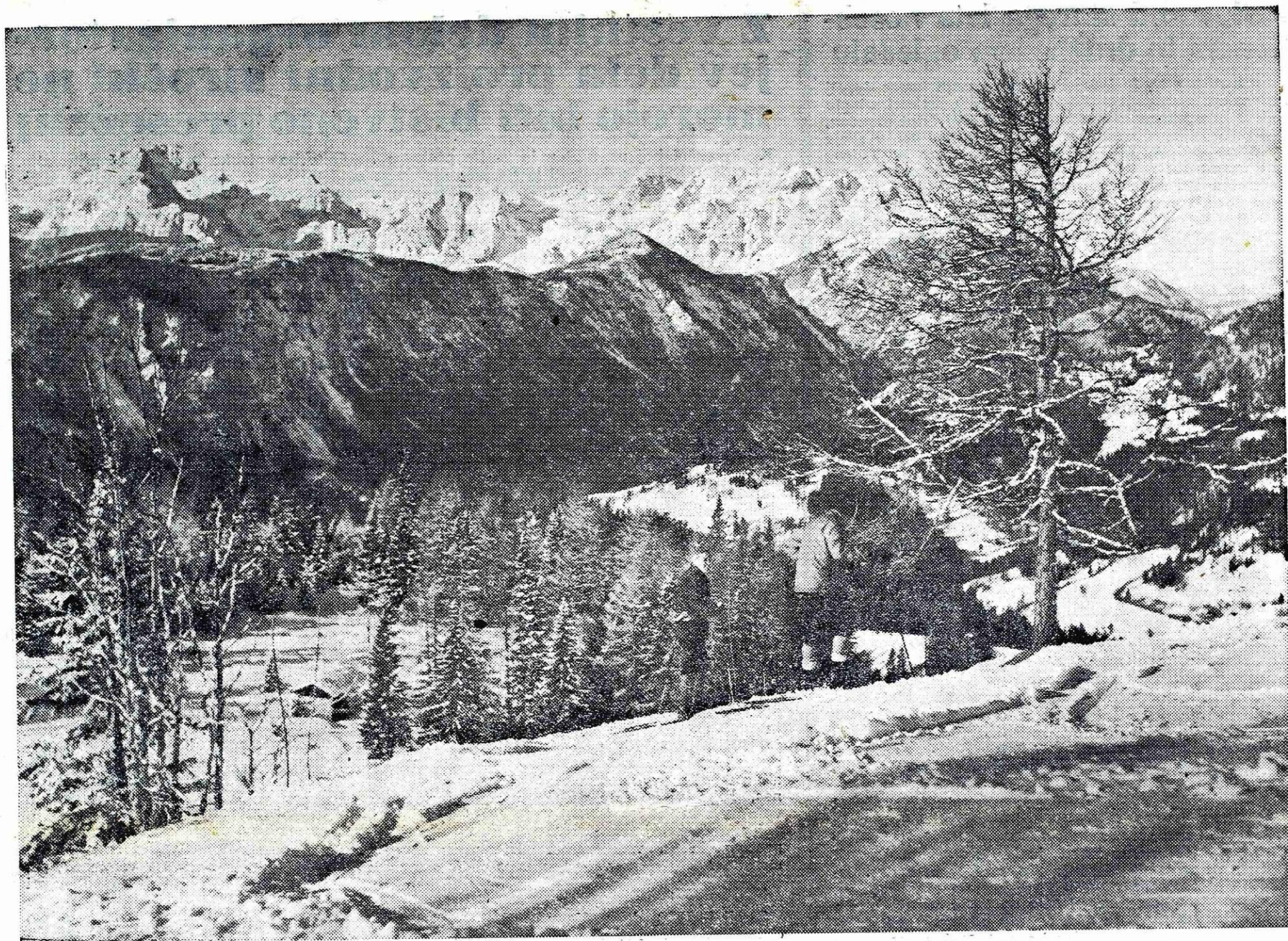

— 100 let Železarne — 100 let Železarne — 100 let Železarne — 100 let Železarne — 100 let Železarne —

LETO XI. Številka 51-52
Jesenice, 26. decembra 1969

**ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA
KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE**

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja« Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

V novem letu 1970 - želimo vsem sodelavcem,
njihovim svojcem in občanom zadovoljstva,
zdravja in sreče

- UPRAVA PODJETJA ŽJ
- SAMOUPRAVNI ORGANI ŽJ
- DRUŽBENO-POLITIČNE ORGANIZACIJE ŽJ
- SKUPŠČINA OBČINE JESENICE
- DRUŽBENO-POLITIČNE ORGANIZACIJE OBČINE
- UREDNIŠTVO ŽELEZARJA

Slovo od starega leta v osebnem in družbenem ogledalu

Ko bo v sredo kazalec na uri označil konec dovolj burnega starega leta, bo vsak v mislih preletel minulo leto in potihoma poskušal narediti svoj letni obračun, hkrati pa se bo zazrl v prihajajoče leto ter v svoje načrte in želje. Med stiskom rok si bomo želeli drug drugemu vse najboljše in najlepše, čeprav včasih samo izrečeno, ki se bo v mnogih primerih med zvoki glasbe in napitki porazgubilo v megli mladega leta. Kajti najboljše in najlepše si ne moremo ustvariti drug brez drugega, brez solidarnega sodelovanja med vsemi in z vsemi. Sreča in zadovoljstvo tako vsakega posameznika, kakor nas vseh, se prepleta z mnogimi stvarmi, ki niso samo moja ali tvoja stvar, ampak stvar vseh nas, ki živimo v slovenski in jugoslovanski družbi ter na planetu, ki mu pravimo zemlja. Sreča in zadovoljstvo se ne moreta zapirati med štiri stene, v lokalne ali državne meje, kakor se ne moremo zapreti pred naravnimi in povzročenimi nesrečami, ki lebdiijo nad človeštvom.

Ali si je mogoče zamišljati popolno človekovo srečo in zadovoljstvo, kljub obilici materialnih dobrin, če še milijone ljudi na zemeljski obli trpi in strada. Ali smo lahko osebno srečni in zadovoljni še ob nešteti vojnih žariščih in masovnem ubijanju ljudi, ob milijonih izkoriščenih soprebivalcev našega planeta, ob milijonih ponižanih in žaljenih. Ali ne bomo ob svojem novoletnem obračunu nekoliko v zadregi s svojo včasih prevleliko sebičnostjo in vesplošnim nezadovoljstvom. Še marsikaj nam manjka za še bolj popolno materialno in duhovno življenje, vendar ali kdaj primerjamo, kaj smo imeli še včeraj in kaj imamo že danes in kaj bi lahko še imeli, če bi bili tudi v svojih družbenih obveznostih in dolžnostih enako uporni in zavzeti, kakor smo takrat, kadar zahtevamo in kaj imajo še milijoni ljudi na svetu.

Mnogo tega bi morali ob svojem novoletnem obračunu položiti predse in morda nam bo lažje, ko bomo uvideli, da smo samo člen v tej mogočni verigi človeštva, ki je vsak dan med seboj bolj povezano in vsak dan v večji medsebojni odvisnosti. Ko bomo začutili sebe v tej mogočni množici, v tem svetovnem labirintu nasprotij, bomo lahko šele dovolj objektivno ocenili, da smo kljub vsemu še kako bogati.

Ob vsakem novem letu si vsi, nekateri na glas, drugi potihoma, želimo, da bi na svetu prenehale vojne in tako velika nasprotja in razlike med ljudmi. Vendar pa mnogi odpovemo takrat, kadar je potrebno karkoli žrtvovati za odstranjevanje teh vzrokov in razlik. Sebično se zapremo vase in pozabimo na včeraj ter na to, kar je lahko jutri. Dokler pa bo v posameznikih prisotna sebičnost in egoizem ter odsotnost od dnevnega dogajanja, tako dolgo bo svet živel v nasprotjih in v stalni nevarnosti vojnih spopadov.

Taka razmišljanja so marsikomu navidežno nespametna ob neslutnih človekovih uspehih v minulem letu. Toda ali lahko ob takih nasprotjih in svetovnih nesoglasjih smatramo človekove dosežke v tehniki, znanosti, umetnosti in kulturi kot napredek pri odstranjevanju teh nasprotij, ali kot možnosti za še večje poglobljanje nasprotij in nesoglasij med narodi in ljudstvi. Ali človekov korak na luno, genialni dosežek znanosti in tehnike, pomeni ublaževanje napetosti ali korak za večanje nasprotij in premoči na svetu? Ko bi dosežki človeškega uma služili za blaginjo vsega človeštva, bi ne bilo razlik in nasprotij na svetu in bi človeštvo ne trepetalo za svoj jutrišnji dan.

V ta ogledala bi se morali zazreti ob slovesu od starega leta in v njem videti tudi samega sebe v tem razvejanem svetu, polnem nasprotij in krivic. V tem ogledalu bi potem videli tudi sebe ali kot vztrajnega delavca in borca za humanizacijo in demokratizacijo naših odnosov in za še hitrejšo gospodarsko rast svoje domovine, ali kot sopotnika prizadevanj velikega števila delovnih ljudi. Kajti ta prizadevanja pomenijo ustvarjati v svoji domovini humane in demokratične odnose med ljudmi, krepiti gospodarsko in obrambno moč države ter tako ustvarjati močno in enotno domovino bratskih jugoslovanskih narodov, trdnjavo demokracije in humanizma. Taka prizadevanja v svoji domovini so tudi največji prispevek k miru v svetu in borbi za uveljavitev spoštovanja človeškega dostojanstva in njegovih pravic na vsej zemeljski obli.

Ko nazdravljamo novemu letu, nazdravimo tudi vsemu človeštvu, tudi lačnim, trpečim in zatiranim ter jim v novem letu zaželimo miru in blagostanja. Nazdravimo tudi svoji domovini in vsem jugoslovanskim narodom, da bi v bratstvu in enotnosti v novem letu dosegli še boljše delovne rezultate pri izgradnji neodvisne, humane, socialistične Jugoslavije. Nazdravimo miru in prijateljstvu med narodi in ljudstvi.

Naš aktualni razgovor s sodelavci

Z vestnim delom organizatorjev dela proizvodni stroški ne morejo biti bistveno preseženi

Konkurenčni boj na tržišču in boljše poslovne rezultate bo mogoče vzdržati in dosegati le s trajno skrbjo za modernizacijo proizvodnje in z dnevnim prizadevanjem za pocenitev proizvodnje. Obe nalogi sta v medsebojni odvisnosti, medtem ko je druga naloga še posebno odvisna od organizacije proizvodnje in od dobrega ter vestnega dela vodilnih kadrov. Iz povsem naravnega zaključka bi morali sklepati, da ob dobrem, vestnem in odgovornem delu organizatorjev dela proizvodni stroški ne bi smeli biti bistveno preseženi. Žal pa so proizvodni stroški še vedno previsoki in nam velikokrat zagrižejo v sicer dobre proizvodne rezultate. Še vedno je v naših obratih prisotna površnost zadnjih 25 let, ko so bile predvsem najbolj pomembne tone, ne glede na proizvodne stroške. Poleg objektivnih vzrokov za višje stroške, kot je npr. slab vložni material, neustrezen delovni prostor idr., pa je prisotnih še vedno veliko vzrokov, ki izvirajo iz površnosti in neodgovornosti. Pri analizah proizvodnih stroškov bi morali ta dva vzroka strogo ločevati, kajti mnogo je primerov, pri katerih sodelavci res nimajo možnosti vplivanja na nižje stroške, pa tudi primerov, kjer je to možno pa se to zane-marja. So pa tudi primeri, ko vzroke, ki izvirajo iz malomarnosti in površnosti, zelo radi opravičujemo z objektivnimi vzroki.

Za današnji razgovor smo prosili sodelavce iz električnih peči, ki se jim zahvaljujemo za odgovore in sodelovanje.

VPRAŠANJE: Zmanjševanje proizvodnih, vzdrževalnih in drugih režijskih stroškov pomeni večji dohodek in hitrejšo sanacijo posledic preteklosti. Pri vas imate opravka z dragimi materiali kot npr. elektrode, praški, opeka in goriva (električna energija, kisik idr.). Na njihovo potrošnjo imate neposreden ali posreden vpliv. Zanima nas, kako vi gledate na ta vprašanja in kakšen je lahko vaš prispevek pri zmanjšanju proizvodnih in vzdrževalnih stroškov?

ODGOVORI:

Smail MUŠIČ, delovodja v elektrojeklarni: Pri nas je največji problem že sama lokacija obrata oziroma zelo utesnjen delovni prostor. Na primer, že samo razporejanje legur in drugih materialov je zelo problematično, ker se zaradi utesnenosti prostora marsikaj med seboj pomeša. Ves dovoz vložnega materiala je zelo utesnjen, kar otežkoča delovne pogoje in kar je pogosten povod za površnost. Električne peči so res grajene za proizvodnjo jekla z nizkimi proizvodnimi stroški in seveda za kakovosten vložni material. Pri nas pa je zelo prisotno vprašanje tako kakovosti, kakor količine vložnega materiala. Če vzamem samo kot primer odpadno in kakovostno neustrezno žico, ki jo dobimo iz valjarne Bela kot vložni material. Dolga, nerazrezana žica nam povzroča pri zakladanju peči še večji nered poleg počasnosti pri zakladanju, včasih pa tudi zastoje. Če le temu dodam še pomanjkanje ustreznega vložnega materiala tudi po količini, čakanje na vložne košare, ob zelo utesnjenem delovnem prostoru, potem moram naglasiti, da so to pomembni vzroki, ki vplivajo na višje proizvodne stroške, na katere pa mi neposredno nimamo vpliva, vendar pa bremenijo pri nas proizvedeno jeklo. Razumljivo, da je

tudi šaržni čas daljši zaradi slabega vložka in s tem večja poraba električne energije, elektrod idr., kar znova povzroča stroške. Lomljenje elektrod povzroča slab vložek pa tudi pomanjkanje električne energije v konicah. To so dnevni problemi, s katerimi se srečujemo in jih bo potrebno pričeti od izvora dalje učinkovito reševati in odstranjevati. Mislim, da je naprimer pihalcu ljubše ob dobrem vložku pihati 10 minut, kakor pri slabem tudi do ene ure. S tem hočem reči, da delavci niso vedno odgovorni za višje stroške in da bi raje delali bolj z ustreznim vložkom in v boljših delovnih pogojih.

Anton TUŠAR, topilec na ASEA električni peči: Oo načetem vprašanju je še mnogo problemov. Še so pojavi površnosti in neodgovornosti npr. pri vlivanju, legurah in drugje, ker delavci ne pazijo dovolj pri opravljanju svoje delovne dolžnosti. Imamo pa velike težave z vložnim materialom, zaradi česar moramo pogostno spreminjati proizvodni program zaradi neustreznosti vložka, na manjvredne kakovosti, kar povišuje proizvodne stroške, poleg drugih posledic pri nadaljnji predelavi jekla in obveznostih do kupcev. Tudi delovni prostor je zelo utesnjen in se včasih človek čudi, da se v takih delovnih razmerah še toliko naredi. Zelo pogostno nam povzroča težave odpadna žica kot vložek, ker zavzame velik obseg in povzroči cel nered, medtem ko teže glede na obseg nima. Žico, kot vložek bi morali že prej razrezati in stisniti, oziroma jo pripraviti, namesto da v naših utesnjenih prostorih zaradi tega pride do težav in tudi manjših zastojev. Navedene težave pa ne opravičujejo malomarnega in neodgovornega odnosa nekaterih delavcev do pomožnih materialov, pri čemer bi se z vestnejšim delom

lahko še marsikaj prihranilo. Težave imamo tudi v livni jami s pomanjkanjem kokila in nepravčasnega vračanja praznih voz z Bele, kar pomeni čakanje in seveda poviševanje proizvodnih stroškov. Moja delovna naloga je, da kot topilec vplivam na čimkrajše šaržne čase in s tem na čimmanjšo porabo električne energije, seveda ob kakovostno ustreznem vložku.

Franc AGREŽ, livni vodja pri električnih pečeh: Pri nas se ljudje še ne čutijo dovolj odgovorni, da je to naš material, ki ga plačujemo iz lastnega žepa. Vsak išče le svoje pravice, ob tem pa pozablja na svoje odgovornosti in svoje dolžnosti. Še vedno imamo zelo slab odnos do pomožnih materialov, ki jih uporabljamo pri svojem delu, tako tisti, ki material prevzemajo, kakor tisti, ki ga uporabljajo. Naj navedem nekaj primerov. Naprimer prašek »fenotern«, ki ga nabavljamo v Kranju, je najbrž polnjen v vreče prevroč, ker je več kakor polovico vreč, ki jih dobimo v obrat, počenih. Domžalske »lonkerit« plošče se rade lomijo in ne vem, zakaj ne naročimo takih, ki bi ustrezale potrebni velikosti in kakovosti. Tako pa moramo plošče sekati, kar poleg kakovosti vpliva na boljši ali slabši izplen v valjarnah, poleg nepotrebnih odpadkov pri sekanju plošč. Isti primer je s počeno opeko, ki jo dobimo za obzidave. Tisti, ki naročijo in material prevzemajo, bi morali tudi misliti na gospodarnost, ker vsi gornji primeri vplivajo na proizvodne stroške. Tudi mi dobimo od kupcev ugovore in zavrnjeno pošiljko, če ne ustreza naročeni kakovosti, zakaj ne bi enakega odnosa imeli tudi pri prevzemu materiala za naše potrebe.

Pri nas je še vedno precej pripomb na nizke osebne dohodeke glede na težko delo v primerjavi z drugimi obrati in izventovarniški organizacijami. Če ob tem upoštevamo še minimalne zasedbe delovnih izmen, je o teh vprašanjih potrebno tudi razmišljati. Mnogo več pa bi morali tudi ljudem govoriti o proizvodnih stroških, o njihovem vplivu na dohodek in o tem, da je to, s čemer opravljajo, njihovo in od nikogar drugega in če razmetujejo, da razmetujejo svoje.

Valentin POGAČAR, žerjavovodja na električnih pečeh: Na višje ali nižje proizvodne stroške vpliva tudi ustreznost delovnih naprav. Nepopolnost žerjava pri električnih pečeh povzroča večkrat pretrg je-klene žice pri nakladanju košar, kar povzroča zastoje. O tem je bilo že mnogo govora, narejene tudi strokovne analize, vendar je ostalo pri

(Nadalj na 8. strani)

Razgovor uredništva z direktorjem
Železarne mag. inž. Petrom Kuncem

Čim manj pretresov in vsaj toliko uspehov kot letos

V današnjem novoletnem razgovoru uredništva Železarja z direktorjem Železarne mag. inž. Petrom Kuncem, smo želeli odgovore na vprašanja, ki tudi naše sodelavce najbolj zanimajo. Direktorju se za ljubeznivost iskreno zahvaljujemo.

VPRAŠANJE: Po sedanjih predvidevanjih bomo letošnje leto zaključili brez poslovne izgube in celo pokrili nekaj izgube iz prejšnjega leta. Na ta uspeh je po presoji verjetno vplivalo več dejavnikov. Ali bi prosimo povedali, kateri dejavniki so to?

ODGOVOR: Velika prizadevanja naših železarjev pri urejanju notranjih nalog kot so: specifične porabe, dobiti (izpleni) in produktivnost, so v mnogočem doprinesla, da smo tudi navzven uspeli prepričati pristojne organe o naši dobri volji in gospodarski pomembnosti pa smo tako dobili nove cene, ki so bistveno poboljšale poslovni rezultat letošnjega leta.

VPRAŠANJE: Še vedno je prisoten problem cen metalurških izdelkov ob večjih podražitvah materialov in uslug,

ki jih potrebuje železarna. To se povezuje v nekem smislu tudi z osebnimi dohodki zaposlenih, ki zaostajajo za republiškim poprečjem. Prosimo za pojasnilo, koliko smo v tej smeri napredovali, oziroma kakšno stopnjo smo dosegli v pogledu cen naših proizvodov in kakšne so realne možnosti za izboljšanje osebnih dohodkov?

ODGOVOR: Cene, ki smo jih dosegli med letošnjim letom, so se zvišale za 8,15 %, kar je bistveno več, kot smo pričakovali. Žal so se istočasno povišale tudi cene repromateriala, ki ga potrebujemo v proizvodnji čez predvideno mejo pa se zato razlika med lastno in prodajno ceno ni veliko popravila v našo korist. Ob nadaljnjem vrtočnem vzpenjanju cen ferolegur, starega železa, surovega

železa in vseh vrst uslug pa bi ta razlika lahko ponovno padla na kritično vrednost. V letu 1970 bo zato potrebno še veliko več naporov za znižanje proizvodnih stroškov, da bi tako izredno drage surovine še mogli ekonomsko uporabljati.

Osební dohodki v naslednjem letu bodo višji, toda tudi tu je vprašanje, če bodo zadovoljivi — v kolikor bi se življenjski stroški kljub omejitvenim ukrepom še višali.

VPRAŠANJE: Zanima nas kakšno je sedanje stanje v pogledu nelikvidnosti v Železarni oziroma kako se rešuje vprašanja upnikov in dolžnikov ob tem vsesplošnem jugoslovanskem problemu in kakšno je razmerje med upniki in dolžniki v naši Železarni?

ODGOVOR: Sedaj, ko smo se približali meji rentabilnosti poslovanja, nam je nelikvidnost ostala kot najtežji problem. Ziro račun je blokirán za 160 milijonov. Konec leta bodo kupci dolgovali Železarni pet do deset milijonov več, kakor dolguje naše podjetje svojim dobaviteljem. Nivo dolgovanj pa se je letošnje leto povzpelo celo na 180 milijonov dinarjev. Novi ukrepi nam do sedaj niso pomagali pri zniževanju našega medsebojnega zadolževanja.

VPRAŠANJE: Katere slabosti in pomanjkljivosti v delu delovnega kolektiva bi morali predvsem odstraniti v prihajajočem novem letu, da bi dosegli še boljše poslovne rezultate?

ODGOVOR: Današnji čas zahteva treznost, umirjenost v odločitvah, prav tako pa tudi pri delu samem pa je zato hlastanje za kratkoročnimi učinki za rešitev našega problema vse premalo učinkovito. Ravno tako se pri iskanju rešitev in izvajanju posameznih zamisli sklepov in načrtov, prepogosto gleda na sosedo, namesto, da bi vsak na svojem področju prispeval kolikor največ more. Če se bo vsakdo trudil, da bo dodeljene naloge izpolnil kolikor mogoče natančno po kakovosti in v roku, potem lahko v naslednjem letu pričakujemo nadaljnji vzpon v našem poslovanju.

VPRAŠANJE: Katere osnovne naloge stojijo pred delovnim kolektivom v prihodnjem letu?

ODGOVOR: Najprej si moramo zagotoviti prepotrben kovinski vložek (belo surovo

železo, polfabrikate, ferolegure) nato koks in še ostali repromaterial ter rezervne dele. Z ozirom na ukrepe za odstranitev nelikvidnosti, bo to najtežji problem in zelo težko rešljiv. Kot celota pa moramo v naslednjem letu z boljšo organizacijo in z manjšimi novatorstvi in tehničnimi izboljšavami še nadalje povečati produktivnost.

Zaradi pomanjkanja delovne sile je potrebno povsod tam, kjer je možno v najkrajšem času zaposliti žensko de-

lovno silo iz območja samin Jesenic in iz bližnje okolice.

Pri vseh teh težavah pa moramo do svojih poslovnih partnerjev, do svojih kupcev biti korektni, tako v kakovosti, kot tudi in predvsem v dobavnih rokih.

VPRAŠANJE: Vaše novoletne želje delovnemu kolektivu?

ODGOVOR: DELOVNEMU KOLEKTIVU ŽELIM MANJ PRETRESOV, VSAJ TOLIKO USPEHOV KOT V LETOŠNJEM LETU, VEČ ZDRAVJA IN VSO SREČO!

Na apnenici so izpolnili proizvodni načrt

Delovni kolektiv apnenice v obratu plavž je v četrtek, 18. decembra na dopoldanski izmeni izpolnil letni proizvodni načrt v višini 13.000 ton apna. Uspeh delovnega kolektiva apnenice je toliko večji, ker so med letom imeli težave s kvaliteto granulacije apna, poleg tega pa jim je primanjkovalo delavcev. Kolektivu apnenice ob izpolnitvi proizvodnega načrta za leto 1969 čestitamo in jim v novem letu želimo novih uspehov!

Odlikovanje naši železarni ob prazniku JLA

V ponedeljek, 22. decembra, na praznik JLA, je komandant armade generalpolkovnik Franc Poglajen odlikoval tudi našo Železarno s plaketo JLA. Plaketa je bila našemu železarskemu kolektivu podeljena kot priznanje za aktivnost pri krepitvi narodne obrambe in sodelovanju z JLA v letu 1969.

Slavnostne podelitve plaket v prostorih doma JLA v Ljubljani sta se udeležila tudi predstavnika našega kolektiva v. d. sekretar Dušan Stare in obratovodja šamotarne Stana Roman, ki sta tudi prejela plaketo JLA. Zatem je bil sprejem v počastitev JLA, ki sta ga priredila predsednik skupščine SRS Sergej Kraigher in komandant armade generalpolkovnik Franc Poglajen. Plaketa JLA, ki smo jo prejeli ob praznovanju dneva JLA, je prav gotovo spodbuda našemu kolektivu, da tudi v prihodnje vsestransko sodeluje z našo armado na področju krepitve narodne obrambe.

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu

Dežurna služba

	telefon v pisarni	doma
SOBOTA, 27. 12.:		
Ciril ODLASEK, valjarna Javornik	620	766
NEDELJA, 28. 12.:		
Bogomil HOMOVEC, tehnični direktor	301	766
PONEDELJEK, 29. 12.:		
Teodor OKROŽNIK, gradbeno vzdrževanje	577	739
TOREK, 30. 12.:		
inž. Alojz PAHOR, direktor kadr. sekt.	211	290/42
SREDA, 31. 12.:		
inž. Karel RAVNIK, elektro jeklarna	433	790/27
ČETRTEK, 1. 1.:		
Anton GROSELJ, valjarna žice	852	790/17
PETEK, 2. 1.:		
Franc GLOBČNIK, plavž	340	740
SOBOTA, 3. 1.:		
inž. Jaka SOKLIČ, strojne delavnice	556	888
NEDELJA, 4. 1.:		
dr. inž. Marin GABROVSEK, TKR	380	732
PONEDELJEK, 5. 1.:		
inž. Franc VIČAR, predelovalni obrati	743	83/141 državni
TOREK, 6. 1.:		
inž. Ivo ARZENŠEK, SEP	501	500
SREDA, 7. 1.:		
inž. Feliks BÉSTER, RTA	262	790/59
ČETRTEK, 8. 1.:		
inž. Janez BIDOVEC, TPD	240	790/44
PETEK, 9. 1.:		
Edi CENCEK, teh. službe vzdrževanja	548	727

Dežurna služba traja od datuma nastopa ob 14.30 do naslednjega dne do 6.30. V kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite vratarja v glavni pisarni, tel. 410.

Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razglasnih deskah vratarjev.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Mladina o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Seminar za mladince iz delovnih organizacij

V Bohinju je bil v mladinskem domu dne 13. in 14. 12. seminar za mladince iz delovnih organizacij. Seminar je organizirala RK ZMS. Osnova za organizacijo seminarja je dala 3. zasedanje RK ZMS, na katerem je bilo govora o problemih mladih v delovnih organizacijah.

Poleg čez sto mladih udeležencev iz raznih delovnih organizacij iz vse Slovenije in članov RK ZMS, se je prvega dne udeležil seminarja tudi Zvone BERGANT, član odbora za medsebojne odnose pri RK ZK Slovenije, ki je imel tudi uvodni govor, ki se je nanašal predvsem na vlogo družbeno-političnih organizacij kot so: ZK, ZM in sindikati. Govoril je tudi o nadaljnji graditvi samoupravljanja, moderne organizacije dela in o kadrovske politiki.

Tov. Bergant v svojem izvajanju ni zanikal marsikaterih napak, ki motijo delo vodilnih družbeno-političnih organizacij, obenem pa je prisotnim obrazložil pomen novih ukrepov, ki naj bi te napake odpravili. Pri uresničitvi novih ukrepov pa naj bi dala svoj delež tudi ZM.

Sledila je razprava, ki pa ni bila omejena na vsebinske okvire, zato so mladinci v glavnem govorili o svojih problemih v delovnih organizacijah in o študentih — stipendistih.

Drugi in obenem tudi zadnji dan seminarja pa je imel uvodni govor Dagmar Šuster, sekretar ZMS, ki je prisotnim obrazložil nove teze in stališča ZMS s 3. republiške konference ZMS za delovanje organizacij ZM v osnovnih organizacijah, katere so rezultat nekajletnih analiz razmer, v katerih se je znašla mladina po nekajletnem uresničevanju družbeno in gospodarske reforme.

Razprava na 3. RK ZMS pomeni izraz razpoloženja slovenske mladine do teh vprašanj, zato so stališča, ki jih sprejemamo na samoupravni način, oblikovan politični dogovor slovenske mladine, združene v ZM in obvezuje vse organizacije ZM, je dejal v svojem referatu tov. Šuster.

Iz njegovega referata je tudi razvidno, da se predsedstvo RK ZMS zaveda, da so in še nastajajo problemi in težave pri delu mladine, vendar so na 3. RK v tezah predlagali tako selekcijo, ki je zajemala le nekatera vprašanja iz kadrovske politike, strokovne uveljavitve, samoupravljanja in političnega orientiranja mladih. Razprava na 3. RK ZMS je tak izbor tez sprejela in razvila se je bogata razprava, ki je teze dopolnila, konkretizirala, podprla in obenem opozorila tudi na nekatere slabosti.

V tem smislu je bil na seminarju informiran tudi širši krog mladih iz delovnih organizacij, kajti v enoletnem programu ZMS je bil dan precejšen poudarek nalogam in problemom mladih v delovnih organizacijah, kar dokazuje tudi to, da so člani RK ZMS obiskali čez sto delovnih organizacij, kjer so se lahko neposredno seznanili s problematiko in delovanjem aktivov ZM. Tako so med drugim lahko ugotovili, da je predvsem struktura ZM zelo slaba, kajti zelo veliko gospodarskih organizacij takorekoč ne pozna organizacije ZM, bodisi ker le-ta ne obstaja, ali pa eksistira samo na papirju.

Problem predstavlja tudi nezadostna izobraženost mladih. Podatek, da 36,6 % mladih ne konča osnovne šole v roku, dovolj nazorno kaže nizko stopnjo izobrazbe tudi na delovnem mestu v gospodarskih organizacijah, kajti precej mladih se z nedokončano osnovno šolo tudi zaposli. Zato želje mladih za izobraževanje na delovnih mestih le niso tako neosnovne in nepotrebne, kot jih hočejo nekateri prikazati, ali jih celo zavračati. Tu pa ne gre samo za izobraževanje mladih z nedokončanimi šolami, gre za izobraževanje širšega kroga delavcev in strokovnih kadrov, kajti današnja tehnologija in stalni napredek zahtevata stalno izpopolnjevanje slehernega zaposlenega človeka, kajti le tako gre lahko gospodarska organizacija v korak s časom, tehnologijo in moderno organizacijo dela.

Marsikdo se bo verjetno vprašal, od kod naenkrat tako glasno izražena potreba po izobraževanju in strokovnosti. Verjetno ga bo zadovoljil odgovor, ki ga je v svojem referatu navedel sekretar ZMS tov. Šuster. Namreč ZMS smatra, da dosedanja kadrovska politika ne zadovoljuje, kljub nekaterim dobrim rezultatom. Dejstvo je, da je posledica kadrovske politike kadrovske sestavi v SRS, ki ga ni mogoče primerjati z drugimi republikami, kaj šele z razvitejšimi narodi. Kadri pa bi morali biti posebna prednost majhnega naroda. Zato se bo ZMS vztrajno in dosledno borila za revolucionarno spreminjanje sestave v skladu z razvojem modernih proizvodnih sil in družbe sploh. Obenem pa se ne sme prezreti tudi to, da je tudi moderna kadrovska politika sestavni del reforme.

Verjetno tudi še marsikje obstoja mišljenje, da je samoupravljanje pristojnost strokovnega kadra. Razna taka mišljenja pa ZM zavrača, čeprav ne zanika velikega deleža, ki ga strokovnost prispeva pri uresničevanju samoupravljanja. Splošno mišljenje je, da je pri samoupravljanju nujna tudi prisotnost in delo političnih sil. Samo-

upravljanje je obenem tudi dolžnost, pravica in možnost za vsakega posameznika in če te možnosti ne izkoristi, je in bo ostal samo-objekt v delovni organizaciji.

Tretja RK ZMS je vsekakor še ena večja prelomnica v delovanju organizacije ZM, kajti nazorno je pokazala na razne probleme in pomanjkljivosti, obenem pa tudi na dolžnosti.

Udeleženci so nato po krajši razpravi in z manjšimi popravki sprejeli nove predloge in stališča 3. RK ZMS, katere bodo prenesli v svoje aktivne ZM, kjer jih bodo po svojih močeh in zmožnostih skušali čimbolje uresničiti. Z. E.

Redna seja predsedstva TK ZMS Železarne

Na prvi seji predsedstva TK ZMS Železarne po tovarniški konferenci so pregledali sklepe in analizirali konferenco.

Člani predsedstva so zadovoljni s potekom konference in z obiskom povabljenih predstavnikov aktivov ZM iz gospodarskih organizacij. S temi predstavniki oz. aktivni ZM bodo tudi v bodoče imeli prijateljske stike, za kar je odgovorna društvena komisija, ki je tako v novem sestavu dobila tudi prvo resnejšo nalogo.

Člani predsedstva so nato izvolili sekretarja TK ZM Železarne ter predsednike komisij, katere naj bi začele s samostojnim delom. Nekatere komisije so tudi dobile že določene naloge.

V januarju 1970 naj bi ideološka komisija organizirala seminar za širši krog mladincev, katere zanima predvsem politika, družba in gospodarstvo. Športna komisija naj bi v tem mesecu pripravila tudi medobratna tekmovanja v zimskih športnih panogah, medtem ko bi društvena komisija pripravila izlet.

Velika aktivnost komisij v januarju pa ni samo trenutna zaletavost komisij ali predsedstva kot si bo to morda marsikdo napačno tolmačil, pač pa to zahteva sam program, ki si ga je predsedstvo TK zastavilo že pred tovarniško konferenco ZM. To kaže, da bodo v prihodnjem letu bolj resno in z večjo zavzetostjo delovali pri izpolnjevanju nalog ZMS in TK. Upajo, da bodo na ta način pridobili tudi več aktivnih članov, ki bodo pripravljeni pomagati pri izpolnjevanju nalog, ki so jih sprejeli.

Izvoljena sta bila tudi dva delegata, ki bosta zastopala TK ZM Železarne na tovarniški konferenci ZM EMO Celje.

Na koncu seje so sledila še poročila članov predsedstva, ki sta se udeležila letne konference ZM železarne Store in poročilo s seminarja za mlade iz delovnih organizacij v Bohinju. Z. E.

INDIJA — Romunska in indijska vlada sta sklenili 11-letni sporazum o dobavi 23,4 milijona ton indijske železove rude romunskim železarnam. Vrednost dobavljenih železove rude v višini 133 milijonov dolarjev bo Romunija izplačala z dobavo nekaterih industrijskih proizvodov.

IRAN — Zaradi vedno večjega razvoja industrije, v tej državi iz leta v leto narašča potreba za železarskimi izdelki. Ker državna železarna Isfahan nima zadostnih zmogljivosti in proizvaja poleg tega samo težke profile ter profilno jeklo, želijo zgraditi čimprej novo hladno valjarno. V ta namen že iščejo možnosti za finančno udeležbo tujega kapitala. Hladna valjarna bo proizvodila letno 400.000 do 500.000 ton pločevine in bo v začetku predelovala uvožene vroče valjane trakove.

ROMUNIJA — Cilj romunske železarske industrije v bližnji bodočnosti je, doseči

v letu 1975 proizvodnjo okoli 10 milijonov ton surovega jekla. Pri proizvodnji gotovih izdelkov predvidevajo, da bodo povečali količino proizvedenih cevi na čez milijon ton letno. To zahteva njihova industrija za črpanje in predelavo nafte. Veliko pozornost bodo posvetili proizvodnji posebnih in visoko legiranih jekel. Zato gradijo v Tirgovištu novo železarno, ki bo specializirana za proizvodnjo takšnih jekel.

VELIKA BRITANIJA — Družba British Steel Corp. bo investirala 360 milijonov dolarjev v razširitev svoje železarske proizvodnje. Pri tem je računana tudi izgradnja novega pristanišča za razkladanje velikih ladij natočenih z železno rudo iz prekomorskih dežel. Ta načrt je del skupnega investicijskega programa v britanski železarski industriji, katerega namen je povečati letno zmogljivost britanskih železarn s sedanjih 26 milijonov ton na 30 do 34 milijonov ton v letu 1975.

Slovo od upokojenih sodelavcev

Valjarna profilov je imela vsoboto, 13. decembra poslovilni večer od sodelavcev, ki so odšli v pokoj. Udeleželi so se ga poleg številnih upokojencev še predstavniki družbeno-političnih organizacij in samoupravnih organov obrata ter obratovodja Zdravko Črv.

Skromno slovesnost je otvoril in pozdravil vse navzoče predsednik sindikalnega odbora valjarne profilov Anton Zupan. V svojem govoru je opisal težko delo pred vojno in med vojno. Naglasil je, da so pred osvoboditvijo delavske družine lahko dale svoje otroke v uk le za obrtniške poklice, medtem ko o nadaljnjem šolanju ni bilo mogoče niti misliti. Danes pa je omogočeno otrokom delavskih družin, da lahko študirajo na višjih in visokih šolah in to je velika pridobitev ljudske revolucije. V svojem pozdravnem govoru ni pozabil na žene upokojencev, ki so bile tudi navzoče. Poudaril je, da ne bi smeli ob takih prilikah pozabiti na njihov velik prispevek, da so možje lahko redno hodili na vsakodnevno delo in da so še krepki pričakali upokojeve. Na koncu svojega govora je zaželel vsem upokojencem, kakor tudi njihovim ženam, da bi v miru in zdravju uživali svoj zasluženi pokoj. Obratovodja Zdravko Črv je opisal dolgoletno naporeno delo delavcev (upokojencev) v našem obratu, saj so nekateri v njem delali 40 let. Ravno oni so z dolgoletnim delom in izkušnjami veliko pripomogli k slovesu naših končnih izdelkov v domovini in zamejstvu. Zaželel je vsem upokojencem, da bi še mnogo let zdravi in zadovoljni preživeli jesen svojega življenja v krogu svojih družin.

Anton Lakota se je v svojem imenu in v imenu vseh upokojencev zahvalil za izkazano čast. Navzoči so na družabnem večeru, ki je sledil, med seboj izmenjali spomine preteklih in sedanjih let ter izrazili željo, da se še večkrat srečajo, saj so preživeli skupaj mnogo let ter se počutijo med svojimi sodelavci kakor doma.

V imenu vseh udeležencev poslovnega večera se zahvaljujem sindikalnemu odboru valjarne profilov za dobro organiziran poslovilni večer. Zahvala pa velja tudi osebju gostišča Zelenica za topel sprejem ter ceneno in solidno postrežbo.

H. M.

Samoupravni organi v preteklem tednu

Organi samoupravljanja v preteklem letu

Preteklo je več kot pol leta, od kar je delavski svet Železarne sprejel statutarni sklep in določil pristojnosti novoustanovljenim organom samoupravljanja v podjetju. Po tej dobi že lahko potegnemo črto in seštejemo uspehe ter pomanjkljivosti v delu teh organov.

Sveti delovnih enot so se redno sestajali v vseh delovnih enotah in obravnavali obširno in pomembno problematiko, čeprav organizacijsko delovne enote še niso dobile tiste oblike, kakršna je bila zamišljena, ko smo sestavljali novo strukturo samoupravnih organov in jim določali prisotnosti. Nekateri zelo pomembne pristojnosti, obravnavanje o sredstvih in osebnih dohodkih so ostale neizkoriščene in napisane le na papirju, ker v tem času nismo uspeli organizirati nagrajevanja po delovnih enotah in najti stimulacije po kateri bi bile delovne enote soudeležene v dohodku Železarne in si ustvarjala lastna sredstva. Kljub temu je bilo problemov dovolj in so sveti delovnih enot imeli dovolj gradiva za razprave in sklepanje. V času sanacije Železarne so obstojali nekateri objektivni vzroki, da tega ni bilo mogoče izpeljati do konca, vendar bi lahko vsaj pričeli in pripravili osnovni koncept, ki bi lahko začel veljati takrat, ko bomo ustvarjali toliko dohodka, da bo ostalo tudi za kaj drugega, ne pa samo za osebne dohodke. Po tem kar so sveti delovnih enot razpravljali in o čemer so sklepali, lahko zaključimo, da so v letu opravičili svoj obstoj.

Glede komisij, kolektivnih izvršilnih organov svetov delovnih enot pa je objektivno stanje precej drugačno in zelo različno, tako v posameznih delovnih enotah, kot tudi pri posameznih komisijah v eni delovni enoti. Nekateri komisije so se redno sestajale, obravnavale probleme s svojega področja in v okviru svojih pristojnosti, druge so se sestajale bolj po redko, nekatere pa skoraj nič ali pa popolnoma nič. Škoda, da zaradi neurejenih predpisov in nepoznavanja urejenih predpisov, ne moremo ustvariti realne evidence sestajanja teh organov, ker bi bila slika zelo neuspešna, v nekaterih delovnih enotah pa celo porazna. Iz obstoječe evidence, ki je pomanjkljiva, ker tajništvo organov samoupravljanja ne dobiva redno zapisnikov sej komisij ali pa jih sploh ne dobiva, je razvidno, da se v nekaterih delovnih enotah komisije sploh ne sestajajo in so evidentirane

samo konstituantne seje, do čim se v drugih delovnih enotah komisije sestajajo redno, predvsem gre pri tem pohvaliti komisijo za proizvodnjo v predelovalnih obratih. Vzroke za to gre iskati v istih problemih, ki veljajo za svete delovnih enot, samo, da so pri komisijah bolj izraženi, ker so komisije specializirane na posamezna področja. Če je iz teh razlogov opravičljivo, da se niso sestajale komisije za nagrajevanje, ni v nobenem primeru opravičljivo, da se niso sestajale v delovnih enotah komisije za varstvo pri delu, ali komisije za novatorstvo in racionalizacijo, še manj pa komisije za medsebojne odnose in kadre. Pri teh organih samoupravljanja lahko ugotovimo, da nismo storili vsega, kar bi lahko in bomo tem organom v prihodnjem letu morali posvetiti veliko več pozornosti.

Podoben problem je s komisijami v obratih, kjer so te razlike v aktivnosti še veliko bolj izrazne in gre v nekaterih obratih pohvaliti le komisije za medsebojne odnose in nagrajevanje, predvsem v tem istopata valjarna profilov in valjarna 2400, kjer se te komisije redno mesečno sestajajo in obravnavajo vprašanja iz okvira svojih pristojnosti. Če bi bila evidenca točna in se komisije res niso niti enkrat sestale, potem bi se opravičeno vprašali, kdo rešuje ta vprašanja v drugih obratih, v tistih obratih, kjer se te komisije v šestih mesecih niti enkrat niso sestale. Premeščanja so v obratih, posebno pri takšni fluktuaciji kot je pri nas, na dnevnem redu vsak dan, kaj šele vsaj enkrat v šestih mesecih. Če je temu tako in če se komisije niso sestajale in ta vprašanja reševale, potem lahko trdimo, da v teh obratih kršimo ustavna načela in določila delovne zakonodaje. Verjamem, da temu ni tako in da je zaradi neurejenih organizacijskih zadev pomanjkljiva le evidenca na tajništvu organov samoupravljanja.

K delu centralnih organov, delavskemu svetu Železarne, odboru in komisijam pri delavskem svetu Železarne, ne bi bilo kaj pripomniti. Odbori so se zelo dobro in hitro vživeli v svoje nove pristojnosti in problemi ter vprašanja se sedaj mnogo bolj temeljito obravnavajo. To je tudi razumljivo, saj so odbori specializirani za določena področja, gradivo veliko boljše obvladajo in imajo tudi dovolj časa za razpravo. Mogoče bi lahko zamerili slabšo aktivnost odboru za

izume in racionalizacijo ter odboru za varstvo pri delu in socialno zdravstveno varstvo, ker zaradi slabše aktivnosti članov, vsak odbor po enkrat ni bil sklepčen in so ga morali ponovno sklicati. Vse kaže, da so odbori v celoti opravičili svoj obstoj in da bodo mnogo prispevali k nadaljnjemu razvoju delavskega samoupravljanja v naši Železarni.

O delu delovnih skupin smo že pisali v ŽELEZARJU, zato o tem ne bi več ponavljali. Ker pa delamo zaključke o delu samoupravnih organov ne bi bilo prav da ne omenimo tudi delovnih skupin, ki bodo, seveda če bodo zaživele tako kot je predvideno, še največ prispevale razvoju delavskega samoupravljanja in ne na zadnje največ pripomogle k hitrejši sanaciji naše Železarne. Primer referendum za združitev slovenskih železarn je očiten in bi na tem primeru morali graditi vse ostale akcije v Železarni. To pa pomeni, da moramo aktivirati zato potrebne moči, predvsem pa moramo ustvariti v Železarni učinkovito informativno službo. Posebno skrb moramo posvetiti tudi vodjem delovnih skupin od katerih je zelo veliko odvisno dobro delo delovnih skupin. Organizirati bomo morali seminar ali mogoče vrsto krajših seminarjev za vodje delovnih skupin, tako kot je delavski svet Železarne sklenil že pred pol leta pa njegovega sklepa nismo do danes realizirali.

Optimistično bi bilo misliti, da bo samoupravni mehanizem po novi strukturi brezhibno deloval že po šestih mesecih, da bi lahko po tej kratki dobi samo pohvalno govorili o delu organov samoupravljanja. Zavedati se moramo, da bomo morali še zelo veliko narediti ne samo

po tako imenovani samoupravni liniji, temveč tudi po vseh drugih linijah, predvsem pa bomo morali urediti takšno organizacijo v Železarni, da bo vsakdo vedel za kaj odgovarja in kaj je njegova dolžnost, kaj pa njegova pravica.

M. Polak

7. seja delavskega sveta

V sredo, 31. decembra 1969, bo v Delavskem domu pri Jelenu 7. seja delavskega sveta Železarne, na kateri bodo kot osrednjo točko obravnavali plan proizvodnje za 1970 in realizacijo za 1969. Na tej seji, ki bo imela tudi svečan značaj, bo direktor Železarne poročal o uspehih Železarne v preteklem letu in podal perspektivne smerice za bodoče delo, za delo v nastopajočem novem 1970. letu.

5. SEJA ODBORA ZA OSNOVNA SREDSTVA

Predsednik odbora za osnovna sredstva Janez PETERNEL je sklical 5. sejo odbora v petek, dne 19. decembra 1969. Na seji so obravnavali spremembe programa za proizvodnjo varilnega praška, dodatni program amortizacije za zamenjavo in končni program investicijskega vzdrževanja v 1969 letu. Poleg tega so pregledali kako so izvršeni sklepi zadnje seje odbora in rešili vlogo podjetja VODOVOD Jesenice.

Ko so pregledali sklepe prejšnje seje, so ugotovili, da v obratih precej zavlačujejo s fizičnimi likvidacijami tistih osnovnih sredstev, katere je odbor likvidiral pa so zato sklenili, da se morajo vsa likvidirana osnovna sredstva, ki jih odbor odobri, tudi fizično likvidirati najkasneje v 3 mesecih. Ker tudi letos likvidirana osnovna sredstva niso še fizično likvidirana, so sklenili, da razen valjarne 1300 in težke proge, morajo obrati vsa likvidirana sredstva tudi fizično likvidirati, če ne jih mora uprava osnovnih sredstev ponovno aktivirati.

Odobrili so spremembo programa za proizvodnjo varilnega praška in v ta namen odobrili tudi sredstva, naročili pa so, da morajo odgošča določiti tudi najemnina.

vorne službe do prihodnje seje predložiti odboru za osnovna sredstva terminski program izvajanja investicije in poizkusnega obratovanja.

Odobrili so tudi dodatni program amortizacije za zamenjavo in dokončni program investicijskega vzdrževanja za 1969. leto ter naročili upravi osnovnih sredstev, da mora do naslednje seje odbora pripraviti celotno problematiko sredstev amortizacije za zamenjavo.

Podjetju VODOVOD Jesenice so odobrili v zakup za dobo 5 let zemljišče, kjer bodo zgradili polnilnico za butan in zemljišče poleg stare kisikarne, kjer bodo zgradili priročno skladišče. Naročili so, da se mora za ta zemljišča določiti tudi najemnina.

V valjarni profilov, so se v soboto 13. decembra poslovili od svojih sodelavcev, ki odhajajo v pokoj (Zapir preberite na 4. strani)

Sestanki delovnih skupin

VALJARNA 2430 — PROGA — Na sestanku delovne skupine Pintar, dne 16. 12., so prisotni dobili najprej odgovore na vprašanja, postavljena na prejšnjem sestanku. Zatem so obravnavali problematiko proge in s tem v zvezi disciplino. Ne strinjajo se z dosedanjim načinom, kako so bili prikazani podatki o zavaljanih ploščah. Zahtevajo, da se jim odstotek zavaljanih plošč ne odteguje od norm, ker so na ta način dvakrat kaznovani. Najprej pri akordu in nato še pri dobiti. Zahtevajo pojasnilo, zakaj so bili v novembru penalizirani, če pa podatki kažejo, da je bilo najmanj zavaljanih plošč v celotnem letu. Podatek o doseženi dobiti je treba objaviti na oglasnih deskah, delavci pri pečeh na naj bi dobili vsaj občasne nagrade na vzdržnost peči.

VALJARNA 2400 — ODPRAVA — Na sestanku delovne skupine Mirtič, dne 13. 12., so najprej pregledali sklepe prejšnjega sestanka, nato pa obravnavali problematiko oddelka. Menijo, da bi lahko napravili več, saj je v skladišču čez 180 ton pločevine, predvsem zaradi pomanjkanja avtomobilov. Pločevino, ki jo odvažajo s kamioni, je treba ponovno tehtati. Delavce v adjustaži opozarjajo, da je pločevina za zalogo pomanjkljivo ožigosana in težko ugotovijo kvaliteto. To velja tudi za pločevino, ki jo dobivajo v skladišče na redna naročila.

ELEKTRODNI ODDELEK — ADJUSTAŽA — Delovna skupina Lipušček je imela sestanek 17. 12. Ponovno in odločno so zahtevali, da služba za varstvo pri delu prek tehnične službe uredi klimatsko napravo v delovnem prostoru zavijalk. Dva ventilatorja sta bila že vgrajena, vendar ne na ustreznem mestu in nista dovolj učinkovita. Zaradi gostote plina pri izdelavi bazičnih elektrod postaja delo nevzdržno in je zahteva delavk za urejeno klimatsko napravo toliko bolj utemeljena.

ELEKTROENERGIJA — Sestanek delovne skupine Sirc je bil 18. 12. Razpravljali so o sanacijskem programu in o prispevkih kolektiva k izpolnjevanju sanacijskega programa. Zaradi uvedbe 42-urnega delovnika je treba obratu zagotoviti ustrezno število delavcev, s čemer pa je že seznanjen kadrovskega sektor.

TRANSPORTNI OBRATI — VLEČNA SLUŽBA — Na sestanku delovne skupine 25. 11. je o 9-mesečnem poslovanju govoril šef transportnih obratov tov. Košir. Največ so obravnavali probleme, ki nastajajo zaradi občutnega pomanjkanja delavcev. Menijo, da bi lahko disciplino izboljšali, če bi odpovedali delovno razmerje nediscipliniranim. V najkrajšem času je treba rešiti vprašanje izostankarjev, obenem pa nagraditi delavce, ki delajo namesto njih. Treba je izdelati normativ porabe zaščitnih sredstev, ker je njihova potrošnja prevelika.

VALJARNA 1300 — HLADNA VALJARNA — Na sestanku delovne skupine Potočnik 15. 12. so razpravljali o planu za november in december. Kritično so ocenili material, ki ga dobivajo iz predhodnih obratov kot vložek, ker dimenzijsko in kakovostno ne ustreza. Zato predlagajo, naj prizadeti obrati že sami izločijo neustrezen material in ga pošljejo v martinarno namesto v valjarno 1300. Predlagajo čimprejšnjo ureditev higienskih prostorov, ker sedanji ne ustrezajo predpisom.

VALJARNA 1300 — ADJUSTAŽA — Sestanek delovne skupine Dremelj je bil 12. 12. Prisotnih je bilo 35 delavcev, delovodja pa jih je seznanil s problematiko, ki je nastala po reorganizaciji. Še vedno niso znani izračuni o rentabilnosti, ker so prišteti tudi stroški remonta, ki pa so tudi večji. Brez pripomb so sprejeli plan za december, čeprav je visok in so imeli dva dni zastoja, ker ni bilo generatorskega plina.

VALJARNA 1300 — PROGA — Sestanek delovne skupine Malej je bil 13. 12. Z zadovoljstvom so sprejeli poročilo, da je bil plan proge za november dosežen s 109 %. Vložek iz valjarne Bela je

nekoliko boljši, toda vzporedno s tem ugotavljajo, da še vedno dobivajo vložek iz valjarne Bela, ki je rezan prekratko ali preozko. Zaradi tega nastajajo težave pri dobiti. Verjetno bodo imeli težave pri izpolnjevanju plana v decembru, nekateri posamezniki pa še vedno ne kažejo pravega odnosa glede valjev in do bolj kakovostnega dela. Če bi izboljšali odnos do dela, bi lahko imeli tudi boljše rezultate pri dobiti.

VALJARNA PROFILOV — LAHKA PROGA — Na sestanku delovne skupine Jurčič 12. 12. so najprej obravnavali proizvodni načrt za december. Bistvenih pripomb in vprašanj ni bilo, največ pa so govorili o težavah v čistilnici, ki je ozko grlo v obratu. Prisotne delavce so opozorili, naj bi z nadurnim in nedeljskim delom pomagali pri reševanju problemov v čistilnici in bi tako tudi na posameznih progah lahko nemoteno obratovali.

VALJARNA PROFILOV — LAHKA PROGA — Delovna skupina Mežnarc je imela sestanek 17. 12. Vodja delovne skupine je prisotne seznanil s proizvodnimi nalogami za december, ki bi jih lahko izpolnili, če bodo imeli ustrezen vložek. Opozoril je na čistilnico, ki je ozko grlo in je zaradi tega precej zastojev. Pogosto morajo prestavljati kalibre iz ene dimenzije na drugo, s tem pa se večjajo zastoji. Zaželeno je nedeljsko delo v čistilnici.

VALJARNA PROFILOV — LAHKE PROGE — Tudi delovna skupina Markelj je imela sestanek 17. 12. Vodja delovne skupine je delavce seznanil s sklepi, sprejetimi na seji delavskega sveta Železarne, nato pa s proizvodnimi nalogami za november in december. Pripombe so imeli zaradi vložka in čistilnice. Primanjkuje delavcev, urediti pa bo treba tudi higienske prostore, tako da ne bo v umivalnici prepiha. Služba za varstvo pri delu naj ugotovi predlogu I. in II. rezalcev pri škarjah, da bi namesto cokel dobili čevlje.

VALJARNA PROFILOV — TEHTNICA — Na sestanku 18. 12. so najprej prebrali zapisnik zadnjega sestanka, nato pa obravnavali problematiko obrata in finančno poslovanje za devet mesecev. Vodja delovne skupine tov. Brišar je prisotne seznanil s celotno problematiko, edina pripomba je bila, da je treba več in bolje delati in da so življenjski stroški vedno višji, prejemki pa nižji.

VALJARNA BELA — Sestanek delovne skupine Noč je bil 16. 12. Poročilo o izpolnjevanju proizvodnega načrta za november je bilo sprejeto brez pripomb, prav tako tudi plan za december. Pripombe so imeli zaradi odvažanja odpadkov iz valjarne, ker nimajo vagonov. Zato je treba odpadno železo zlagati v kupe. Obrat tako ni urejen kot bi moral biti, možne pa so tudi poškodbe. Nujno je treba urediti vprašanje nagrajevanja in vztrajati pri 42-urnem delavniku. Nevzdržno je, da en oddelk povečuje proizvodnjo z zaostrevanjem norm, v drugem oddelku pa imajo poleg norm še premije.

PLAVŽ — PEČI — Vodja delovne skupine Kolkaj je na sestanku 20. 12. predlagal tri točke dnevnega reda. Poudarili so, da mora vsak član delovnega kolektiva izpolnjevati vse naloge in obveznosti, za kar je tudi plačan. Poostri je treba osebnostno odgovornost, poročilo o stanju v Železarni pa je bilo sprejeto z nekaterimi pripombami. Ob koncu sestanka so prisotni predlagali tri predloge za ureditev nekaterih problemov v obratu.

PLAVŽ — APNENICA — Sestanek so imeli 9. 12. Kljub večkratnim opominom je granulacija apnenca vedno slabša. Zato se poslabša tudi kvaliteta apna. Do izpolnitve letnega plana jim manjka samo še 5 %, precej pa jih ovirajo izostanki in bolovanja. Ugotavljajo, da podjetje dela boljše, čeprav izguba ne bo v celoti odpravljena. Verjetno pri izpolnjevanju sanacijskega programa vsega še nismo naredili, kar pa se bo drugo leto še poznalo. Ugotavljajo, da življenjski stroški vidno naraščajo, zlasti pa izdatki za kosila in večerje.

PLAVŽ — KAMNOLOM — Na sestanku delovne skupine 15. 12. so zahtevali odgovor na vprašanje, če bo Železarna nabavila oz. odobrila nakup nove vrtalne garniture. Opozarjajo, da so bila letos odobrena finančna sredstva na razdelitev za globinsko vrtnje in odstreljevanje, ki pa niso bila porabljena. Delavec Smail Bešič vprašuje, kakšne so možnosti za napredovanje vrtalca v kamnolomu. Izposojeni delavci podjetja SAVE imajo še dopuste in proste dni in jih bodo koristili ob novem letu. Za nadomestilo bo treba dobiti druge delavce.

PLAVŽ — PEČI — Delovna skupina Žust je imela sestanek 11. 12. Govorili so o sanacijskem programu ter o problemih, ki jih imajo čistilci in žerjavovodje. Poleg tega so govorili še o življenjskih stroških, delavci pa so z draginjo zelo nezadovoljni. Mnogi menijo, da bi raje šli iz Železarne v tujino. Na VP 2 nimajo drugega topilca in bo treba napraviti zamenjavo z drugo dnino. Glede proizvodnje menijo, da je še kar zadovoljiva z ozirom na slab vložek.

PLAVŽ — PEČI — Sestanek delovne skupine Berlot je bil 12. 12. Skupina je seznanjena z izpolnjevanjem proizvodnih nalog in nj bilo bistvenih pripomb. Glede plana za leto 1970 pa menijo, da bo izvedljiv, če bodo imeli kakovostno rudo. Zelo kritično so obravnavali vzdrževanje naprav ter zaščitna sredstva in pomanjkanje delavcev, zlasti žerjavovodij.

PLAVŽ — Na sestanku delovne skupine Koželj 14. 12. so bili prisotni mnjenja, da bodo plan težko izpolnili, ker je vložek vedno slabši. Kritično so obravnavali odnos delavcev do zaščitnih sredstev, ki jih sicer zahtevajo, toda uporabljajo jih ne. Niso zadovoljni s kakovostjo malice, ki so preveč enolične in predrage. Vprašujejo, kdaj bodo dobili večji dodatek za malice in sploh kdaj se bodo izboljšali osebni dohodki.

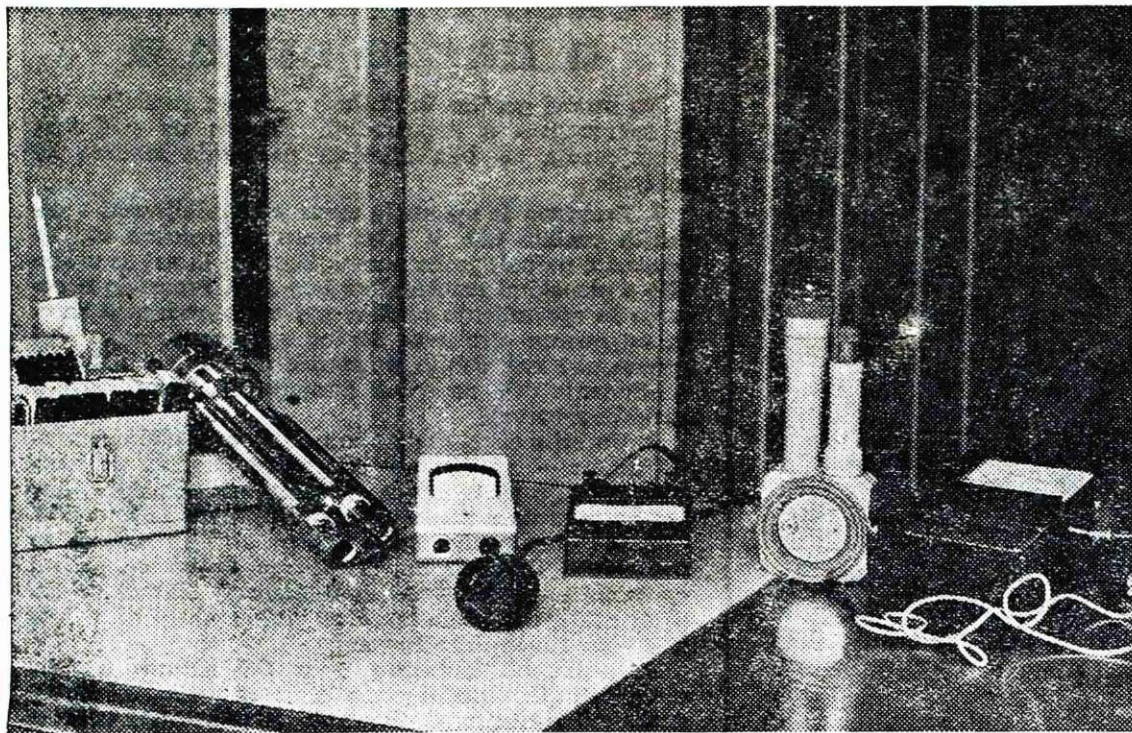
PLAVŽ — Sestanek delovne skupine Žnidaršič dne 16. 12. je vodil tov. Medja. Razpravljali so o izpolnjevanju proizvodnih nalog ter o razkladanju ljubijskega siderita, ki je naložen na zasnežene vagonne in ruda lahko zmrzne. Tudi vagoni za indijsko rudo ne ustrezajo. Razpravljali so še o koksu, ki ga dobijo iz Zenice, zanima pa jih, če ga bomo plačali po isti ceni kakor koks iz Lukavca, čeprav je znano, da je koks iz Zenice slabši, posebno v zadnjem času.

PLAVŽ — PRIPRAVA VLOŽKA — Na sestanku 14. 12. sta bili dve točki dnevnega reda: sanacijski program Železarne in obratni problemi. Ugotavljajo, da smo pri izpolnjevanju sanacijskega programa že precej naredili, zdaj pa je naloga drugih organov, predvsem zveznih, da železarstvu v jugoslovenskem prostoru dajo mesto, ki mu pripada. Govorili so še o higienskih prostorih in malicah v kantini, ker so cene zelo narasle. Povečati bo treba dodatek za malice oziroma poiskali druga ustrezna merila. Zaradi miniranja v bližini drobilnice so bila na objektu razbita stekla na oknih, ki jih bo treba zamenjati.

PLAVŽ — AGLOMERACIJA — Na sestanku delovne skupine Ravnikar so največ govorili o vzdrževanju aglomeracije in rudarne. Premalo smo pozorni do rezervnih delov in tako pride do večjih zastojev. Vprašujejo, zakaj so cene malicam višje, uprava podjetja oz. sindikat naj bi kontroliral, če je res potreba za takšno povečanje cen v kantinah. Tov. Džanič ugotavlja, da železar precej piše o sanacijskem programu in o tem, da se stanje izboljšuje, zato ga zanima, če se bodo vzporedno s tem izboljšali tudi osebni dohodki, predvsem glede občutne podražitve življenjskih stroškov.

PLAVŽ — RUDARNA — AGLOMERACIJA — Na sestanku delovne skupine Močnik 16. 12. so se pogovarjali o problemih obrata. Največ so se zadržali pri popravilih in čiščenju v rudarni ter na aglomeraciji. Z zadovoljstvom so sprejeli poročilo o izpolnjevanju proizvodnih nalog in menijo, da je zelo težko stoodstotno izpolniti proizvodni načrt pri tako slabi rudi. Zaradi povečanja cen življenjskim stroškom, predvsem malicam v kantinah, predlagajo povečanje nadomestila za toliko, kolikor so se v poprečju povečale cene.

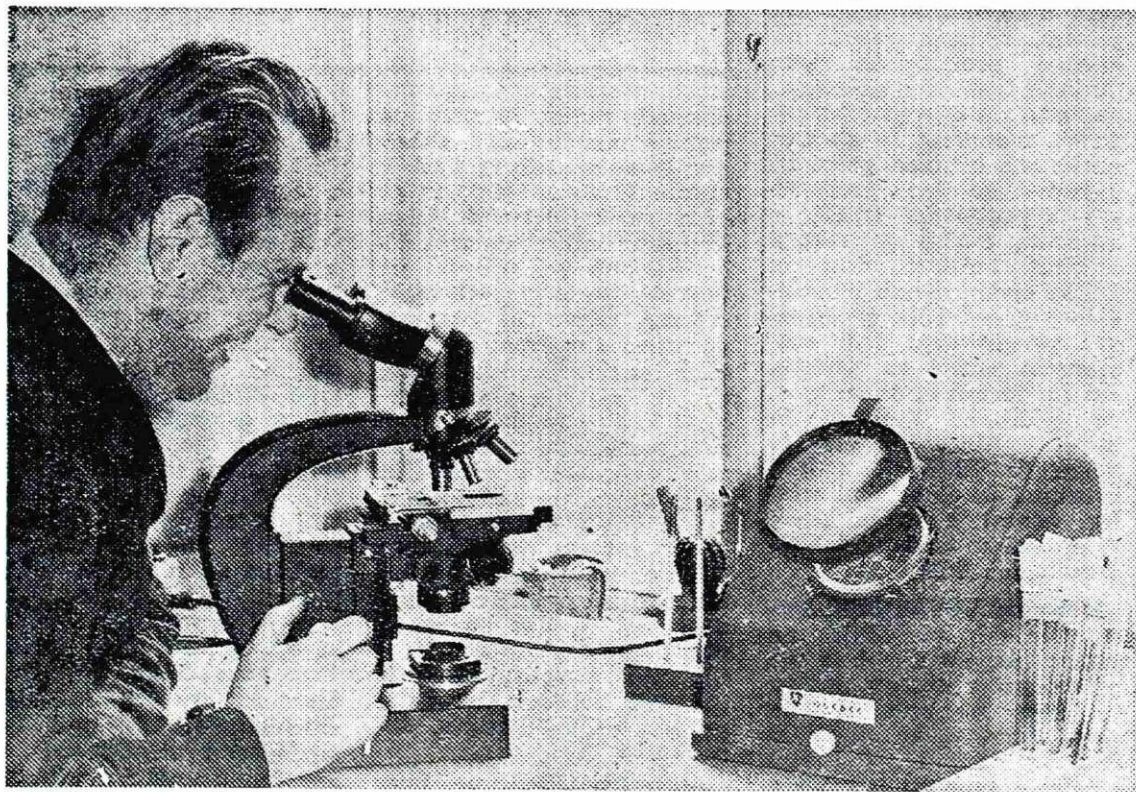
Predstavljamo vam OTK

PRIPRAVE ZA MERITEV DELOVNEGA OKOLJA

Priprave na sliki uporabljamo za meritve delovnega okolja. Prvi aparat (od leve proti desni) je DRÄGERJEVA ROČNA ČRPALKA za določevanje vseh vrst škodljivih plinov. Steklena reakcijsko cevko vtaknemo v črpalko, desetkrat vsesamo zrak in na cevki odčitamo količino plina v ppm. PSIHOMETER (firme SIA, Zürich) meri relativno vlažnost v prostoru na principu dveh termometrov, od katerih je eden vlažen, drugi pa suh. Iz razlike v temperaturi izračunamo relativno vlago. ROČNI APARAT ZA MERJENJE HRUPA (firme Rohde & Schwarz) meri hrup direktno v decibelih. LUKSMETER uporabljamo za merjenje osvetljenosti prostora. Svetloba pada na fotocelico, na instrumentu pa jakost svetlobe odčitamo v luksih. Konimeter (firme Zeiss, Jena) je naprava za določevanje števila delcev prahu v volumski enoti. Delce vsesamo v aparat s posebno črpalko in jih z vgrajenim mikroskopom preštejemo, lahko pa tudi določimo približno velikost delcev do pet mikronov. APARAT ZA MERJENJE PREPIHA (firme SIA, Zürich) preko vrtečega propelerja in fotocelice kaže na instrumentu direktno količino zraka v metrih na sekundo.

Inž. B. Razinger

MIKROSKOP IN ŠTEVEC BAKTERIJ ZA BAKTERIOLOŠKO ANALIZO

Mikroskop (firme Zeiss, Jena) uporabljamo v posebnem oddelku tehnološkega laboratorija za bakteriološko analizo vode. Z mikroskopom ločujemo tako imenovane gram negativne bakterije (ki so zdravju škodljive) od gram pozitivnih bakterij. S števcem bakterij pa določimo skupno število vseh živih klic (bakterij, gliv itd.) v vodi.

Inž. B. Razinger

Slavko Tarman:

»Povečana doza sevanja — resen problem bodočih generacij«

12

Posledice udarnega vala jedrske eksplozije na človeški organizem

Predvsem nas zanima narava poškodb? Udarni val deluje predvsem na votle organe izpolnjene s plini, t. j. na pljuča in debelo črevo. Pri obdukciji opazimo pljučne krvavitve, ki zajemajo eno ali oboje pljučnih kril. V tem predelu je pljučno tkivo raztrgano, kar spremlja izliv krvi v prsni koš in nastanek pneumotoraksa. Tovrstne poškodbe zapuščajo vtis, da so bila rebra vtisnjena v pljučno tkivo. Pljučno krvavenje traja več dni. Poleg pljučnih poškodb ustvarja udarni val raztrganje ušesne opne, poškodbe centralnega živčnega sistema in vrsto drugih vzporednih težjih poškodb.

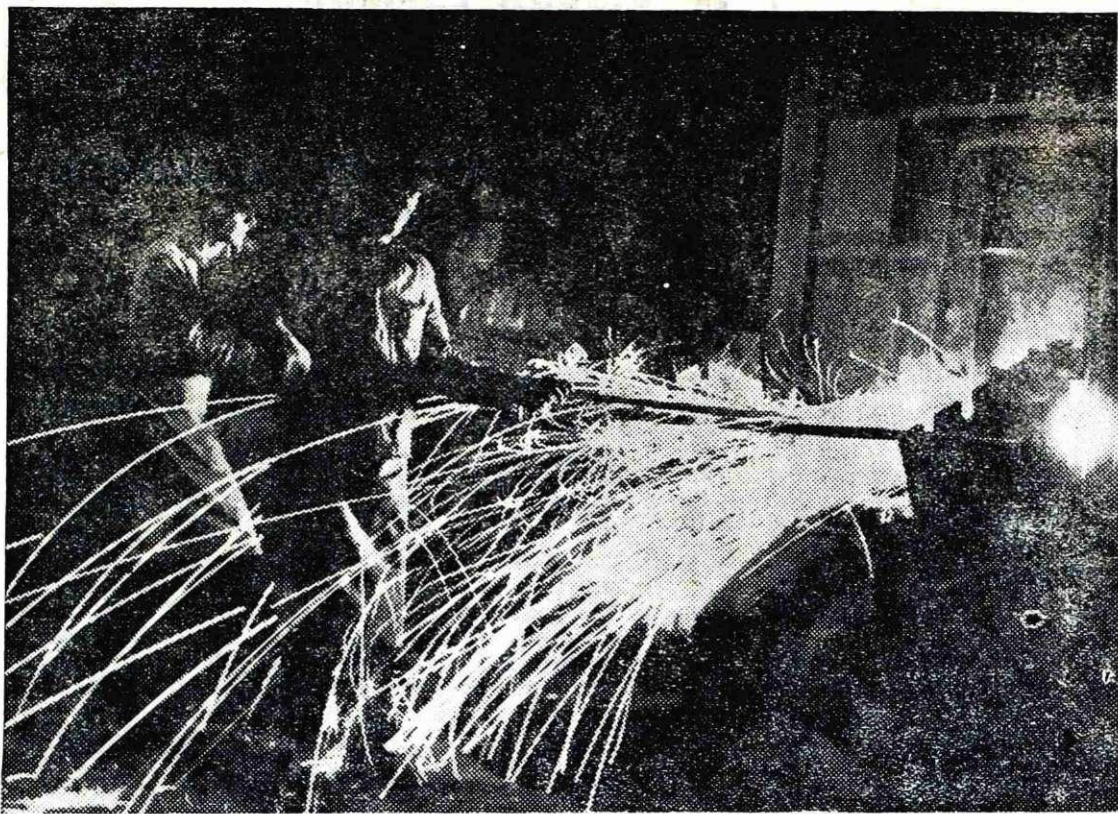
Klinična slika poškodb udarnega vala je sestavljena v večini primerov iz pljučnih poškodb, ki jih stalno spremlja šok. Šok je globok in sorazmeren teži poškodb. Obraz poškodovanega je bled — telo obrito z znoj. Maksimalni krvni tlak pade do 8 mm pa tudi do 6 mm, dočim minimalni krvni tlak je do 4 ali 5 mm. Puls je neobičajno počasen (60 udarcev/min). Temperatura je v začetku pod normalo, v težjih primerih se pozneje hitro dvigne za 2–3 °C. V kolikor ne nastopijo komplikacije — zvišana temperatura pade v 2–3 dneh. Krvna formula je normalna. Stalni spremljevalci pljučnih poškodb so: dispnea, cianoza, bolečine v prsni in močan kašelj s sluzasto-gnojnimi izpljunki.

Raztrganje ušesne opne je stalno spremljano z bolečinami v ušesih, šumenjem in naglušnostjo različnih stopenj. Poškodbe se gibljejo od neznatnih raztrganin do popolne izgube opne in slušnih koščic.

Očesne poškodbe spremlja pojav »fotofobije« — občutek peska oziroma tujka v očeh. Tujki, v kolikor gre stvarno za ta pojav so sila nevarni in predstavljajo resne očesne poškodbe.

Sindrom kompresije ali sindrom stisnjenih v ruševinah predstavlja 3/4 poškodb udarnega vala. Prvi je opisal sindrom kompresije (sindrom stisnjenih v ruševinah) dr. Bywaters leta 1944 ob zloglasnih napadih s povračilnim orožjem V-1 in V-2 na London. Kljub temu, da je bil »sindrom kompresije« (crush injury) znan že ob potresu v Messini leta 1909 in v obdobju I. svetovne vojne — nesporno pripada čast dr. Bywatersu, ki je opisal omenjeni sindrom kot jasno bolezensko enoto. Klinična slika sindroma kompresije po dr. Bywatersu je naslednja. Osebe, katerih deli telesa so bili dalj časa stisnjeni pod ruševinami in jih v določenem možnem obdobju sprostimo, ne kažejo posebno težkih poškodb, razen površinskih ran oziroma nekomplikiranih prelomov. Po nekaj urah poškodovana oseba prebledi, oblije ga znoj, arterijski pritisk hitro pade — t. j. šok. Vzrok šoku je naval krvi v paralizirane krvne žile in odmiranju v njih. Poškodovane stene kapilar postanejo propustne s plazmo, ki v obliki transudata (tekočine, ki se zbira v telesnih votlinah trebušnice in osrčja) odteka v okolno tkivo. Torej govorimo o cirkulatornem šoku. Koncentracija krvi naraste, dočim se množina krvi v obtoku zmanjšuje. Poškodovani ud oteče, koža je hladna in vlažna. Ko poškodovanec prvič oziroma drugič urinira, opazimo rdečo barvo urina.

Mayer-ova reakcija potrdi prisotnost hemoglobina, beljakovin, kreatina in kalija v urinu. Uriniranje je redko. Urin izkazuje močno kislo reakcijo, (pH = 4,6 — 6), rdeča barva urina po dveh dneh preide v normalno, uriniranje je zmanjšano. Množina sečnine, kalija in fosforja v krvi narašča, množina klora pada, alkalna rezerva je zmanjšana. Kritično stanje nastopi ob koncu prvega tedna. V primeru okrevanja (1/3) nastopi trenutna urinarna kriza, v naslednjih dneh sledi obilno uriniranje. Ledvične funkcije se izboljšujejo — vendar je potrebno večmesečno okrevanje, da se vrnejo v normalni cikel. Oteklina udov traja več tednov, v primeru zastrupitve — sledi amputacija. V primerih, s smrtnim izidom je klinična slika težja — množina sečnine v krvi znatno naraste (4–5 gr). Akcija srca je nepravilna, elektrokardiogram registrira spremembe slične onim pri zastrupitvi z elementom kalijem. Smrt vedno nastopi iznenada.

Sodelavci na električnih pečeh imajo težave s delovnim prostorom

Z vestnim delom organizatorjev dela proizvodni stroški ne morejo biti bistveno preseženi

(Nadalj. z 2. str.)

Istem, čeprav tedensko iz teh razlogov pride do več pretrgov, ki pomenijo zastoj. Seveda pa med vzroke višjih proizvodnih stroškov sodijo tudi lomi elektrod zaradi neustreznega vložka pa tudi čakanje na vložne košare. Poseben problem, ki tudi lahko povzroči zastoj pa tudi nesrečo, je zalitje žerjavovih klešč pri jemanju pokvarjenih elektrod iz peči. Nihče namreč za to čiščenje ne odgovarja, ali pa traja več časa, da jih kdo očisti. Neočiščene klešče so manj gibljive in drsne ter pri prijemanju tovar ali orodje lahko zdrsne in zastoj je tu, lahko pa tudi nesreča. Navidezno majhne stvari, vendar pa za zastoj in višje stroške zelo pomembne.

Smailo KACAR, delavec v livni jami: Delavci pri nas ne moremo posebno vplivati na nižje proizvodne stroške, ker nam naloge in delo odreja livni vodja ter delamo po njegovih navodilih in le-ta mora tudi nadzirati, kako se delo opravlja in opravi. Naprimer pri vzdavi počene opeke mora on zahtevati, da se opeka zamenja, če je delavec vzdal iz površnosti počeno opeko. Odgovorni premalo pazijo tudi na kokile. Če je npr. električna peč v popravilu, se kokile preveč ohladijo in spokajo, isto se dogaja tudi z novimi kokilami. Vse to vpliva na hrapovo površino odlitkov in slabšo dobit (izplen) pri valjanju. Težave imamo tudi pri čakanju na prazne vozove, kar povzroča nepotrebne zastoje. Organizatorji dela bi morali imeti pred očmi, da imamo še zelo površne in neodgovorne delavce, ki čakajo samo na to, da sirena naznani konec dni-

ne in da je zato njihov nadzor še zelo potreben. Isto velja za odnos do raznega pomožnega materiala, ki je raztrešen po obratu vsepovsod. Če delavec sam nima odnosa do tega, potem bi predpostavljeno to morali od njega zahtevati. Vsi od kraja se premalo zavedamo, da gre to iz našega žepa.

Karel KOS, tretji pomočnik na električni peči: Proizvodni in drugi stroški so med drugim odvisni tudi od razporeditve delavcev in odnosa predpostavljenih do delavcev. Pri nas v obratih se običajno pospravlja, kadar pričakujemo napovedan obisk in takrat se tudi zelo hiti in marsikaj tudi med seboj pomeša, namesto da bi bila to naša dnevna skrb in mnogo dragega pomožnega materiala bi bilo ohranjenega. Organizatorji dela imajo lahko velik vpliv pa tudi odgovornost za dobro in racionalno delo v obratu, zato se mi zdi, da so člani obratovodstva nesorazmerno porazdeljeni na vse tri dneve, medtem ko jih je na dopoldanski dnini preveč, jih je odločno premalo na popoldanski in nočni. Organizatorji dela dajejo tudi premalo pobud pa tudi strokovne pomoči. Omenim naj primer, ko smo se mučili pri odstranitvi zlomljene elektrode iz električne peči, nas je opazovalo nekaj organizatorjev dela, pa nihče ni dal koristnega nasveta, kako bi to čim boljše in čimprej opravili, sami smo opravili, kakor smo pač vedeli in znali. Premalo je tudi pristnih človeških stikov med organizatorji dela in delavci, premalo spodbudnih besed in nasvetov. Na primer sestanki se sklicujejo le takrat, kadar je nekoliko boljše stanje v obratu, med-

tem ko bi po mojem mnenju morali biti več sestankov, kadar nam stvari ne gredo. S toplo, človeško, spodbudno pa tudi objektivno kritično besedo bi lahko veliko pripomogli k boljšim rezultatom. Delavci pred pečjo lahko povzročimo pet do deset minutne zastoje, kar se ne da primerjati z zastoji, ki jih povzročijo slab vložek, čakanje košar, elektro zastoji in drugi. Tudi pri doseganju dobrih proizvodnih rezultatov smo premalo kritični. Na primer, ko smo dosegli rekordno proizvodnjo, smo prebrali čestitko v Železarnju, ker smo res dosegli rekord v tonah, morali pa bi ob tem analizirati oziroma prikazati kakovost dosežene proizvodnje in proizvodne stroške z navedbo, koliko je rekord rezultat boljšega dela in koliko spremenjenih tehnoloških pogojev. Tako enostransko vpliva na delavce, češ saj je važno, da so tone, ne glede na kvaliteto in stroške. Mnogo stvari bi lahko še izboljšali z bolj pristnimi in človeškimi stiki ter odnos z organizatorji dela najsi bo na sestankih ali v osebnih stikih.

Mohamed KOVAČEVIĆ, drugi topilski pomočnik na električni peči: Če bi se več pozornosti posvečalo vložku za električne peči, bi bilo manj zastojev, krajši šaržni časi pa tudi manj lomov elektrod. Znan mi je primer, ko smo imeli pet lomov v dvajsetih minutah zaradi slabega vložka. Ne izključujem pa tudi malomarnega odnosa posameznikov do elektrod in drugega pomožnega materiala. Odnos do materialov in dela pa je odvisen tudi od stalnosti delavcev in njihovih

Stališča in zaključki sekretariata konference ZK Železarne o nagrajevanju

Na osnovi gradiva in obširne razprave razširjene se je sekretariata o neposrednih nalogah na področju nagrajevanja so bila sprejeta naslednja stališča in zaključki:

1. Razprava je ugotovila razne pomanjkljivosti v sedanjih cenikih OD. V teku meseca decembra naj se popravijo najbolj grobe pomanjkljivosti in naj se uskladijo s planskimi nalogami za leto 1970. Preostalo negovanje in spremljanje cenikov naj bo nepretrgana naloga odgovorne strokovne službe za nagrajevanje. Vse spremembe naj dobijo poudarek na vloženo delo oz. vrednotenje dela na sploh (stopnja predelave, kvalifikacijske zahteve).

2. Vnesti v sistem nagrajevanja za leto 1970 ekonomski faktor — stroške ter jih razčleniti glede na možnost zvišanja ali znižanja. Navedeni ekonomski faktor naj bo povezan s popravljenimi ceniki OD za leto 1970.

3. Pri oblikovanju mase OD po gornjih načelih za posamezne DE oziroma obrate je nujno upoštevati vpliv notranjih in zunanjih reklamacij. Zaradi celostnosti reklamacij smatramo za nujno vključiti v leto 1970 vpliv zunanjih reklamacij.

4. Iz skupno formirane mase OD na nivoju Železarne je nujno izločiti vrsto in obseg namenskih sredstev pred razdelitvijo. (Rezervni ali sanacijski OD, regres, izredno plačani dopusti, dodatek na staž itd.).

Ostala planirana masa OD naj se prepusti v odločanje in gospodarjenje obratom oz. DE.

O sredstvih pred razdelitvijo po vrstah in obsegu naj odloča DS Železarne in o tem seznaniti celotni kolektiv.

5. Nagrajevanje po posebnem pooblastilu glavnega direktorja naj se izvaja na podlagi strokovne in javne obrazložitve posameznih primerov, kar je tudi v skladu z načeli samoupravljanja.

Skratka celotno področje nagrajevanja (merila formiranja in delitve) mora postati strokovna in javna kategorija izvajanja.

6. Strokovno službo za nagrajevanje je nujno kadrovske dopolniti in organizacijsko utrditi. Predvidene operativne naloge v zvezi s planom za leto 1970 naj se uredijo z imenovanjem teama ustreznih strokovnjakov (komercialne, financ, tehničnih služb itd.).

Komunisti v odgovornih strokovnih službah in samoupravnih organih so obvezni navedene zaključke realizirati.

Sekretariat konference ZKS
Železarne Jesenice

Jesenice, dne 10. 12. 1969

delovnih navad. K nam pa prihaja mnogo novih delavcev, ki se v prvih mesecih v obratu še ne znajdejo in so brez večjih delovnih izkušenj. Razumljivo, da taki delavci rabijo več nadzora pa tudi strokovne pomoči. Moje delovno mesto ni bistveno povezano z vplivom na višje ali nižje stroške, ker delam, kar mi ukažejo predpostavljeno. Res pa je, da z nekaterimi pomožnimi materiali še zelo razpisamo. V tovarniški nasip odvažamo razbito opeko, medtem ko na primer kadar rabimo polovične za vzdavo, pa zato razbijamo cele. To za nekatere ne pomeni nič, vendar pa je to tudi denar oziroma nepotrebni stroški, ki vplivajo na višji ali nižji dohodek Železarne pa tudi na naše osebne dohodke.

Janez PIHLER, drugi jamski pomočnik: Mislim, da bi vsi zaposleni v podjetju morali gledati za tem, da bi bili proizvodni stroški čim nižji in dohodek Železarne čim višji in s tem seveda tudi naši osebni dohodki. Sam sem skrbnik petčlanske družine in še kako sem zainteresiran za dobre poslovne uspehe podjetja, ker bodo tudi naši osebni dohodki boljši in s tem tudi boljši življenjski pogoji v večjih družinah. Pri delu se res opaža še veliko površnosti in odlaganja dolžnosti drug na drugega. Sodelavec na dopoldanski dnini se zanaša na popoldanskega, češ, saj bo on pospravil in tako ostane pesek ali opeka ali kaj drugega, ki se pozneje pomeša z drugim materialom in ponavadi se vse to potem odpelje na nasip. Če bi ob letu sešteli tako zavržene surovine in materiale, bi verjetno to pomenilo velike zneske. Vsak bi moral pospraviti za seboj in material, ki ostane, zložiti na mesto, kamor sodi. Tako bi bilo tudi manj navlake v že itak utenjenih delovnih pogojih. Posredno ali neposredno se povezuje s stroški ali dobrim delom tudi vprašanje napredovanja na delovnih mestih. Dogaja se namreč, da se novince postavlja na odgovornejša delovna mesta in pri tem pozablja na delavce, ki delajo že več let v obratu in imajo že več delovnih izkušenj in strokovnih znanj.

Nekaj misli o planiranju zalog

Standard za koeficient obračanja je osnovan na razmerju zalog proti prodaji, ali pa na zalogah za neko določeno število dni. Tudi ocena in kompromis so osnove, na katerih določujemo standarde obračanja. Očitno je, da je treba določiti minimalne in maksimalne nivoje z ozirom na to, da je nemogoče ohranjati zaloge na nekem stalnem nivoju. Upoštevati pa moramo, da razlika med razmerjem zalog proti prodaji in prej omenjenega najnižjega — najvišjega pristopa leži v tem, da ta razlika daje specifični standard, ki omejuje svobodo odločanja v pogledu razvijanja proizvodnje, vendar pa daje osnovo za odločanje poslovnega vodstva o prednosti nivoja zalog. Kljub temu pa sta si ta dva postopka zelo podobna.

V podjetjih, ki so izpostavljena občutnim fluktuacijam pri prodaji, so določene variabilne stopnje obračanja, da bi se izognili problemom, do katerih bi prišlo, če bi se dovolilo, da fluktuacije v zalogah povečajo učinek neredne prodaje na programiranje proizvodnje. V teh primerih se na osnovi izkustva lahko določi »normalen« obseg prodaje. Fluktuacija pod tem obsegom bi se odražala v nesorazmernem manjšem zmanjšanju zalog, medtem ko bi konice v prodaji nad normalnim obsegom zahtevale nesorazmerno manjše povečanje zalog. Zaloge tako postajajo faktor, ki ščiti proizvodnjo od skrajnosti, do katerih prihaja v prodaji in daje večjo stabilnost.

Prav tako kakor pri planiranju prodaje morajo biti nivoji zalog gotovih proizvodov določeni ne samo v conskih ampak prav tako po proizvodnih ali grupah proizvodov. Pri podjetjih, katerih proizvodni program vsebuje na stotine ali celo na tisoče proizvodov, to dejstvo povzroča komplikacije, ki smo jih že prej omenjali. Toda pri tem — kakor je to pri prodaji — na relativno majhno

število grup proizvodov odpa- de velik del skupne vrednosti zalog. Koncentracija pozornosti na učinkovito razpolaganje s temi artikli je potemtakem ključ za učinkovito kontrolo zalog.

Politika kontrole zalog je postala priljubljeno področje za uporabo metod linearnega programiranja.

Proizvodnja za naročila in zaloge

Gospodarska podjetja lahko opišemo na več načinov. Vsebinsko jih lahko razdelimo v dve skupini:

— podjetja, ki proizvajajo na naročilo,

— podjetja, ki pričakujejo povpraševanje.

V prvi kategoriji proizvodnje ne steče, dokler ne pride naročilo z vsemi svojimi specifikacijami. V drugi skupini podjetij je možnost planirati proizvodnjo ne glede na specifična naročila. To planiranje se mora izvajati v skladu s tem, kar podjetju ustreza in s tem tudi njegovi računici. Ta vprašanja morajo biti tako rešena, da se določanje nivoja proizvodnje, ki dovoljuje zadrževanje in učinkovito uporabljanje delovne sile, čimbolj približa nekemu vrhuncu. Izogibati se je treba tudi temu, da se ne veže preveč kapitala v prevelike zaloge in skrbeti za učinkovito razvijanje prodaje v skladu s potrebami kupcev.

Eden od vidikov industrijskega napredka v teku zadnjih 150 let je prehod proizvodnje mnogih artiklov iz prve skupine v drugo, kar nedvomno omogoča olajšave pri poslovnem planiranju. To je omogočil tak razvoj proizvodnje kot je npr. standardizacija tipov in dimenzij, kar omogoča vse večjo zamenljivost delov in razvoj specializiranih funkcij prometa, kar daje možnost, da se kupcu dostavi blago, ko ga ta želi.

Podjetja, ki proizvajajo samo na osnovi naročil v določenih industrijskih vejah, še vedno prevladujejo. Pri tem ne mislimo samo na majhne delavnice, ki izdelujejo npr. razna specialna orodja, ampak tudi na veliko industrijsko dejavnost.

Izhajajoč iz plana prodaje k planu proizvodnje se pri podjetju izraža, če posluje na osnovi naročil ali pa v pričakovanju naročil; proizvajata torej na zaloge. Pri podjetjih, ki poslujejo na osnovi naročil, prihaja do izraza težnja, da poslujejo v krajših plan-skih obdobjih. Z ozirom na to, da imajo ta podjetja manjše možnosti, da bi s pomočjo zalog omejevala fluktuacijo v proizvodnji, so pri njih močnejše težnje k skokom in padcem proizvodnje. Pri takih variacijah v proizvodnji je treba biti oprezen v pogledu kapitalnih investicij, ki povzročajo visoke splošne stroške. Prav tako morajo biti oprezna podjetja, ki poslujejo v pričakovanju naročil v primeru, da proizvajajo blago, ki je podvrženo hitrim modnim spremembam. (nadaljevanje)

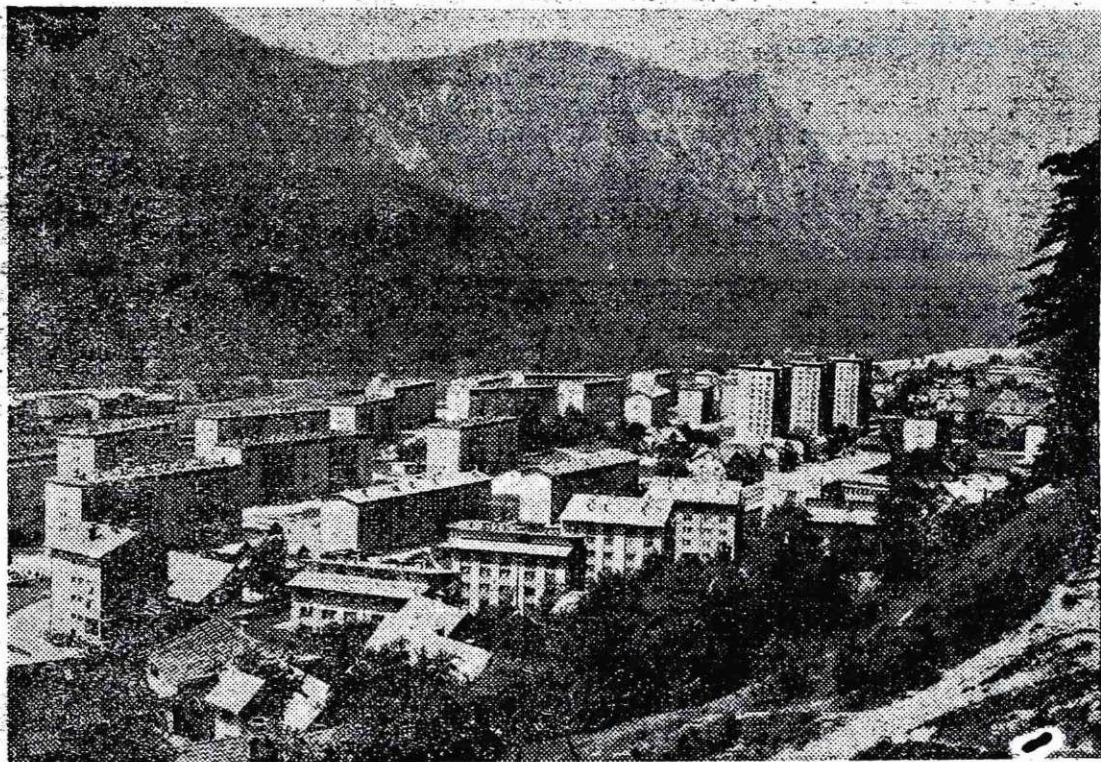
L. J.

Šest obratov že izpolnilo letni proizvodni načrt

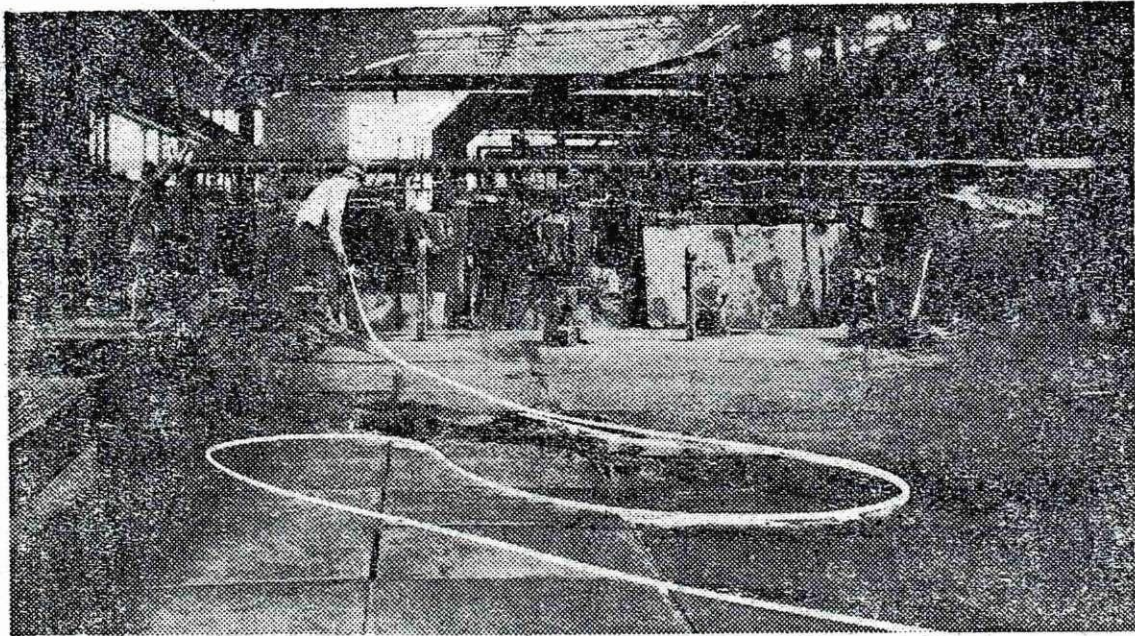
Tehnološka priprava dela nam je v sredo dopoldne posredovala po telefonu podatke o tem, kakšni so izgledi za izpolnitev letnega proizvodnega načrta v posameznih obratih. Podatki so zbrani vključno do 23. decembra. Do tega dne je v Železarni izpolnilo delovno obveznost za leto 1969 šest obratov, in sicer jeklovlek, hladno oblikovani profili, linija rezanja, bluming ter težka in lahke proge, medtem ko so ostali obrati še precej oddaljeni od izpolnitve proizvodnega načrta in je le malo izgledov, da bi nalogo v celoti opravili. Tako je na primer plavž do vključno 23. decembra izpolnil plan s 94,5 %, martinarna 90,4 %, livarne 77,6 %, šamotarna 94,6 % in elektro jeklarna 96,1 %. V valjarnah je bluming izpolnil proizvodni načrt v sredo, valjarna trakov je doslej izpolnila načrt s 93,5 %, hladno oblikovani profili ter linija rezanja so načrti izpolnili s 113,2 oz. 125,7 %, valjarna žice 94,1 %, valjarna 1300 87,1 %, valjarna 2400 96,7 odst in jeklovlek 101,9 %.

Težka proga je izpolnila načrt s 100,9 % lahke proge pa s 105 %.

Tudi v predelovalnih obratih do 23. decembra nobeden izmed obratov ni še izpolnil letnega načrta. Žičarna je dosegla 83 %, hladna valjarna 95,2 %, žebljarna 94,9 % in elektrodni oddelek 94 %. Tako je Železarna v celoti do vključno 23. decembra izpolnila proizvodni načrt s 95,8 %, da pa bi nalogo v prihodnjem tednu do konca izpolnili, bi morali izdelati še 71.225 ton izdelkov.

Jesenice brez dimnikov

Srednja proga v valjarni profilov

Železarski globus

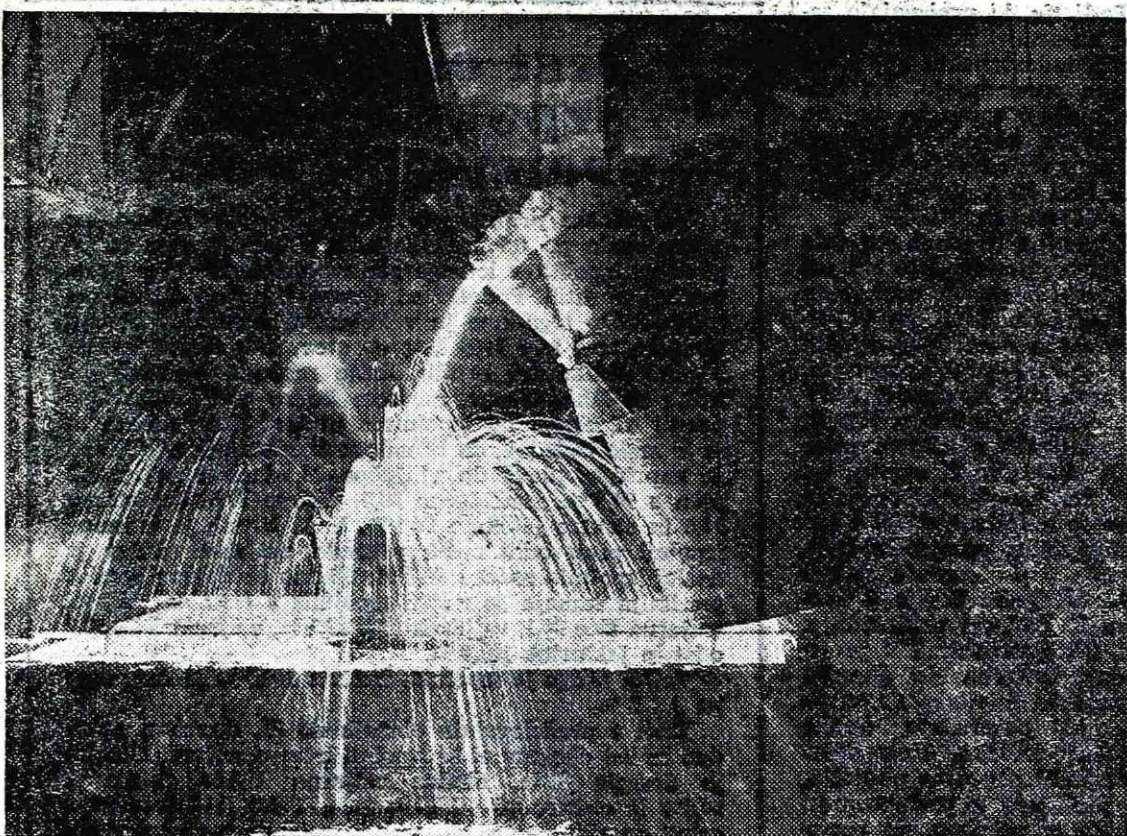
POLJSKA — Poljski premogovniki izvažajo precejšnje količine premoga za koksiranje. Tako so leta 1968 izvozili skupno 3,5 milijona ton. Največ in sicer 32,5 % celotne količine so ga kupile italijanske železarne. Poleg tega so ga izvažali še na Japonsko, v Španijo, Avstrijo, Belgijo in Nizozemsko.

SOVJETSKE ZVEZE — V letošnjem letu bo uvozila Sovjetska zveza skupno 950.000 ton različnih železarskih valjanih izdelkov. Največjo količino bodo dobavile zahodnonemške železarne in sicer 300.000 ton. Sledi Romunija z 200.000 tonami, 100.000 ton Avstrija, 80.000 ton Poljska, 50.000 ton Fran-

cija in 40.000 ton nekatere druge države, med njimi tudi Jugoslavija.

VELIKA BRITANIJA — Britanska družba za proizvodnjo koksa L'United Coke and Chemicals je razvila novo tehnologijo za proizvodnjo koksa. Z njo je mogoče povečati proizvodnjo za 40 % in doseči boljšo kvaliteto koksa. Osnova novega postopka je v tem, da premog pred zakladanjem v koksar-niške peči sušijo in ogrevajo.

ZAHODNA NEMCIJA — V zahodnonem. železarni Bruckhausen, ki pripada družbi A. Thyssen, gradijo novo napravo za vakuumiranje jekla. Ta bo doslej največja na svetu, saj bo lahko vakuumirala ponvico, v kateri bo 350 ton raztaljenega jekla. Pričela bo obratovati proti koncu leta 1970.

Vsak tak trenutek je za naše jeklarje poln pričakovanja

Razpis nerešenih tehnoloških, proizvodnih in organizacijskih problemov v Železarni

Železarski globus

ALŽIRIJA — Železarna v Annabi proizvaja zaenkrat predvsem grodelj, ki ga izvaža v različne države. Tako je pred kratkim izvozila 15.000 ton grodlja na Japonsko, poleg tega pa ga bodo kupovale tudi britanske ter italijanske železarne. Japonske železarne bodo kot plačilo za grodelj dobavile ustrezne količine vroče valjanih trakov, potrebnih za proizvodnjo cevi.

BELGIJA — Po podatkih evropskega informativnega urada za vprašanja povezana s premogovništvom, ki ima svoj sedež v Bruslju, lahko v letu 1972 pričakujemo resno krizo zaradi pomanjkanja metalurškega koksa. To velja posebno v primeru, če bodo države, članice evropske gospodarske skupnosti (Zahodna Nemčija, Francija, Italija, Benelux) dosegle v tem letu pričakovano proizvodnjo surovega jekla v višini 132 milijonov ton. Če ne bodo na področju proizvodnje koksa zgradili v tem času novih proizvodnih zmogljivosti, bodo težave s preskrbo železarn teh držav s tem gorivom v prihodnjih letih zelo resne.

FRANCIJA — Otok Madagaskar bo v prihodnjih letih postal za Francijo pomemben dobavitelj kromove rude. Pred kratkim je prispela v francosko luko Marseille prva ladja z 10.800 tonami te rude z Madagaskarja. Računajo, da bodo letno dobivali iz njegovih rudnikov 120.000 ton kvalitetne kromove rude.

ITALIJA — V sedanji izredni konjunkturi uvaža Italija vedno več železarskih proiz-

vodov iz socialističnih držav. Do konca leta bodo še dodatno uvozili 15.000 toplo valjanih trakov in enako količino koksa iz Češkoslovaške, 7.000 toplo valjanih trakov iz Sovjetske zveze, 6.000 ton toplo valjanih trakov iz Bolgarije ter 2.000 ton debele pločevine in 5.000 ton profilov iz Madžarske.

JAPONSKA — V japonskih železarnah obratuje danes skupno 23 naprav za kontinuirno vlivanje, ki imajo skupno letno proizvodno zmogljivost 4,4 milijone ton. V gradnji je devet takšnih naprav z letno zmogljivostjo 3,5 milijonov ton. Leta 1968 so odlile japonske železarne na napravah za kontinuirno vlivanje skupno 2,5 milijona ton surovega jekla. To predstavlja 4 % celotne proizvodnje. Za letos računajo, da bodo to količino povečali na 3,5 milijona ton.

KANADA — Kanadske železarne so proizvedle v letu 1968 10,8 milijona ton surovega jekla. Do leta 1975 računajo, da bodo povečale svoje proizvodne zmogljivosti na okoli 15 milijonov ton. Zanimivo je, da spadajo kanadske železarne med najbolj akumulativne na svetu. Leta 1967 so imele 8,7 % dohodka v primerjavi s 4,9 % v ZDA, 2,8 % na Japonskem in 0,3 % v Zahodni Nemčiji.

NIZOZEMSKA — Nizozemski premogovniki lahko iz leta v leto manj konkurirajo uvoženemu premogu iz ZDA in nekaterih drugih dežel. Zato je nizozemska vlada sklenila, da jih bodo postopno zaprli. Pričeli bodo s tistimi, ki so v državni lasti. Do leta 1975 računajo, da bodo vsi premogovniki, državni in privatni prenehali obratovati.

Na osnovi okrožnice št. 13, ki jo je izdal direktor mag. inž. Peter Kunc dne 14. decembra 1968, so šefi delovnih enot, obratovodje, asistenti, delovodje in drugi strokovnjaki iz proizvodnje, energije in vzdrževanja zbrali in nakazali 249 nalog in problemov v našem tehnološkem procesu, ki čakajo na ustrezne strokovne rešitve.

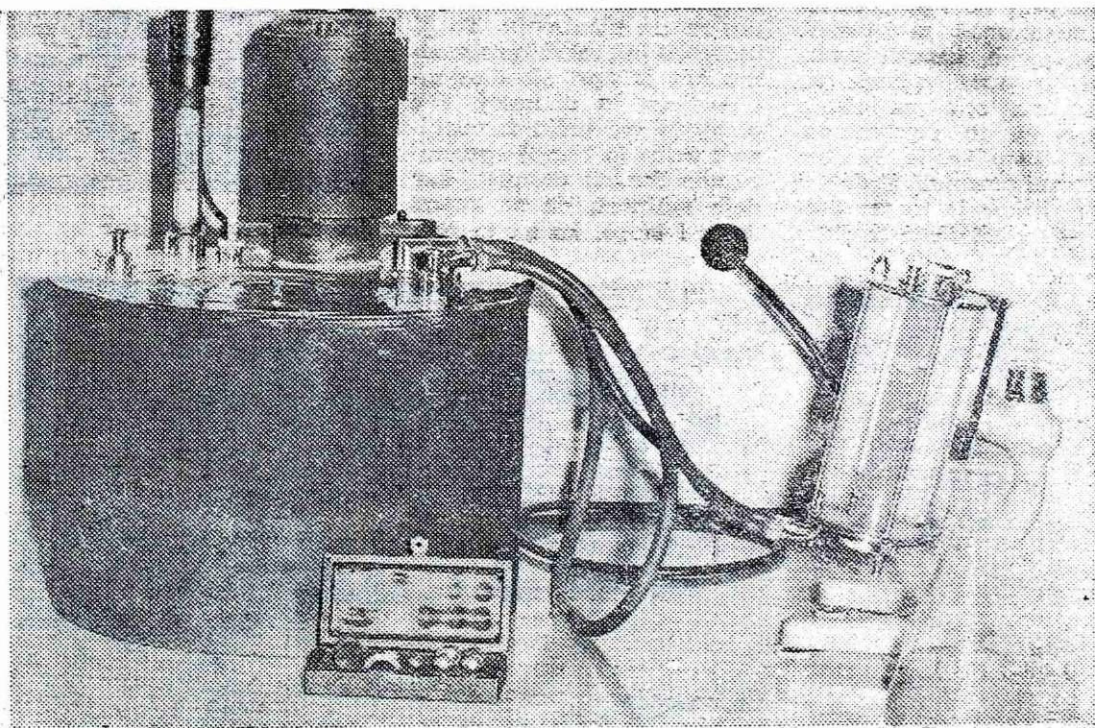
Odbor za izume in racionalizacije pri DSŽ se skupaj s komisijami pri svetih DE obrača na posamezne iznajditelje, novatorje, da skušajo najti ustrezne rešitve za spodaj navedene naloge in probleme.

K reševanju teh problemov in nalog lahko pristopijo posamezniki ali teami. Vse uspešne rešitve posameznih nalog in problemov bodo ocenjene po obstoječem pravilniku o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih, ki ga je sprejel in potrdil DSŽ na svoji 13. seji dne 29. 3. 1969. V kolikor bo določeni problem reševalo več avtorjev ali teamov, bo nagrada tista najboljša rešitev, ki bo predstavljala tehnično in ekonomsko najbolj ustrezno rešitev.

V delovni enoti talilnic je bilo najprej nakazanih 65 nalog in problemov, pristojni pa so se odločili, da s tem obvestilom razpišejo enajst nalog in problemov, ki terjajo in zahtevajo čimprejšnjo ustrezno rešitev.

Plav.

a) Na novem plinovodu od v. I. do plinskih čistilcev se pojavljajo precejšnji premiki

HÖPPLERJEV VISKOZIMETER S TERMOSTATOM

S Höpplerjevim viskozimetrom in termostatom (firme Ströhlein, Düsseldorf) določujemo židkost (viskoznost) različnih tekočin (olja, mazuta, vodnega stekla itd.). V termostatirano stekleno cevko, ki ima označeno določeno višino, spustimo kroglico (kovinsko ali stekleno in različnih premerov) in merimo čas padanja kroglice od zgornje do spodnje točke na stekleni cevki. Iz teže kroglice in časa padanja izračunamo židkost tekočine pri določeni temperaturi.

inž. B. Razinger

(Nadalj z 10. strani)

cevi zaradi spremembe temperature. Obstoječa kompenzacija ne izravna teh premikov in prihaja do nihanja na flančnih spojih in s tem popuščanja ali celo do razpokanja cevovodov, zaradi česar uhaja VP plin. Problem je star in se je že večkrat zasilo reševal, vendar dokončno še ni rešen. Inovatorji, ki se bodo lotili reševanja tega problema ali naloge, dobe vsa potrebna navodila in nasvete pri mentorjih in konsultantih članih obratovodstva plavža.

b) Ogrodje širokega transportnega žleba v aglomeraciji večkrat poka, kar povzroča dolgotrajnejše zastoje z izpadom proizvodnje in povečanjem stroškov aglomerata. Pregledati je treba možnosti konstruktivnega ojačanja ali izboljšanje uporabljenih materialov, da bi ta transportni žleb lahko vzdržal, ker je močno obremenjen pri transportu vročega aglomerata na tresljaje ob visoki temperaturi.

Novatorji in racionalizatorji, ki se bodo lotili reševanja te naloge, dobijo vsa potrebna navodila pri vodilnih članih obratovodstva plavža.

c) Za nemoteno in ustrezno obratovanje plavžev sedaj kakor tudi v bodoče je izredno važno pravočasno in redno funkcioniranje prometne službe. Pri sedanjem sistemu posluževanja prihaja do primerov, ko v času uvozov in izvozov traja čez tri ure od zahtevka do izvršenja dostave surovine na določeno mesto.

Obratovodstvo plavža meni, da bi bil velik napredek, v kolikor bi uspelo železarni napraviti za posamezne obrate interni vozni red, po katerem bi potekali interni transportni premiki po naših ozkih in normalnih tirih.

Trenutno je stanje tako, da smo zaradi tega, ker ni na razpolago pravočasne vleke, primorani vršiti premik posameznih vagonov tudi z žerjavi ali ročno, kar vsi vemo, da ni dovoljeno in je nevarno.

Z uvedbo internega voznega reda menimo, da bi se podobni premiki zmanjšali na minimum ob maksimalnem izkoriščanju razpoložljive službe.

Vsa potrebna pojasnila daje obratovodstvo plavža.

Jeklarna

a) Dovoz tekočega grodlja ovira normalni potek dela pred SM pečmi, zato se vliva, če je le mogoče, na vsako peč samo enkrat. Pri tem se vedno vliva le po občutku, vlita teža tekočega grodlja pa se

ugotovi s tehtanjem nakladno. Problem in naloga je v tem, kako kontrolirati težo vlitiga grodlja med samim vlivanjem.

Tolmač in konsultant naloge je obratovodja martinarje inž. Kalan.

b) Tir, po katerem se pripeljejo vložena korita pred peči, teče zelo blizu peči. Kosi različnega starega železa, ki štrlijo prek korit, večkrat zadenejo ob peč in koritni voz se prevrne, prav tako pa se razsipa staro železo pri prenašanju vloženih korit z vlagalnim strojem. Razsuti kosi starega železa se morajo takoj pobrati in odstraniti, ker ovirajo gibanje materiala, strojev in ljudi pred pečmi. To se danes dela z žerjavom tako, da delavec, kakor ve in zna zapne razsuti kos. Zaradi različnih tež in oblik je tako delo zamudno in ogroža delovno varnost. Naloga je v tem, kako urediti primeren elektromagnet ali katero drugo napravo za pobiranje starega železa.

Avtorjem tolmačita ta problem in to nalogo inž. Kalan in inž. Oblak.

c) Za SM proces je zelo ugodno, če med fazo zaziindranja in rafinacijo žlindra iz peči odteka. S tem se izboljša defosforizacija, desulfalizacija in prevod toplote s pimenta na kovinsko kopel, kar vse prinaša prihranke. Zmanjšala bi se poraba goriva in izboljšala kvaliteta jekla. Treba je rešiti nalogo, kako urediti brez večjih stroškov odtok žlindre prek nasipa na pragu vrat. Ovir predstavlja: tir pred pečmi, utesnjen prostor in neprehodnost pod pečmi ter nadaljnji transport žlindre iz spodnjega prostora peči.

Tolmači, mentorji in konsultanti za to nalogo so: inž. Stanko Čop, inž. Kalan in inž. Oblak.

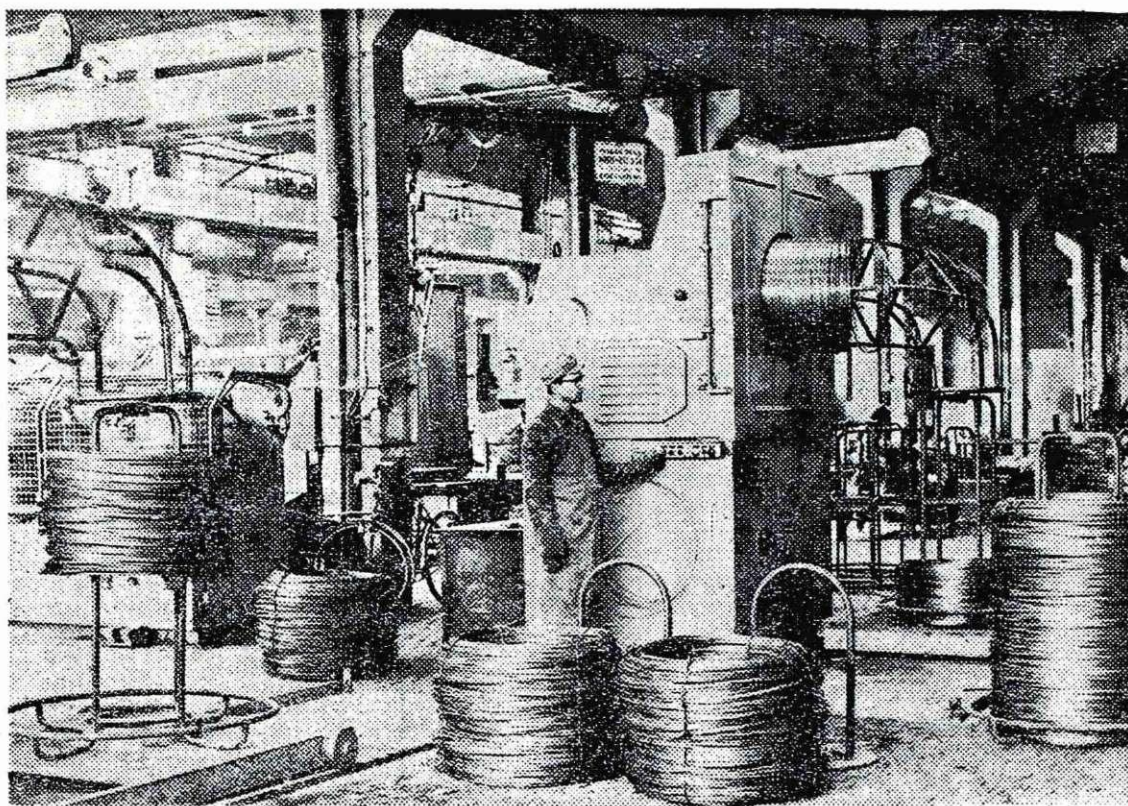
d) Komore SM peči (gredele) se med obratovanjem zaprašijo, s čemer se zmanjša njih toplotna izmenjevalna sposobnost, dotok izgorevalnega zraka in vlek peči. Treba je urediti njihovo čiščenje med obratovanjem.

Tolmač in mentor te naloge je inž. Kalan.

e) Reverziranje je pri SM pečeh bistveni del procesa. Pri nas to delo opravlja topilec v določenih časovnih presledkih, pri tem pa ni kontrolirana temperatura komor in je reverziranje samo časovno. Človek je kot avtomat nezanesljiv! Nepravilno reverziranje pa lahko povzroči na peči občutno škodo. Potrebno je rešiti problem, kako z malimi stroški preiti iz tega primitivnega načina (ročno obračanje Forterjev) na samodejno, avtomatsko reverziranje z ozirom na različno temperatur komor in dovoljeno maksimalno temperaturo.

Nalogo in problem tolmači in svetuje obratovodja inž. Kalan.

f) V livni jami pride pri vlivanju jekla do precejšnjih odpadkov v obliki večjih ali

Novi žičarski stroji

manjših kosov. Večji kosi se poberejo z žerjavom, pri čemer je njihovo zapenjanje zaradi različnih tež in oblik problematično glede varnosti tam zaposlenih. Manjši kosi pa se porazgube in gredejo z ostalim materialom na odval, kar je velika škoda. Ta problem je treba rešiti z namestitvijo primernega elektromagneta ali kake druge primerne naprave.

Nalogo tolmači inž. Božo Oblak.

g) Pri vlivanju nepomirjenega jekla se na površini bloka, ko se jeklo še kuha, nahaja mnogo žlindre. Ta žlindra se zaradi turbulence v veliki meri povrne med strnjevanjem nazaj v blok in ga onečisti ter kvari kvaliteto. Naloga inovacije je, kako odstranjevati to žlindro.

Problem tolmači obratovodja inž. Kalan.

Šamotarna

a) Pri vsipanju polsuhe substance iz silosov v pregibni kalup hidravlične stiskalnice Pauker dobimo zelo nehomogeno strukturo zrnatosti.

Z ureditvijo primerne mešalne naprave med silosom in pregibnim kalupom kot prenosnikom mase v kalup bi se ta nehomogenost strukture znanosti dala odpraviti in s tem seveda izboljšati kvaliteto posebno ponvične opeke, ki se v glavnem izdeluje na tem stroju. Zmanjšala bi se tudi odpadki, kar bi ugodno vplivalo na povečanje proizvodnje.

Nalogo in problem tolmači inovatorjem obratovodja šamotarne Stana Roman.

Selektorji, strokovnjaki in izvedenci iz topilnic so iz vseh 65 še nerešenih problemov izločili 11 najnujnejših nalog, ki čakajo rešitve naših strokovnjakov.

V DE javovniških valjarn in novih valjarn na Beli so strokovnjaki iz 74 nakazanih problemov izločili 16 nalog.

Jeklovlek

a) Na ravnalnem stroju Medart 2 je treba predelati in urediti iztopno mizo tako, da se bo material pri ravnanju avtomatično odlagal v zbiralna stojala. S to rešitvijo bi prihranili na vsaki dnevni enega pomožnega delavca.

Tolmač in konsultant te naloge je vzdrževalni asistent Berti Krapež.

b) Na univerzalnem stroju LOOS št. 1 in 2 je treba urediti vstopno in izstopno valjčnico na ta način, da se bo vračal material pri ravnanju ponovno na vstopno stran stroja za ponoven utik. Ta izboljšava bi znatno povečala produktivnost stroja.

Konsultanta tega problema sta obratovodja Berti Brun in vzdrževalni asistent Berti Krapež.

c) Pri vseh brusilnih strojih je treba preurediti in vgraditi sistem vstopnih in izstopnih valjčnic, da bi manj trpel pogon strojev, zlasti pri brušenju debelih profilov. Pri vseh brusilnih strojih je treba vgraditi magnetne filtre, ki naj bi čistili milnico kovinskih delcev v rezervarjih milnice.

Tolmača in mentorja te naloge sta Matevž Gluhar in Berti Krapež.

Valjarna debele pločevine — 2400

a) Avtomatsko krmiljenje pralca bram. Trenutno poteka krmiljenje pralca bram ročno, daljinsko iz komandne kabine pred progo. Uspeh pranja bram zavisi od refleksa vsakokratnega valjavca, nujno potrebno pa je urediti avtomatsko krmiljenje pralca bram prek foto celice in elektromagneta. Na ta način bi se znatno zmanjšala poraba visokotlačne vode.

Tolmač in konsultant te naloge je obratovodja valjarne debele pločevine inž. Božo Bartelj.

b) Gibljiv zgornji kolektor odbrizgovalne naprave na progi. Zgornji kolektor odbrizgovalne naprave na valjčnem ogrodju je nepomičen in v konstantni razdalji 510 mm od valjanca, efekt odbrizga kovarine je temu primerno oslavljen, kajti optimalno območje je v oddaljenosti 200 do 350 mm. Edina rešitev tega problema je, da se vgradi gibljiv zgornji kolektor, ki se bo premikal sinhrono z nastavnimi vijaki tako, da bo konstantna razdalja do valjanca 210 mm. Prednost gibljivega zgornjega kolektorja je tudi v tem, da je konstantna razdalja zajamčena ne glede na vsakokratno debelino valjanca.

(Nadalj, na 12. strani)

(Nadalj. z 11. stran)

Mentor in tolmač te naloge je obratovodja valjarne 2400 inž. Božo Bartelj.

c) Hidravlični odmik vodilnih letov v valjavniškem stojalu. Pri menjavi valjev moramo predhodno odviti 24 vijakov, da lahko valjavci ročno odmaknejo vodilne letve v valjčnem stojalu. Tak način dela zahteva dobršen del časa za pripravo pred samo menjavo. Treba je montirati mehansko ali hidravlično napravo, ki bi te dolgotrajne priprave absolutno odpravila. Z mehansko ali hidravlično pripravo bi se potreben premik letov brez odvijanja vijakov lahko opravil takoj.

Tolmač in konsultant te naloge je vzdrževalni asistent Jože Zidar.

d) Transport obrezanih trgovskih formatov pločevine od Sack škarij v halo B. Pri rezanju trgovskih formatov debele pločevine nastajajo zastoji tako pri rezanju, kakor tudi pri prebiranju zaradi počasnega odnašanja teh formatov iz transportnega voza za čelnimi škarkami oz. transportnim trakom v halo B, ker magnet lahko prime in dvigne naenkrat le 1 do 3 kose in jih prenese na odrejen prostor, torej mora opraviti 4 do 8 poti od voza do odrejenega mesta. Nastaja velika zamuda pri zlaganju pločevine na kupe, ker mora biti pločevina čim bolj zložena zaradi kasnejšega transporta.

Pločevina se mora prenašati in zlagati mehansko brez posega žerjava. V transport pločevine naj ne bo vključen magnet, ker sicer sploh ne pride v poštev pri rezanju nemagnetnih jekel.

Tolmač in mentor tega problema je obratovodja inž. Božo Bartelj.

e) Urediti je treba hitrost pomika gibljivega dna Custodis normalizirne peči. Do se-

daj se hitrost gibljivega dna Custodis normalizirne peči uravnava več ali manj približno, kar povzroča, da je pločevina včasih nezadostno; drugič pa preveč pregreta. S točnim avtomatskim merjenjem hitrosti pomika gibljivega dna Custodis normalizirne peči se lahko dvigne produktivnost in kvaliteta pločevine.

Tolmač in konsultant te naloge sta obratovodja inž. Božo Bartelj in asistent Jože Vilman.

Valjarna tanke pločevine — 1300

a) Nakladanje pločevine v zaprte vagone. To delo se trenutno opravlja tako, da se z žerjavom prenese zavoj pločevine, težak 4 do 5 ton, do vrat vagona, nakar se en konec zavoja odpre in položi na cevi. Drugi konec zavoja se z žerjavom počasi privzdiguje, dokler zavoj ne zdrsi po podloženih ceveh v sredino vagona, nato se z ročnimi drogovi premika zavoj na zaželeno mesto v vagonu. Nepravilnosti in pomanjkljivosti ter slabosti so pri tem velike. Pri drsenju zavoja pločevine v vagon nastaja velika nevarnost, da zavoj pri nasprotnih vratih vagona zdrsi in izpade iz vagona. Skoraj vedno se pri takem delu poškodujejo robovi pločevine, tako delo je prav gotovo zamudno in nevarno.

Podrobno razlago in tolmačenje bo dal Jaka Svetina, vodja odprave valjarne 1300.

b) Razdvajanje večjih kupov pločevine v manjše. Običajna teža kupov pločevine je okrog 10 ton. Pogostokrat ni na razpolago žerjava s tako veliko nosilnostjo, zato je treba kup pločevine razdeliti na dva ali več delov. To trenutno delajo tako, da na zaželenem mestu zabijejo v veliki kup zagozdo, nato pa se z ročnim drogom in žerjavom polagoma kup dviguje toliko časa, da se lahko med razdeljena kupa vstavi veriga. Pomanjkljivosti pri takem delu so očitne, delo je zamudno in nevarno, običajno pa se poškoduje nekaj plošč pločevine. Treba je najti mehansko avtomatsko rešitev razdvajanja večjih kupov pločevine.

Tolmač in mentor te naloge je Slavko Koren, asistent valjarne 1300.

c) Merjenje debeline vroče pločevine. To delo sedaj opravljajo ročno z mikrometrom, pri čemer nastajajo velike težave. Merjenje je zaradi vročine nevarno, težavno in netočno, ker je občutek roke na vročini pomanjkljiv.

Tolmač in konsultant tega problema je Marjan Kristan, glavni delovodja proge 1300.

d) Ogrevanje valjev v duo ogradih med obratovanjem. Trenutno se valje ogreva s plamenom generatorskega plina. Slabost tega ogrevanja je v tem, da dobijo valji grdo črno površino, kar vsekakor ni dobro za valjanje tanke pločevine. Treba je najti drug koristnejši način ogrevanja valjev duo ogradij med obratovanjem.

Tolmač te naloge je Marjan Kristan, glavni delovodja proge 1300.

e) Sušenje pločevine debeline iznad 1,5 mm po luženju. Tanjša pločevina se suši v dekapirni peči, pločevina debelejša od 1,5 mm pa se po luženju suši tako, da se piha med posamezne plošče komprimiran zrak. Tak način sušenja debelejših pločevine pa

ni najboljši, ker se posamezne plošče tesno tiščijo skupaj in ostajajo na posameznih stičnih mestih mokre in zato tam tudi v najkrajšem času oksidirajo.

Podrobnosti naloge tolmači Slavko Koren, asistent valjarne 1300.

f) Čiščenje lužine v banji. Dosedanji način čiščenja lužine v banji je nevaren in zamuden, lužilec mora stopiti na rob kislinke banje in s posebno lopato, grebljo odstranjuje vse pene in drugo nesnago s površine lužila. Za doseganje lepe gladke površine pločevine pa je to delo nujno potrebno.

Problem je treba rešiti na mehanski, avtomatski in varnejši način.

Tolmač naloge je Slavko Koren, asistent valjarne 1300.

g) Nevtralizacija lužene pločevine. Za doseg lepe površine pocinkane pločevine se vrši nevtralizacija v banji s sodno raztopino, ki pa se mora neprestano izmenjavati. To delo je zelo zamudno in tudi ni vedno možno med obratovanjem. Najti je treba način stalnega menjavanja sodne raztopine.

Problem in nalogo tolmači ter svetuje Slavko Koren, asistent valjarne 1300.

h) Čiščenje vročih valjev med obratovanjem. Na vroče valje se med valjanjem oprijemajo delci železa in drugih snovi, kar je potrebno nujno večkrat mehansko odstraniti tudi med obratovanjem. To čiščenje se trenutno opravlja tako, da se za približno 10 minut prekine z valjanjem in se z brusnim kamnom očisti valji. Delo je težko, nevarno in zamudno, izpad proizvodnje občuten. Treba je najti rešitev v kontinuirnem uspešnem čiščenju valjev.

Podrobnosti tolmači obratovodja valjarne 1300 Alojz Štrumbl.

Predelovalni obrati

V hladni valjarni in žičarni čaka na rešitev 32 problemov in nalog, v žebljarni in zavijalnici pa šest. Kot zelo nujne so selektorji nakazali le pet nalog, ki čakajo na ustrezno rešitev.

a) Ojačevalni dresirni stroj je praktično dotrajan. Dosedanji stari dresirni stroj v hladni valjarni je dotrajan, zastarel in stalno v popravilu. Sredstev za nabavo novega ni in tudi dolgi dobavni roki ne ustrezajo nemoteni proizvodnji. Nujno potrebno je konstrukcijsko izboljšati dosednji obstoječi dresirni stroj in namestiti mehansko napravo za vklopjanje in izklopjanje stroja, ojačati je potrebno tudi navijalni bobnen za dresiranje večjih di-

menzij, dosedanje delo je težaško, nevarno in zamudno. Dosedanji dresirani stroj je treba dopolniti in opremiti z močnejšo gredjo za nov navijalni bobnen za kolobarje Siemens škarij.

Temo in nalogo tolmačijo Zvone Ažman, inž. Mesarič in inž. Mulej.

b) Varilna linija za TVT. Odvijalno korito v hladni valjarni ne ustreza za čez štiri tone težke TVT kolobarje iz Stekel valjarne, prav gotovo pa ne za trda jekla. Dresirni valjčki so preslabi in se v ležajih lomijo. Izdelati bo treba dresirni stroj z močnejšimi in daljšimi valji. Nujna je močnejša izvedba tega navijalca.

Tolmači te naloge so inž. Mesarič, obratovodja hladne valjarne, Zvone Ažman, glavni delovodja hladne valjarne in inž. Mulej, vzdrževalni asistent v istem obratu.

c) Pri vlečenju debele žice v žičarni na enostopenjskih Vaughn žičarskih strojih se po prehodu zadnjega konca kolobarja skozi votlico kolobar tako razvije na vlečnem bobnu zaradi napetosti, da ga ni mogoče z normalnim dviznim pajkom sneti z bobna. Nujno potrebno bo s posebno dresuro žico umiriti tako, da bo ostala na vlečnem bobnu, kjer se bo potem lahko dvignila.

Tolmač te naloge je obratovodja žičarne inž. Komel.

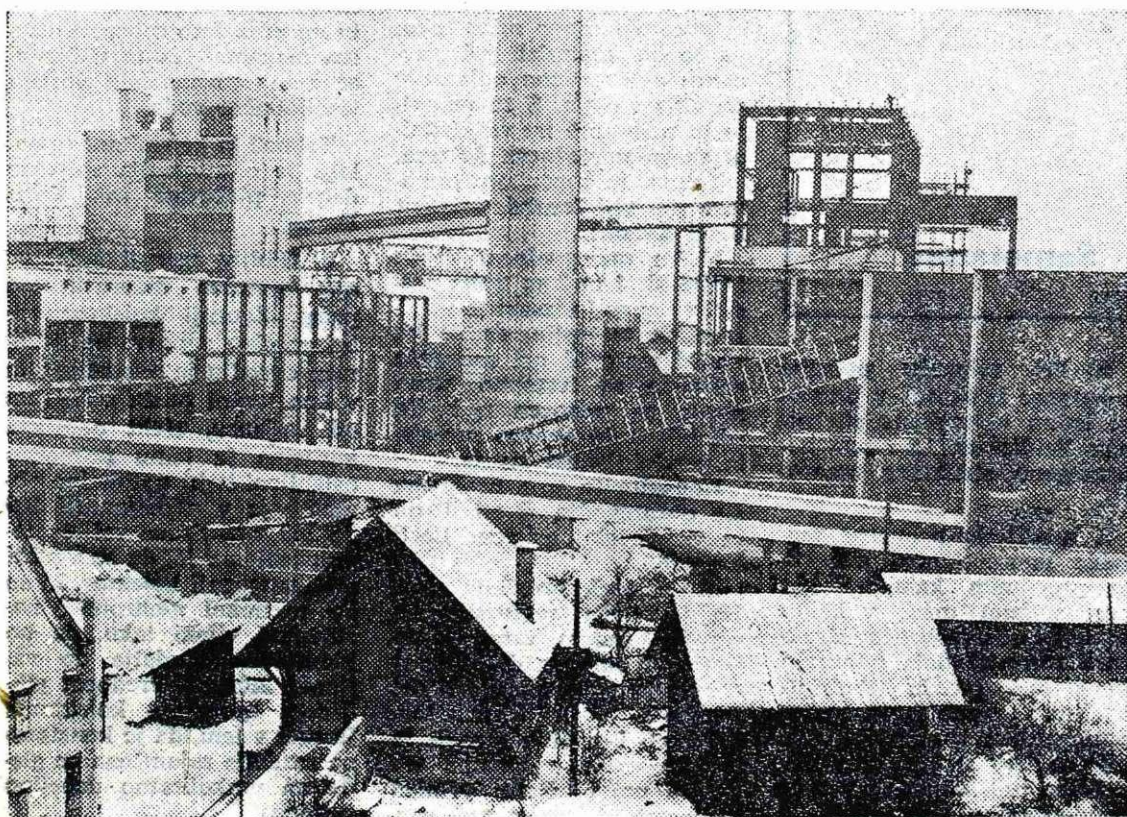
d) Pred vhomom v žarilno peč na patentirnih progah A, B in C je nujno potrebno urediti dresuro za žico, ki vstopa v peč. Vijača se kljub razmeroma dolgi poti od odvijalca do vhoda ne izravna, zaradi česar stranske žile povzročijo kvare na vhodni pečni obzidavi, poleg tega pa prepletanja žic v peči sami povzročajo neenakomerno obremenitev peči, slabše hlajenje žice v Pb kopeli in večkratno prekinjanje procesa patentiranja zaradi reševanja pletenic.

Nalogo in problem tolmači ta delovodja patentirnice in obratovodja inž. Komel.

e) Sistem navijanja patentirne žice na patentirnih progah B in C je neurejen in povzroča mehanske poškodbe na žici, izpad proizvodnje in čezmerne dodatne obremenitve tam zaposlenih. Na progi B bi bilo potrebno za odvrtno nože najti ustrezno rešitev ali zamenjavo. Na progi C pa bi bilo treba urediti pomik žice tako, da se ne bo zatikala v pomične zobe, predvsem pa je treba rešiti in preprečiti čezmerno škajanje žice.

Podrobnosti naloge tolmači obratovodja inž. Komel in vzdrževalni asistent inž. Mulej.

Vse možne rešitve teh 32 nalog skušajte nakazati na predpisanih obrazcih »Prijava tehnične izboljšave« z vso potrebno tehnično in finančno dokumentacijo. Pristojni strokovnjaki, konsultanti in mentorji problemov bodo z največjim razumevanjem skušali objektivno oceniti vsak predlog izvedbe in ga na osnovi koristi in prihrankov po obstoječem pravilniku tudi stimulativno nagradili.

Kljub hudi zimi se dela na aglomeraciji nadaljujejo

Stane Tušar

Baroni Zoisi Edel- steinski

Predno zaključimo letošnje, za naše železarstvo tako pomembno jubilejno leto, ki je povezano z bogatimi železarskimi tradicijami v naših krajih, bi rad napisal še nekaj o znameniti rodbini Zoisov, ker le-ta predstavlja pomemben člen v zgodovini železarske preteklosti na Kranjskem sploh.

O Zoisih, katerih predniki izhajajo iz stare Retoromenske Švice, bi lahko govorili v samih superlativih, vendar različnih vrednosti.

Mihael Angelo Zois je bil brez dvoma najboljši v gospodarskem pogledu, saj je v petdesetih letih postal najbogatejši človek takratne dobe. Ko je leta 1720 pribežal v Ljubljano iz Italije, pravijo, da je bil brez beliča v žepu. Zaposlil se je kot trgovski pomočnik pri železninarju Codeliju. Po petnajstih letih pa je bil že lastnik te veletrgovine. Bančništvo in trgovina sta mu prinašala take dohodke, da je v nekaj letih kupil velika posestva na Kranjskem in v Trstu. Grad Brdo, fužine v Mislinji na Dolenjskem, v Bohinju in leta 1752 še na Javorniku. Leta 1739 je dobil plemstvo — pl. Edelstein, leta 1752 je postal član kranjskih deželnih stanov, leta 1760 pa mu je cesarica M. Terezija podelila še baronski naslov z dednim nasledstvom. Ob svoji smrti leta 1777 je zapustil milijonsko premoženje.

Prvorojenec njegovega drugega zakona baron Žiga Zois Edelsteinski, ki je podedoval njegovo premoženje, je bil najbolj izobražen fužinar iz rodu Zoisov in kot tak je veliko prispeval k razvoju železarstva v naših krajih.

Rojen je bil 23. novembra 1747 v Trstu. Mlada leta je preživel v Ljubljani, kjer se je tudi osnovno izobraževal. S petnajstimi leti ga je oče poslal na plemiško akademijo v Reggijo Emilia, a ga že po treh letih pokliče nazaj, da se uvede v posle. Mladi Žiga se je še nadalje zasebno izobraževal pri jezuitih. Veliko znanja si je pridobil z branjem in na potovanjih. Poleg tehničnih ved, kemije, rudarstva, minerologije in fužinarstva se je zanimal še za zgodovino, umetnost, književnost in glasbo ter jezikoslovje. Obvladal je sedem jezikov, kar še danes pomeni zelo veliko. Kljub vsemu bogastvu, ki ga je podedoval po očetu, je Žiga ostal skromen in predvsem delaven človek. Posvetil se je gospodarstvu. S svojim racionalizatorskim gledanjem se ni zadovoljil z obstoječim stanjem fužin. V Bohinju je leta 1789 dal postaviti nov plavž, razširil je tudi fužine na Javorniku. Strokovne stike je iskal pri vseh poznanih fužinarskih strokovnjakih tistega časa. V njegovem gradiču na Javorniku so se shajali strokovnjaki iz vse Evrope. Kot kemik in minerolog se je zanimal, kako bi s pridom lahko uporabil stranski produkt plavža (cink), da bi ga načrtno pridobival, ker je vedel, da so rude bogate na cinku in svincu.

Žiga Zois pa ima še več zaslug za razvoj slovenske književnosti kot za razvoj železarstva, čeprav je veljal za priznanega strokovnjaka. Po očetu se je čutil toliko Italijana, da se ni priključil nemškemu plemstvu, ki je takrat prevladovalo v Ljubljani. Po materi Ivani pl. Kapusoci, ki je izhajala iz Krope, čeprav je bila rojena v Ljubljani kot hči rudarskega nadzornika, se je imel za Slovenca, zato niti ni čudno, če je posvetil veliko časa študiju slovenskih jezikov, glagolice in cirilice. Njegova hiša na bregu Ljubljance je bila zbirališče takratnega slovenskega razumnštva. Linhart je otel nemškemu parnasu in ga navdušil za dramaturgijo v domačem jeziku. Da so v Ljubljanskem gledališču 28. 12. 1789 uprizorili prvo odrsko delo v slovenskem jeziku »Županova Micka«, ki je do takrat veljal za barbarški jezik, je Zoisova zasluga. Valentina Vodnika, osamljenega župnika na Koprivniku, je spravil v Ljubljano in ga navdušil, da je začel pisati pesmi v slovenščini. Vodnikova Vel'ka pratika, ki je izhajala tri leta, je nastala in izšla po Zoisovih zaslugah, tako tudi prvi jugoslovanski časopis Ljubljanske novice, ki so izšle 4. 1. 1797. Kumerdej, Kopitar in drugi so dobivali pri njem pomoč za nadaljnji študij in delo.

Zato lahko napišemo, da je bil Zois eden največjih razsvetljencev, mecen in pobudnik za moderno slovensko književnost. V prizadevanju, da bi dokazal enakovrednost slovenskega jezika vsem drugim jezikom v pogledu književnosti, je uspel. Njegov krožek je opravil velik korak naprej v slovenski književnosti. Žiga Zois pa v življenju

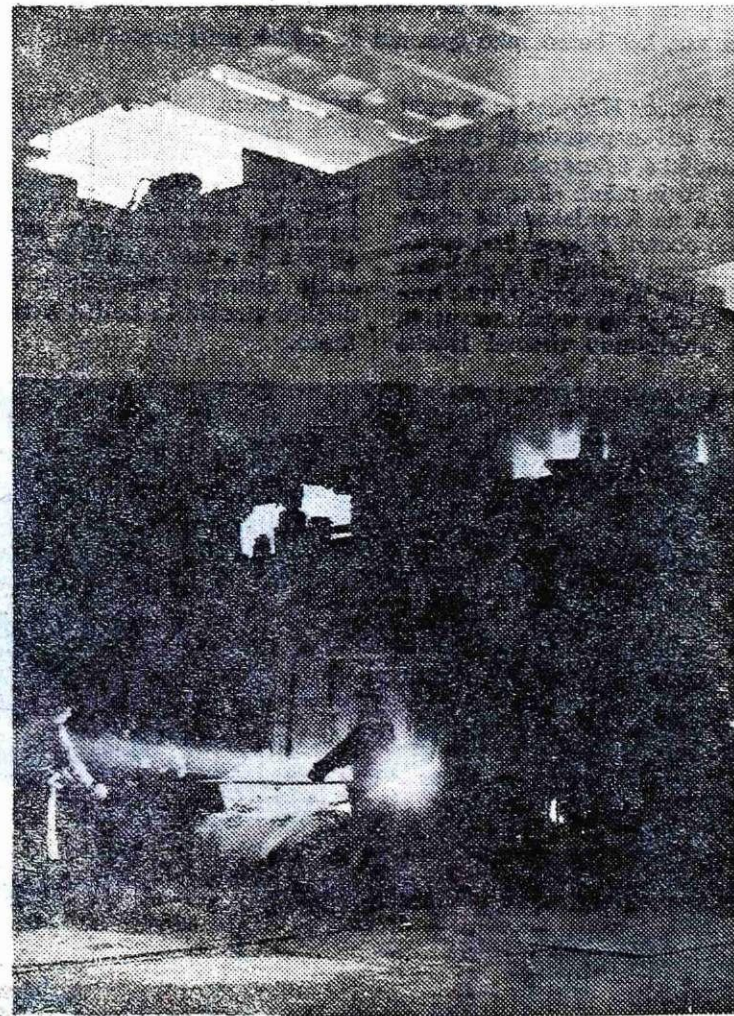
ni bil srečen. Zaradi bolezni, ki ga je mučila že od 30. leta dalje, se ni poročil. Ko je bil star 50 let, je ohromel in ostal tako privezan le na svoje sobane. Zanj je to moral biti velik udarec. Kljub temu pa je nadaljeval z delom do zadnjih dni svojega življenja. 10. novembra 1819 je v Ljubljani umrl. Tam je tudi po kopan.

Nečak Žiga Zoisa — Anton Zois, ki je poleg ostalih ne premičnin 27. oktobra 1819 prevzel tudi fužine na Gorénjskem, ni dosegel svojega strica v ničemer. Bolj znana je njegova žena Serafina Zois, ki je dala zgraditi v Bohinju valjarno in tako prekinila stoletno tradicijo vlečenja jekla pod kladi. To je bila prva valjarna na Kranjskem in na današnjem ozemlju Jugoslavije sploh.

Do njene smrti so Zoisi širili in razvijali fužinarstvo ter se gospodarsko krepili. Njeni in zgodaj umrlega Antona Zoisa otroci in dediči so v kratkem času zaradi lagodnosti in uživanja na lahek način pridobljenega bogastva fužine spravili na rob propada. Zaradi zadolženosti so morali svojega upnika Lukmana in še nekaj podjetnikov prositi, da ustanove delniško družbo. 18. avgusta 1869 je bila tako ustanovljena KID — Kranjska industrijska družba, katere stoletnico letos praznujemo.

Zanimivo pri vsem tem je to, da se v zgodovini KID zopet pojavlja ime Mihael Angelo Zois kot prvi predsednik KID. Vendar ni bil vreden naslednik svojega prednika.

Zoisi v KID niso odigrali velike vloge. Uveljavili so se Luckmani, potomci starih fužinarjev iz Kamne gorice. Fužinarski duh njihovih prednikov je zopet zaživel.

ASEA — električna peč

Janez Zirc

Iz zgodovine fužinarstva v Bohinju

Ob zaključku letošnjega jubilejnega leta naše železarne in v prehodu v novo leto bomo objavili v nekaj nadaljevanjih zgodovino fužinarstva v Bohinju. Čeprav je bilo o tem tu in tam že nekaj napisanega in povedanega, bo zapis zanimivo branje za vse, ker bomo tako spoznali še delček naše preteklosti.

Francoz Hacquet je že pred 100 leti napovedoval propad kranjske železarske industrije, ko je rekel: »Razen v Idriji si na Kranjskem ne moremo obetati dolgega življenja.« Hacquet je izhajal iz zaslужka delavca in njegove kupne moči; kar je bilo v nesorazmerju s prodajnimi cenami izdelka.

nega železa. Napoved Francoza Hacqueta se je v primeru fužinarstva v Bohinju uresničila glede na kopičenje kapitala, kar omogoča tudi izpolnitev tehnološkega postopka in s tem v zvezi povečanje obsega proizvodnje z nižjimi stroški in boljšo kvaliteto.

Bohinjski fužinar se je ves čas, neglede na to, kateremu gospodarju je služil, boril za boljši življenjski položaj, večji zaslužek in boljše pogoje dela. Ker ni bil sam gospodar svojega proizvoda, je bil odvisen od podjetnikov, ki so mu različno rezali vsakdanji kruh, predvsem pa gledali, da so si množili svoje bogastvo in dobivali plemiške naslove.

Zgodovina fužinarstva v Bohinju je borba za obstoj in razvoj fužin v Bohinju kot tudi boljšega zaslужka fužinarjev.

Geografski položaj Bohinja

Bohinj je v gorenjski apnenčasti visoki planoti. Je 12 km dolga dolina, ki sega od Nomenja do Bohinjskega jezera. Zahodno od jezera zapirajo dolino pečine Ukanca, tu izvira Savica. Savica se pretaka skozi jezero in teče nato skozi vso Bohinjsko dolino kot Sava Bohinjka. Pri Nomenju se dolina zoži v Sotesko. Soteska, ki je bila nekoč neprehodna, je dolga 6 km, do naselja Obrne, kjer se razširi in poteka prek Bohinjske Bele proti Bledu. Obrne so pomenile mejo dveh malih svetov. Do tu je namreč segal promet z vzhoda, ob pečinah, skozi katere se je prebijala le reka, se je promet ustavil, ker niti tovarna pot ni vodila skozi, ta je bila vsekana v skalo leta 1554, od tod ime Obrne (obrniti se), verjetno pa je obstajala steza za človeka.

Od Nomenja do Bistrice je naseljena dolina — Bohinj. Od Bistrice do jezera pa je druga dolina imenovana Bukovje ali Bukovska dolina, prebivalci pa Bukovci. V bukovski dolini je več vasi: Brod, Savica, Kamnje, Polje, Laški rovt, Ribčev laz in južno od Kamnja vas Žlan. Vzhodno od Bistrice je vas Nemški rovt in južno od tod vas Ravne. Severno od Savice se dviga med jezerom in Bitnjami gorski greben Rudnica, ki se podaljšuje v Savnico in ki loči severno, prisojno Srednjo vas od doline Savice. Dolina Srednja vas zajema vasi: Stara Fužina, Studor, Srednja vas, Češnjica in Jereka.

Severo-vzhodno od Jereke ležijo 400 m višje novejša naselbine: Koprivnik, Gorjuse in Podjelje. Te vasi so nastale tako, da se pastirji (planšarji: majerji in majerce) tudi čez zimo niso vrnili v dolino, ampak so ostali kar na planini, alpskih pašnikih, ki so pripadali raznim vasem. Kdaj so prvi prebivalci naselili Bohinj je težko določiti. V gotski cerkvi Sv. Janeza ob jezeru najdemo rokodelsko izdelane freske italijanskega izvora. Na teh freskah so napisani letnici 1533, 1542, 1544, 1559 in drugih let ter razni reki.

Po dr. Mencingerju, rojenem Bohinju, so se v Bohinju razlikovala tri narečja, po katerih se da sklepati, da so naseljevali Gornjo dolino Slovani, Bistrico slovenizirani Nemci in Bukovsko dolino priseljenci iz Tolmina. Povsod pa so bili naseljeni tudi Italijani, ki so baje prinesli čudežno triglavsko rožo »roža magota« ali »magota«.

Tri poti so vodile v ta mali zaključeni svet: ena iz Bohinjske Bele čez Obrne. Ta tovarna pot, ki je bila vsekana v skalo, je povezovala Bohinj z Bledom, pod katerega gospodarstvo je pripadala. Druga tovarna pot je peljala čez Nemški rovt in 1210 m visoki prelaz v Savico, nemško naselbino na skrajnem koncu Selške doline. Najvažnejša tovarna pot pa je potekala čez 1273 m visoko

»Reindloch« sedlo proti Podbrdu na Tolminskem, vzdolž potoka Bače čez sv. Lucijo (Most na Soči) do Soče in Gorice. Ta pot je vezala Bohinj z Italijo.

Tovorništvo

Tovorna pot čez Bačo je bila tako najvažnejša gospodarska žila Bohinja skozi stoletja. Po njej so bohinjski fužinarji tovorili svoje železo in dobivali vino in drugo blago z juga.

Z Goriškega do Podbrda se je tovarna pot dvigala (na 2,5 km za 52 m) najbolj strma pa je bila proti prelazu. Najslabši del poti pa je bil prav pod vrhom prelaza »Všamcah« imenovanem kraju. Tu se še dandanes vidijo ostanki utrdb, ki so bile zgrajene proti sovražniku z juga, verjetno proti Benečanom. V strmih cik-cak vijugah je tovarna pot dosegla 1273 m visoki vrh prelaza. Od tu je bil manj strmi spust proti Bohinju.

Nedaleč od sedla je ob poti gomila kamenja, baje francoski grob. Verjetno pa je to tako imenovana »mrtvica« ali spominska kopa v spomin kakšne nesreče, zločina ipd., kot so na več mestih nastale z metanjem dračja. Vsak mimoidoči vrže na takšno gomilico vejico ali kamen.

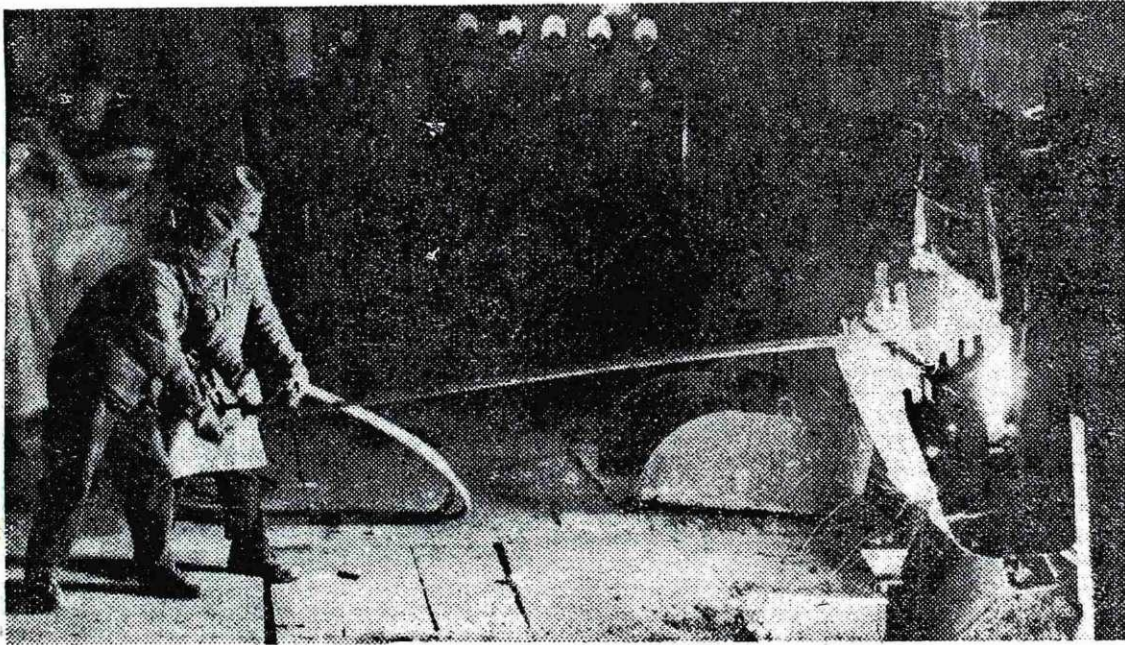
Močni tovarni konji so nosili s slamo dobro oblaznjena sedla, na katerih so bili na poti proti jugu pritrjeni tovari železa in železnih izdelkov, nazaj grede pa vedra z vinom. En tovor je znašal 200 starih mer vina (ca 250 litrov), 108 mer na vsaki strani, torej z vedrom ali drugim tovorom — železom in sedlom ca 300 kg.

Konji so nosili železne nagobčnike, da bi se med potjo ne pasli in s tem ovirali celotne karavane in pa, da se konji ne bi med seboj žrli. Vodilni konj je na vratu nosil medeninasti zvonec.

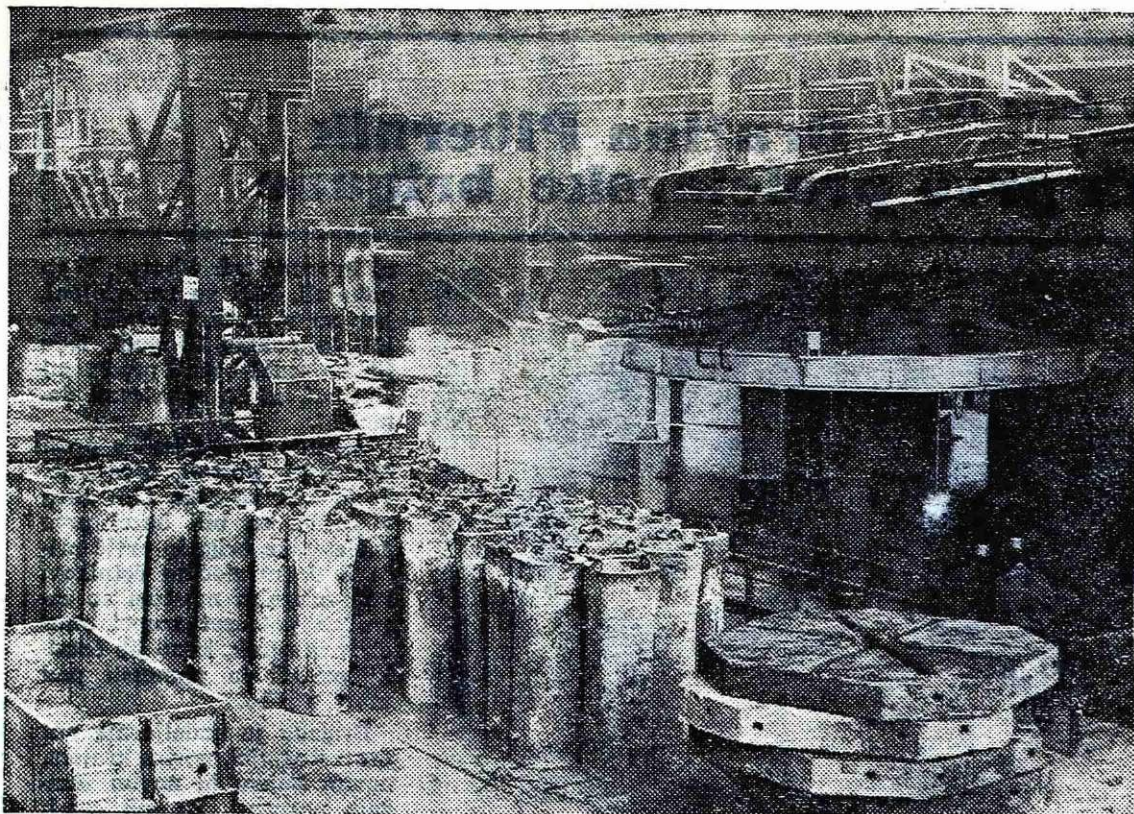
Ob povratku je karavana navadno ostala čez nedeljo v Podbrdu, da so tovarniki prisostvovali deseti maši. V ponedeljek pa so krenili čez Bačo do Bistrice. Ko je karavana prispela v Kaluže, so že v Bistrici zaslišali zvonec konja vodnika in takoj stavili suho meso v kotle. Ko so tovarniki prispeli v Bistrico, je bilo meso že kuhano in pričelo se je veselo življenje, saj so se po dolgem času vrnili domov: možje in bratje, sinovi in očetje, pot do laških dežel je bila dolga in naporna. Doma so tovarniki ostali toliko časa, da so zopet vlili zadosti železa in napravili dovolj izdelkov, ki so jih potem po tovarni poti prek Bače prodajali oziroma zamenjavali na Tolminskem, Goriškem in Laškem.

Začetki fužinarstva v Bohinju

Razen najdbišč arheološkega značaja, ki so označena kot antična topilišča, se najdejo še sipališča žlindre iz zgodnjih srednjeveških topilnic železa ali kmečkih topilnic. Taka sipališča so že

Pred električno pečjo

Iz livne jame v elektrojeklarni

porasla z rušo in le na krtinah se včasih pojavijo mali koščki žlindre.

Taka sipališča žlindre se nahajajo npr.: med Gorjani in Bohinjsko Belo na višini nad Blejskim jezerom, med potokom Močnik pri kraju Brod in Savenco. Na »fužini« Brod pri hiši Mencinger. Na Mostnici pri Stari Fužini, blizu Bohinjskega jezera, potem pod Rudenco med Brodom in Savico. Mlajši pa so obrati, katerih sipališča leže ob obronkih Jelovice, ob potoku Plavžerica in na Mesnovcu v dolini Savice, katere ljudje imenujejo fužine sv. Heme. Zadnji fužinarski obrati pa so bili v Stari Fužini. Pozabljenem in Bohinjski Bistrici. Zgodovina fužin v Bohinju pada v pozabo, ruševine in sipišča fužinarskih obratov pa vedno bolj pripadajo imenu sv. Heme.

Kdaj je bil odprt kak večji obrat in kdo ga je postavil ne vemo, vendar naj napis na zvonu v Brodu, iz leta 1340, ki omenja italijanskega mojstra, dopušča sklepati na zgodnji čas in laške fužinarske mojstre. Šele od 16. stoletja dalje so nam na razpolago razni viri.

O zgodnjem času fužinar-

stva v Bohinju dobimo v nekem poročilu rudarskega nadsodnika Gregorja Komerja o rudarsko-pravni jurisdikciji o opustitvi rudnikov in fužin, vodne sile ter oddajo gozdov, v katerem graščina Bled dovoljuje namestnika, pogodbo najkasneje med 15. decembrom 1579 in 7. marcem 1580. Vidi pa se, da je moral rudarski nadsodnik potrebne dokumente ugotavljati kar po ustni tradiciji. Navaja pa tudi poroke, ki so izjavili, da so pod jurisdikcijo graščine Bled v Bohinju štiri peči in fužine.

Ta listina ni važna samo za zgodovino železarstva v Bohinju, temveč je tudi splošnega pomena. Iz nje izvem:

1. da je veljala Stara Fužina že v 16. stoletju za prastaro;
2. da je bila fužina Bistrica v spodnji dolini šele 1540. leta ustanovljena;
3. da je bila fužina Pozabljeno ustanovljena leta 1526 in
4. da Stara Fužina ni pripadala Bledu, ki je bil pod Briksenško škofijo, temveč k Radovljici, ki je bila pod deželnimi knezi in davščinami podvržena; medtem ko so fužine v Bistrici pripadale blejski jurisdikciji in, da sta

imeli obe fužini polno prostost, kadar in kjerkoli kopati rudo ter žgati oglje.

Ti privilegiji dokazujejo, da mora biti Stara Fužina starejša kakor darila Bleda in Bohinja Briksnu, torej starejša od 1004. leta, ko je Henrik II. Bled in Bohinj podaril škofiji Briksen, medtem ko kasneje nastali fužini Bistrica in Pozabljeno pripadata Bledu oziroma Briksenškim škofom.

Valvasor o fužinarstvu v Bohinju

Valvasor piše o fužinarstvu v Bohinju v svoji drugi knjigi, kjer podaja sliko Stare Fužine, ter pravi, da se tu veliko železa topi in izdeluje veliko žebeljev. Kot izkjučnega lastnika navaja Valvasor Locatellia — naslednika Tazolischa. Valvasor tudi piše, da se vse, kar leži v Bohinju, imenuje Bohinj in da se v tem kraju nahajajo štiri topilnice in fužine, in sicer:

1. Stara Fužina, katero označuje kot lastnino Aleksandra Locatellija, ki ima nekaj višje od Stare Fužine drugi obrat, kjer se kuje različno železno blago.
2. Pol ure spodaj pod Staro Fužino je rudarsko železarski obrat, ki se skupno imenuje Bohinj ali Bohinj na Bistrici. Kot lastnika tega obrata imenuje Valvasor Vincenca Locatellia.
3. Še višje gori stoji livarna, ki prav tako pripada lastništvu Locatellija. V njej se vlijejo železne retorte za žganje živega srebra, kakor tudi drugi predmeti.

V tem Valvasorjevem opisu sta samo dva obrata različno imenovana in njihovi legi določeni, namreč Stara Fužina in obrat na Bistrici. Po Valvasorju so bili takó od 1. marca 1530. leta v Bohinju le trije obrati, in to: Stara Fužina, na Bistrici in

Pozabljeno, kakor lahko povzamemo po njegovem opisu. Položaj livarne nam Valvasor daje približno, ko pravi, da je stala miljo pod Bistrico. Leta 1647 je bila livarna res postavljena. Zgradil jo je dr. Wiederhald, saj uradno mnenje o njegovi prošnji še obstaja. Livarna, ki naj bi pretapljala tudi grodelj, je bila tedaj druga na Kranjskem. Že 80 let preje je obstajala taka talilnica na Hublju v Vipavski dolini. O tem poroča neko poročilo rudarsko-sodnega upravnika z dne 22. novembra 1567. leta in pravi, da so leta 1566 proizvedli čez 200 stotov železa. Koliko časa je livarna v Bohinju obstajala ni znano.

»Na plavžu svete Heme«

Pod Nomenjem v kraju Korito pri studencu Plavžerica naletimo na ruševine in žlindrišče »Na plavžu sv. Heme«. Pripovedka, ki je še v ljudskem izročilu, pravi, da je imela sv. Hema tu svoj

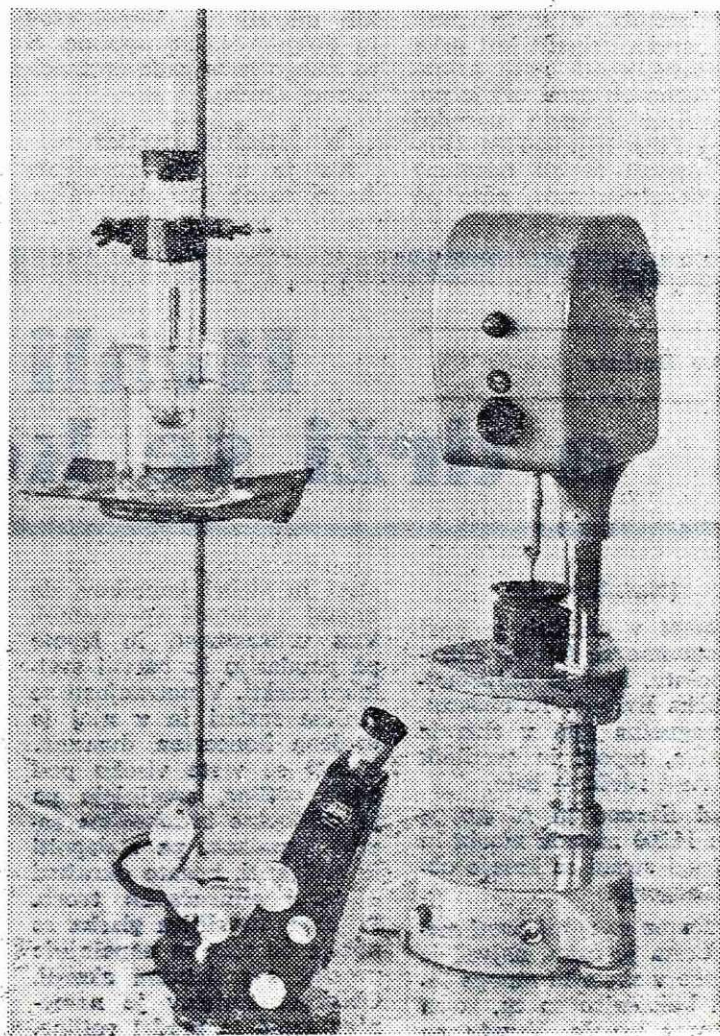
obrat in je prinašala delavcem zaslužek vsako soboto. Toda zaslužka ni nikomur naštel, temveč je moral vsak delavec sam seči po denar v njen predpasnik, a pri tem ni utegnil vzeti več ali manj, kot je znašal njegov zaslužek.

Sv. Hema je bila koroška vojvodinja, ki je ostala v spominu ljudi kot dobrotljiva in pravična lastnica fužin. Znana je tudi kot prva lastnica fužin v Bohinju, po ljudskem izročilu. Živela je okoli leta 1000.

Oddaljenost od fužin v Bistrici, ugodnejša lega ob dveh potokih ob vznožju na lesu bogate Jelovice, kakor tudi ostanki stavbe in čez 500 m² veliko žlindrišče, zgovorno pričajo, da je bila tu livarna, in sicer v času katerega je prebivalstvo že izgubilo iz spomina in ga zato pripisujejo sv. Hemi.

Sv. Hemi pripisuje ljudstvo vse tiste fužinarske obrate, ki tonejo med ljudmi v pozabo in za katerih lastništvo se ne ve.

Predstavljamo vam OTK

V aparatu za določevanje kapljišča masčob ali bitumnov (na sliki levo) damo preiskovano snov in potopimo aparat v vodo, ki jo segrevamo. Pri določenih temperaturah — kapljišču iz kovinskega nastavka na spodnjem delu termometra kapne snov. Pri aparatu za določevanje trdnosti masčob (firme VEB, Dresden) postavimo posodičo z mastjo ali bitumnom na podstavek in pritiskamo kovinski stožec z določeno silo v snov. Na merilni skali direktno odčitamo trdnost snovi. Z Abbejevim refraktometrom (firme Zeiss, Jena) pa določujemo lomni količnik snovi, ki lomijo svetlobo.

inž. B. Razinger

Valjarna žice 409 ton

V sredo 24. t. m., so sodelavci v valjarni žice dosegli nov dnevni dosežek v proizvodnji žice. Izvaljali so 409 ton žice, oziroma 9 ton več kakor je znašal njihov dosežek pred desetimi dnevi.

Ob izrednem delovnem uspehu našim sodelavcem v valjarni žice iskreno čestitamo.

Spomini iz NOB

JOŽE VIDIC

V počastitev dneva JLA

Družina Pibernik v vrstah prve proletarske brigade

(Nadaljevanje in konec)

Anton Milič-Marko je v svoji knjigi »22.000 km od Kragujevca do Kragujevca«, tako opisal obisk tovariša Kardelja borcem Kragujevskega partizanskega bataljona novembra 1941. leta:

»Naslednjega dne je prišel med nas tovariš Kardelj, da vidi, kako se kaj počutimo in kaj delamo. Povedali smo mu, da imam polne roke dela z domačimi izdajalci. Na našo prošnjo nam je razložil vojaški in politični položaj pri nas in v svetu. Zvedeli smo, kako potekajo partizanske borbe v Sloveniji, da bo v kratkem ustanovljena prva proletarska brigada in da bo tudi naša slovenska četa prišla v njen sestav. Če pa ne bo mogoče izpopolniti naše čete, bomo samostojni vod, ki bo prišel v enega izmed bataljonov v tej brigadi.«

Iz tega jasno sledi, da je CK KPJ že oktobra ali novembra 1941. leta sklenil ustanoviti brigado.

22. decembra 1941. leta se je Rudo prebudilo pod rahlo snežno odejo. Vlažen sneg je naprej padal, medtem ko so se borci pričeli postavljati v vrste. Zjutraj ob osmih je prvi stopila v vrste prva proletarska brigada kot prva regularna enota naše armade. Točno ob osmi uri je politkomisar brigade narodni heroj Filip Kljajič-Fiča (Koča Popovič je bil odsoten) poveljeval »mirno«, nato pa

se strumno zasukal in raportiral tovarišu Titu, da je brigada pripravljena za pregled. Tovariša Tito in Filip Kljajič sta nato obšla vse vrste, potem pa je vrhovni komandant stopil pred brigado in s stisnjeno pestjo pozdravil »Smrt fašizmu«. Borci so z gromkim glasom odgovorili »svobodo narodu«. Tito je potem borcem govoril o nalogah brigade, o političnem položaju v svetu, o slogi vseh naših narodov v skupnem boju proti sovražniku. Borci so Tita napeto poslušali. V vrsti je poleg očeta in matere stal tudi enajstletni Albin Pibernik, najmlajši borec brigade.

Prvi boj

Komaj je bila slovesnost na mestnem trgu končana, že so obveščevalci javili, da se mestu približuje več kolon Italijanov in četnikov. Brigada je stopila v borbo in s svojo udarno močjo ter spretnim manevrom popolnoma razbila sovražnika; ujetih je bilo okrog 170 sovražnikov vojakov, oficirjev in podoficirjev, poleg tega pa pa je brigada zaplenila večje število pušk, minometalcev, lahkih in težkih mitraljezov, samokresov in druge vojaške opreme. S to zmago je brigada opravičila svoj obstoj.

V hudih bojih

Ko je brigada zapuščala Rudo, so ob poti stali vašča-

Albin Pibernik

ni in nemo zrl v borce, ki so odhajali. Bili so zaskrbljeni, ker so v okolici četniki pobili in poklali 80 ljudi. Kdo jih bo sedaj branil pred temi zločinci, so se spraševali domačini.

Brigado je pot vodila proti železniški postaji Medjedje. Tam, kjer se reka Lim zliva v Drino, so bili borci prve proletarske brigade prvič pričeli hudemu zločinu četnikov. Pod železnim mostom so zagledali petdeset trupel starčkov in otrok, ki so jih četniki poklali in pometali pod most v reko.

Brigada je nadaljevala pot proti Rogatici, novim krajem, novim bojem in novim zmagam nasproti. Po teh vaseh so križarili četniki in ustaši, ki so ropali muslimanske vasi in se medsebojno pobijali. Tako ljudje niso bili pred nikomur varni; ubijali so jih četniki, prav tako pa ustaši. Prvi in drugi pa so zatirjali, da so prava narodna vojska. Ustaši so pobijali muslimane, četniki pa pravoslavne. V teh krajih so bili ljudje sprti že stoletja, zato je to staro medsebojno sovraštvo izkoristil sovražnik. Na pohodu skozi Bosno je brigada srečevala četnike, ki so na kapah nosili kokarde kralja Petra. Medsebojno se niso napadali. Dokler je bila brigada v bližini, četniki niso napadali in morili muslimanov, čim pa je brigada odšla, so četniki nadaljevali z zločini.

Marko Butinar

Hvali morje, a drži se kopnega

(Nadaljevanje)

Prómet v uličicah je gost in ustavimo se šele na Europa pointu, kjer je najjužnejša točka Evrope. To obeležuje magnetna igla v tleh iz mozaika, topovi in svetilnik pobarvan rdeče — belo.

Med Evropo in Afriko je tu le 14.200 metrov morja in na drugi strani se kažejo obrisi Tangerja.

Vračamo se nazaj proti mestu. Cesta je ozka, največ je vsekane v skalo in mnoge šole in bolnišnice so tu, izven mestnega vrveža. Vrvežu na Mein Streetu se izognemo in se po strmi asfaltni cesti dvignemo visoko nad mesto.

Vhod v Jamo Sv. Mihaela je z razgledišča nad mestom. Že po nekaj korakih občutiš, da si vstopil v drug svet. Narava tu ni skoparila z razkošjem in domiselnostjo. Po prvih pogledih na zasigane skale v mraku, pa zažare za-

stori in stebri kapnikov, da komaj verjameš spremembi. Vtis veličastnosti in lepote pa poudarijo še barvni svetlobni efekti. V notranjosti se votlina razširi in v njej je urejena koncertna dvorana. Sedeži se vrste visoko pod obok votline, omejujejo pa jo veličastne brezštevne zavese kapnikov, pa stalagniti in stalaktiti, bogato okrašeni z venci apnenčastih tvorb. Prijetna, nevsiljiva glasba se odbija od sten in napolnjuje prostor s prijetnimi akordi. Obiskom turistov je namenjen samo ta predel votline. Podzemeljski svet, ki se spušča navzdol, pa je dostopen samo jamarjem.

Med zadnjo vojno so med temi kapniki trpeli in koprnili po soncu in svetlobi ranjenci, ki so bili prepeljani sem z bojišč podivjane Evrope.

Poleg Europa pointa z najjužnejšo točko Evrope, Tari-

kove skale, je ta votlina ena izmed treh naravnih zanimivosti Gibraltarja. Množica ljudi in parkiranih vozil pred jamo priča o tem.

Nekajkrat se avto zapodi po strmini ceste, da se na posled ustavim tik pod meglo, ki kot kapa pokriva vrh Tarikove skale. Smo na razgledni ploščadi Quen'a balcony, odkoder je nepozaben pogled na špansko ozemlje v daljavi in mesto pod nami. Par sto metrov nižje je Gibraltar s svojo edino širošo ulico, arterijo mesta, s pristanišči, pomoli in skladišči. Z letališča se dvigne kdaj pa kdaj letalo, ki se potem kmalu hrumeče izgubi v oblakih. Takrat promet na cesti, ki seka pristajalno stezo zamre.

Mnoge ladje se izgublajo v daljavi; skozi Gibraltarska vrata zapuščajo Mediteran in že jih obliva valovi Atlantika. V meglicah izginja dalj-

nja obala Afrike s Tangerjem.

Za kratek čas se še pomudimo pri Ape's dan-u, pri opičjem brlogu. Dolgo opazujemo norčije teh rumenkastih brezrepnih opic. Edine so, ki žive v Evropi. Skačejo na strehe avtomobilov, stikajo po žepih za dobrotami, navaženo »pozirajo« množici s kamerami, najbolj razposajene pa se vgnezdijo na ramenih in za vratom obiskovalcev.

Staro izročilo pravi, da bodo Angleži zapustili Gibraltar takrat, ko bo izginila zadnja teh opic iz Alpe's dan-a. Morda za to zanje skrbi vojak angleške vojske.

Opice pa se prav nič ne ozirajo na razprtje med Španci in Angleži, razposajeno se pode po obzidjih in krošnjah pinij in oliv in zabavajo obiskovalce, ki jih tu ne manjka.

Od taksista se poslovimo na začetku Main Streeta, nekaj ur pred odhodom ladje. Že po stotih metrih spoznaš, da so trgovinice in blago v njih enake. Preplavljene so z izdelki iz vsega sveta, a prevladuje tehnično blago z Japonske in Hong-Konga, porcelan s Kitajske, usnjeni izdelki iz Arabskih dežel, pa rezljani kipeci in plastike iz

sandalovine in ebenovine iz Kenije, pa izdelki iz slonove kosti iz Indije. Celo Čehi so s svojo »bižuterijo« preplavili gibraltarski trg.

Obilico kupcev vseh narodnosti pa imajo prodajalne cigaret in žganih pijač. Gibraltar je namreč prosta carinska cona in mnogokateri stvari tu lahko kupiš ceneje kot kjer koli drugje.

Priseljenci na teh nekaj kvadratnih kilometrov angleške posesti živijo predvsem od mornarjev, izletnikov in seveda od oskrbovanja ladij, saj se tu na pragu Atlantika križajo mnoge pomorske poti. Na ulici srečuješ vse mogoče obraze z značilnimi potezami Špancev, Marokancev, mnogo je mulatov in črncev. Preseneti te celo dekle ovito v sari, ki se preliva v toplih barvnih odtenkih, pa Arabka z zakritim obrazom. V reki ljudi, ki se preliva po pločnikih Main streeta pa je mnogo deklet z drznimi mini krilci. Pravi Babilon ljudi. Iz prodajaln z indijskim blagom, svilo in izdelki iz usnja in slonove kosti se razliva prijeten, značilen, a nedoloden vonj, pritažena otožna melodija pa pričara tu, na evropskih tleh, košček daljne Indije.

Sloven... so... nastan... večj... hiši. G... dinj... otrok... je ze... borcev... pa z... videla... poz... ske voj... Jull... ji je pr... ala i... povedo... kdc... naloge... nov... vojska... lka... tolmač... dejo... enotnos... seh... narodn... glo... preprič... Ki... spodinj... tresl... čela bom p... dogodk... me... »Cetn... so... in ot... :... ga mo... je... jati g... ke... slimank... »O... otroki... ali l... so usta... pre... mestu... ujeli... duhovn... in i... podkova... pa s... čin, ko... pe... Tako po... ovar... in trgo... so... jahali... ju v... dokler... ta oi... jima od... ali... taknili... i, d... največ... muk... od gro... silili... žena pa... svo... daljeval... »Usta... so... :... za njim... pa s... Le-ti so... solov... cev in... nslin... nika. Od... dal... jahali... s jih... isti na... kot... rili usta... i. M... morn... ajne... kali na... ose... (po pod... kih... ca Ant... M... Drug... an... blizu Rogatic... teremigove

101.

Treba je bilo popuščati, obenem pa ukrepati z nasiljem. Delavcem je bilo treba vreči osemurnik in se obremeniti še z drugimi socialnimi obremenitvami, ki so jih terjali delavci, takrat malo da ne vsi komunisti. Treba je bilo to pripisati socialnodemokratskim voditeljem, da so lahko pritegnili delavstva nazaj pod svoje okrilje, in seveda tudi drugim delavskim organizacijam, da so se zopet napolnile s člani, v resnici pa je delavstvu vse to priboril naš strah pred rusko revolucijo, torej prav ruska revolucija sama, da so evropski in ameriški industrialci klonili pred nekaterimi najbolj perečimi delavskimi zahtevami. Zaradi ruske zdrahe in strahu pred zdraho v lastnih državah druge izbire ni bilo: popustiti pred najbolj zahtevanimi delavskimi zahtevami ali pa izginiti v kaosu, ki ga je našemu urejenemu družbenemu redu pripravila ruska revolucija in ki se mu komunistični delavci še niso odpovedali.

Tako je govoril inženir Wildbach in potem risal 'Valijevega' očeta s pravimi razbojniškimi barvami, ona sama pa si je dopolnjevala to pripoved z 'Valijevo' pripovedjo in spoznala ozadje 'Valijeve' nesreče. Ni se strinjala z inženirjem, da mora biti tudi 'Vali' rdeči zagriženec, podoben svojemu očetu. Pri tem ji je pomagala tudi Wildbachova, ki je zavrnila inženirjevo trditev, da jabolko ne pade daleč od jablane, s pomislekom, da ta rek ne drži v primeru, če jablana raste v strmini, in zagotavljala, da bo to najbrž veljalo tudi za brezposelnega fanta, na katerem ni videti ničesar, kar je značilno za zaklete

SIVO MESTO

sovražnike spodobnih meščanov, kakor je rekla. Fant je videti pohleven, ubogljiv in spodoben, a predvsem vljuden, prav nič podoben robotat in neotesanim delavcem, ki ti z robotstvom in temnimi pogledi dajo vedeti, da te sovražijo, čeprav tega ne pokažejo z besedami.

— Gledajo nas kakor tatove in razbojnice, ki zaslužijo vislice, — je rekla.

— In na vislice bi nas tudi spravili, ko bi zmagali. In med prvimi bi visela jaz in inženir Rakar.

— Res, tisto anonimno pismo, ki si ga pred petimi leti prejel, — je inženirjeve besede potrdila tudi Wildbachova in se pri tem stresla od groze.

— Ja, takrat, ko sem vrgel na cesto nekaj podobnih, kakor je bil Kosirnik. Pride čas, ko boš polagal račun za svoje sovraštvo do delavstva, je pisalo. Inženirju Rakarju pa so s podobnim pismom pred nedavnim grozili kar naravnost, da ga po zmagi delavstva čakajo vešala... No, k sreči te zmage nikoli ne bo in delavci bodo morali še dolgo snemati kape pred menoj in Rakarjem! Zato pa ne smemo popuščati! Rdeče je treba pometati na cesto in nikogar, ki diši po rdečih, zaposliti v tovarni. To terjajo predvsem novi lastniki, ki imajo v prihodnosti z delavstvom svoje načrte, podobne kakor Bat'a v Zlynu na Češkem, čeprav po mojem s tem ne bodo zatrli puntarske miselnosti v kali. Ze v bližnji prihodnosti bodo prečistili tovarno in nadomestili vse, ki bi utegnili biti rdeči, z delavci, nedovzetnimi za prekocustvo, če ne bo oblasti že prej uspelo strpati delavstva v nekakšno novo strokovno organizacijo pod oblastvenim nadzorstvom. Kako naj se potem zavzamem za fanta, za sina rdečega Kosirnika?

— Častno besedo si dal gospe Hami, — ga je opozorila Wildbachova.

— Res? — je inženir tedaj pogledal njo.

— Res! — je namesto nje odgovorila Wildbachova.

— Zal, sem jo moral prvič v življenju prelomiti, — se je inženir opravičeval in omenil, da ni bil samo on proti fantovi zaposlitvi in najbrž bi sploh ne bil, ko bi ga neka zaupna oseba ne obvestila, da se fant družil s sumljivimi.

— Marej? — je tedaj vprašala ona.

— Kako veste, draga gospa? — jo je pogledal.

— Slučajno mi je fant pripovedoval o njem, — je rekla in povedala, kar ji je Tine pripovedoval o Mareju, pa tudi o svoji nesrečni mladosti in bednem otroštvu, čeprav ji ni povedal, da je bil tega kriv oče, ki se ni hotel ukloniti in prilagoditi času in zahtevam družbe. Povedala mu je vse, kar je vedela in rekla, da po njenem mnenju izvira Marejev odnos do 'Valija' iz starih tokov osebne mržnje.

— Valija? Čudno ime! Mislim, da v pomočnem spričevalu piše Valentin Kosirnik, — jo je zmedel inženir s svojo pripombo.

— No, da! Tako ga kličejo, — je skušala prikriti svojo zadrego.

— Čudna spakadrija! Vali? Za božjo voljo! Kakor kak psevdonim? Prav tako neumen, kakor so neumna izmišljena imena, ki si jih nadevajo nekateri umetniki in mislijo, da bodo s tem imenitnejši. Ta pa še umetnik ni! Navaden ključavničar. Sicer pa bi ne bilo nič čudnega. Zadnje čase se v umetnost silijo tudi razni »šušmarji«. Pomislite, šele pred nedavnim sem zvedel, da imamo v modelni mizarni nekega pesnika in pisatelja, mizarja... Sam nisem bral, čeprav so mi pokazali neki časopis, neki zveščič z imenom 'Svoboda', star že leto ali dve in me opozorili na neko pesem z naslovom 'Januarja zaprtim sodrugom'... Res, pa saj to je bilo predlanskim, že predlanskim! Takrat so žandarji pozaprlj nekatere delavce, med njimi nekatere tudi iz mojih obratov, pa sem se, neprevidnež, celo sam zavzel zanje... Niso bili slabi delavci. Poznalo se je, da jih ni... Toda, vseeno, vseeno... Te stvari moram še enkrat premisliti in preveriti... Nočem imeti gadov na svojih prsih... Baje so jih zaprlj zaradi rdečkarstva, zaradi nekih vaj, ki so jih vadili na besedilo neke prekocustke pesmi, če se ne motim, celo Internationale... Tako je. Človek je lahko še tako čuječ, pa včasih pozabi na čuječnost... Treba bo izpopolniti seznam sumljivih. Tako terjajo novi lastniki. Že tako me skrbi, da bi zvedeli, da sem se zavzemal za ljudi, za katere se ne bi smel, pa če so še tako dobri in morda celo najboljše delavci... In potem naj se zavzamem še za Kosirnikovega sina in ogrozim, če ga že nisem, zaupanje pri novih lastnikih, — je Wildbach postajal čedalje bolj plah, prav nič podoben Wildbachu, samozavestnemu Wildbachu, kakršnega je do nocojšnjega večera poznala.

In tako se je bližal neprijetni večer h kraju.

— Ne smete mi zametiti, gospa Hana. Razumeti morate, — se ji je ob slovesu opravičeval, ona pa je molčala, niti pogledala ga ni v oči.

— Užalil si jo. Užalil. Pokazal si se kot šleva, — je slišala Wildbachovo skozi zaprta vrata istočasno, ko jih je zaklepala za njo.

»Bržkone se zdaj prepirata?«

Toda to gospe Hani ni mar. Samo neprijetno ji je. Neprijetno ne zaradi Wildbachovih, marveč zaradi 'Valija', ki mu jutri ne bo mogla sporočiti vse se nove, ki jo fant prav gotovo pričakuje.

»Kogar je usoda že ob rojstvu zaznamovala z nesrečo, se je ne znebi.«

Ni čuda, če je 'Vali' po tolikih neureščenih upih črnogled.

»Na obrazu mi bo bral, da pri Wildbachu nisem uspešna,« se boji jutrišnjega srečanja z 'Valijem'.

S tako mislijo se vrača domov.

In s tako mislijo tudi zaspi.

Ko jo zjutraj prebudi zvonec, se boji stopiti odpret.

»Prihaja. Čaka. Vnovič bo pozvonil. Kaj naj mu rečem? Najbolje je, če molčim,« sklene, preden odpre vrata.

»Sem prišel prezgodaj?« se Tine opravičuje.

»Res, spala sem še.«

»Potem mi je žal, ker sem zvonil. Lahko bi pričel delati, ne da bi vas prebujal. Jutri bom storil tako,« se opravičuje Tine, nato pa pripoveduje, kar se je dogovoril z Alešem.

In res Aleš že čez tri ure pripelje prvi voz savskega proda, gospa pa povabi oba k obilni malici.

»Prijazna gospa,« pravi Aleš in mu pomežikne. »Videti je, da si ji všeč.«

»Ne norite, Aleš!«

»Videti je, da z ženskami nisi imel še nobenega opravka.«

Tine molči, kakor da prisluškuje zvonjenju telefona, ki ga je slišati iz hiše in ki nenadoma preneha zvoniti, ker je gospa Hana snela slušalko.

Družina Pibernik v vrstah prve proletarske brigade

(Nadalj. s 16.—17. strani)

staje Pjenovac. Ta železniška postaja je bila na ozkotirni gozdni železniški postaji med Olovim in Han-Pijeskom.

Albin Pibernik je najprej s skupino borcev pregledal položaje. Bilo je dva metra snega, ki je bil na železniški postaji delno razčiščen. Albin Pibernik je sklical sestanek komande čete in partijski sestanek. Patrulja, ki se je vrnila, je poročala, da je sovražnik v bližini. Po železniški progi je prodirala nemška konjenica, iz gozdov pa so se vsuli nemški smučarji. Z vseh strani je zaropotalo. Nemška premoč je kmalu prišla do izraza. Četa je bila obkoljena in le s težavo so se borci po visokem snegu prebijali iz obroča. Julka je s sinom Albinom zaskrbljeno v sosednji vasi pričakovala novice od moža. Prvi borci so vedeli povedati, da je padlo veliko tovarišev. Komandir čete Albin Pibernik se je umaknil poslednji. V tem boju je bil Albin težko ranjen in se je zato le z največjo težavo iz vlekel iz obroča.

V neenaki borbi, pod izredno težkimi pogoji, je brigada izgubila čez 60 najboljših borcev. Pjenovac je bila velika preizkušnja prve proletarske brigade. To borbo moramo omeniti tudi zato, ker je tu padlo precej Slovencev iz Slovenske čete prve proletarske brigade. Na Pjenovcu so izkpravili Ivan Mužik, delavec iz Tržiča, Lado Kante, kmet s Primorske, Franc Salamon iz Trbovelj, Vavclav Zdark, tekstilni tehnik iz Ruš, Vinko Telban, kmet iz Sovodenj, Edi Roš in Bogojereb iz Ljubljane, Jože Druškovič, študent iz Slovenj Gradca, Emil Dolinšek, delavec iz Ruš in Mirko Tušek iz Cerkvenjaka.

Igmanski marš

Zaradi močnega pritiska sovražnika in z željo, da se umakne močnejšemu sovražniku, je brigada nadaljevala pot čez Sarajevsko polje in Igman planino. Julka je imela slabo obutev, zato so ji zmrznile noge. Tudi mali Albin je začel zmrzovati in na vrhu Igmana že ni mogel več dvigniti rok. Oče mu ni mogel pomagati, ker je sam ranjen, z nadčloveškimi napori komaj dohajal kolono. Če ne bi bilo dr. Gojka Nikoliša (generala), ne bi Albin danes živel v Ljubljani. Dr. Nikoliš je prijel malega Albina za roke in mu jih pričel masirati, da je kri zopet pričela krožiti po telesu. Dokazano je, da je bilo 1. januarja 1942. leta na Igman planini minus 40 stopinj mraza.

Ohranjeno je poročilo partizanske bolnišnice o posledicah Igmanskega marša.

»Za posledicami Igmanskega marša je v bolnici 150 borcev z večjimi ali manjšimi zmrzlinami na posameznih udih. Zaradi tega bo šest borcev izgubilo vseh deset prstov na nogi, en tovariš devet, en tovariš sedem, trije tovariši šest, en tovariš pet in en tovariš štiri prste. Skupno bomo morali odrezati 224 prstov, poleg tega pa bodo borci izgubili še 32 prstov do polovice. Z zmrzlinami na podplatih je v bolnici 27 tovarišev, poleg njih pa še 64 z zmrznjenimi petami. Do zdaj sta umrla ena tovarišica in en tovariš...«

Ko berem to poročilo, razmišljam o požrtvovalnosti zdravnikov v NOV, ki so od jutra do večera in vse noči opravljali pod izredno težkimi pogoji operacije, razmišljam tudi o bolnikih, ki so jim brez uspešnih sredstev rezali posamezne ude in o maršu slabo obutih, raztrganih in lačnih proletarcev v strupeni zimi januarja 1942. leta prek Igman planine. V srcu me zaboli, ko pomislim, da so danes v svobodni domovini posamezniki, ki menijo, da so nekatera priznanja borcem družbeni privilegij.

Sporini udeleženci

Anton Milič-Marko, udeleženec Igmanskega marša, je ta pohod takole opisal:

»...Mraz se nam je zagrizel v kosti, grizel je v lice in oči. Od mraza so se nam prsti lepili na puškine cevi, ki smo jih držali pripravljene na strel. Spremljalo nas je silovito pokanje v gozdovih. Takrat se zanj nismo več menili.

Rana na nogi me je skelela in čutil sem, da me kuha vročina. Pred odhodom s Črnega vrha mi je zdravnik poleg rane na nogi ugotovil še vnetje rebrne mrene in rekel, da ne bom prenesel pohoda, ki je še pred nami. Tedaj sem mu pokazal dva zvesta tovariša in dejal, da imam poleg svoje zavesti in čvrste volje še samokres in bombo; če bi ostal v snegu ju bom uporabil, preden bom padel sovražniku v roke. Koliko tovarišev je bilo to noč v takšnem in še hujšem stanju, kakor sem bil jaz. Poleg ranjenih in bolnih sem ogledoval drobno bitje, otroka, ki je stopical za nami. To je bil naš mali Albin, a njegova mama Julka, slabotna žena, je hodila poleg njega. Oče Albin, naš vodnik, je bil dvakrat ranjen v bitki pri Pjenovcu. Koliko drugih ranjencev je stopalo v koloni, vendar ni nihče potožil, da ne bo vzdržal...

Prvi svit dneva nas je našel visoko v osrčju planine. Mraz je postajal še ostrejši. Tedaj sem zagledal dva tovariša, ki sta se sključila in se stiskala k bukovem deblu, kakor da si grejeta roke poleg tople peči v neznani hiši. Hitro sem stopil do njiju. Tedaj sta se nasmešnila. Ko sem ju vprašal, kaj delata, sta odgovorila, da se grejeta, ker je tu tako toplo. Stisnilo me je pri srcu, ko sem videl, da tovariša že izgubljata zavest. Čeprav sem bil sam na koncu svojih moči, sem ju začel drgniti s snegom, na pomoč sem poklical še dva tovariša in zopet smo ju potegnili v kolono.

Kdaj pa kdaj sem se ozrl na našega komandirja Albina Pibernika, ki so ga zapuščale moči. Čeravno sem bil sam na istem kot on, sem se bal, da se bo zdaj pa zdaj zrušil v sneg. Neka silna moč pa ga je gnala naprej. Tudi naša Julka ni več čutila nog, z zadnjimi močmi se je premikala naprej in pomagala svojemu sinu, ki je že pešal.

Z veliko težavo smo se premikali in opazovali okrog nas večje in manjše luknje v snegu, ki so jih napravile sovražnikove granate. Posebno so trpeli borci v zaščitni četi, ki je smela le počasi napredovati skupaj z ranjenci, bolnimi in premrzlimi borci. Tudi naša tovarišica Julka ni mogla več na noge, tovariši so jo morali nositi. Razmišljal sem, kateri sovražnik je za nas najhujši: fašisti, mraz, lakota ali uši?

Vsi ti sovražniki so pritisli na nas. Fašisti so s svojimi svinčenkami uničevali naše borce, lakota jih je uničevala, da so nemočno omahovali, mraz je ustvarjal nove in nove invalide, ki si sami niso mogli pomagati, uši pa so nas grizle ter prenašale tifus, ki je redčil naše vrste. Naše enote pa so vseeno rastle, se utrjevale iz dneva v dan, meseca v mesec, iz leta v leto, tako da je iz prve proletarske brigade zrastle naša nova Jugoslovanska armada.

Ko je prva proletarska brigada končno koncem januarja 1942. leta prispela v Fočo, je bila Foča že osvobodjena. Tu se je začelo težavno delo zdravnikov, bolničarjev in bolničark, ki so od jutra do noči obvezovali ranjene in ozeble proletarce. Med tistimi, ki so jim zmrznile noge, je bila tudi Julka Pibernik. Slovenci so v Foči dobili prostor v šolski pisarni. Tamkaj jih je obiskal tovariš Tito. Tovariš Pavle Žavcer je rapportiral vrhovnemu komandantu, da je slovenska četa izgubila v boju od Užica do Igman planine 54 borcev. Živih je ostalo samo še deset, med katerimi sta bila le dva zdrava. Tedaj je tovariš Tito

vprašal, kje je Julka Pibernik. Borci so mu povedali, da leži s težkimi zmrzlinami v bolnišnici. Julka in Tito sta se spoznala še pred vojno v Moskvi. Srečala sta se tudi v Užicah, ker je bila Julka članica mestnega komiteja Komunistične partije, pa tudi med maršem sta večkrat govorila. Z zaskrbljenim in žalostnim glasom je Tito dejal: »Kako, da ste prav vi Slovenci tako nesrečni, da ste izgubili v tem kratkem času toliko borcev?« Nato je še povedal, da je vrhovni štab nameiral slovensko Cankarjevo četo usposobiti v prvi proletarski brigadi, nato pa jo prek Bosne in Hrvatske poslati v Slovenijo.

Smrt Julke Pibernik

Zdravstveno stanje Julke je bilo v bolnišnici vsak dan slabše. Dobila je gangreno (prisadno mrtvilo) in odrezati bi ji morali obe nogi. Slutila je, da se smrt neizprosno bliža. Zadnje dni ni mogla več govoriti. S solznimi očmi je gledala sina in moža, ki sta jokala poleg njene postelje. Prve dni je mali Albin spal poleg nje, ko pa se je bolezen poslabšala, zdravniki tega niso več dovolili. Gangrena je prinesla zastrupitev in zdravniki so se odločili za nujno operacijo. Zaradi slabega srca Julka operacije ni prenesla in je umrla. Novica o smrti je žalostno odjeknila med borci. Istega dne je umrl tudi enajstletni Jovica iz Konjuše, najmlajši borec Kragujevskega odreda. »Mama, mama,« je jokali mali Albin pred mrtvaškim odrom. Vsem se je smililo. Naslednji dan so jo pokopali prav tako tudi malega Jovica. V pogrebni povorki so šli poleg številnih borcev in domačinov tudi člani vrhovnega štaba NOV in POJ, med njimi tovariš Tito. Pred odprtim grobom sta se od Julke poslovila Oskar Savli in Pavle Žavcer.

Tovariš Tito je globoko občustvoval z družino Pibernik. Po pogrebu je vzel malega Albina s seboj in nekaj noči je najmlajši borec prve proletarske brigade spal z vrhovnim komandantom. Tito je ukrenil vse, da bi malemu vojaku olajšal bolečine za umrlo materjo. Po njegovem nalogu so v krojaški delavnici sešili Albinu lepo novo uniformo in mu dali vojaški pas. »Partizan mora biti oborožen,« je dobrodušno dejal Tito in poklonil Albinu majhno pištolo »valter«. In ne samo to. Po Titovem ukazu so Albinu dodelili malega konja — ponija, da bi najmlajši vojak lažje izdržal tegobe dolgih pohodov in bojev. Oče Albin je bil ponosen na svojega sina, a vrhovni komandant na najmlajšega proletarca.

»Ko pride prvo Sovjetsko letalo, te bomo poslali v Rusijo, kjer boš lahko obiskoval šolo,« je obljubil Tito Albinu. Težko pričakovanega letala pa ni bilo.

Vrnitev v Slovenijo

Albin Pibernik je bil v Foči postavljen za komisarja zaščitne čete pri vrhovnem štabu. Na tej dolžnosti je ostal vse do avgusta 1942. leta, ko je tovariš Tito odločil, da se osem preživelih borcev nekdanje slovenske čete vrne v Slovenijo. Med njimi je bil tudi mali Korčagin, oziroma Albin Pibernik, mlajši.

»V mojem imenu pozdravite slovensko ljudstvo,« je dejal tovariš Tito, ko se je poslovil od prekaljenih borcev proletarcev.

Albin Pibernik je bil dodeljen v štab Tomšičeve brigade. Nekega dne oktobra 1942. leta je šel s skupino borcev v mlin po hrano. Med potjo so naleteli na zasedo in Albin se ni več vrnil nazaj v brigado. Izkrvavel je na slovenski zemlji in še danes ne vemo kje je pokopan.

»Kje je moj očka?« je spraševal mali Albin, ker se oče ni vrnil iz patrole nazaj.

»Odšel je v drugo brigado in se bo kmalu vrnil,« so ga tolažili borci.

»Vem,« je odgovoril Albin in s solznimi očmi nadaljeval, »odšel je v tisto brigado, v kateri je tudi mama.«

Po vojni je Albin obiskoval vojno letalsko akademijo in postal pilot vojnega letalstva. Pred leti so ga na lastno željo odpustili iz JLA. Zdaj živi v Majeronovi ulici v Ljubljani in je pilot pri Adria-avioprometu, kjer vodi širimotorna letala DC-6B. Kot pilot je bil z letalom na vseh kontinentih, razen v Avstraliji. Bil je na letalskih skokih vseh evropskih držav, v Pakistanu, Indiji, na Japonskem, Ceylonu, New Yorku, Rio de Janeru itn.

Zanimivo je tudi to, kako se je ohranila osebna kolekcija slik in nekaj perila družine Pibernik. Osem let po vojni je Albin ne pričakovano dobil od izvršnega sveta Vojvodine pismo, v katerem ga Desanka Jovanović obvešča:

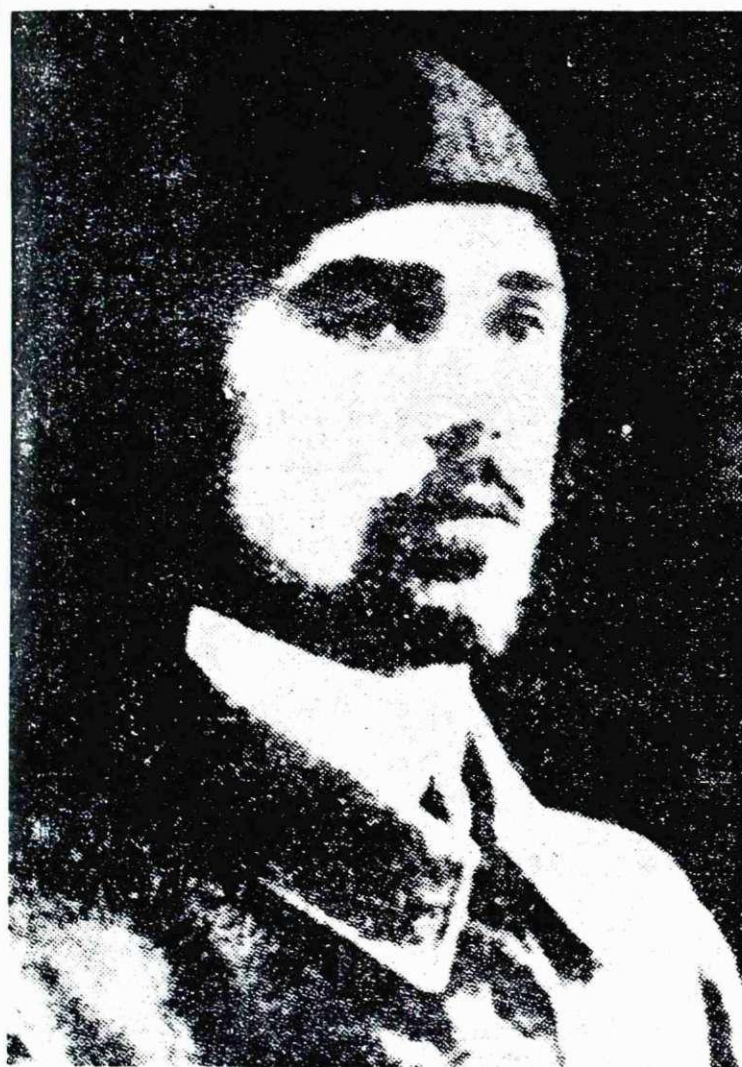
»Že osem let vas iščem po vsej Jugoslaviji. Dolgo nisem vedela, če ste preživel vojno. Vaši starši so pred odhodom v partizane pri nas shranili dva kovčka perila in slik.«

Albin je bil sporočila silno vesel. Bil je namreč trdno prepričan, da ne bo imel nobenega spomina na mamo in očeta. Ko sva se pogovarjala, mi je ves radosten razkazoval slike staršev, razna pisma in spominčke, ki so mu tako dragi.

Albin Pibernik, Korčagin, rojen Jeseničan, ki zdaj živi v Ljubljani, je kot enajstletni fantek prehodil pod najtežjimi pogoji pot od Srbije prek planin, dolin in rek, po snegu, dežju in burji, često pod točo sovražnikovih krogel borbeno pot od Titovih Užic do Ljubljane. V Foči, kraju, kjer je bila pokopana njegova mati, stoji danes lepa bolnišnica, na Jesenicah pa se po Julki imenuje vzgojno varstveni zavod, na Javorniku pa delavski dom nosi ime Albina in Julke Pibernik.

Slavko Torman

EDVARD RUSJAN Ikarus sloven- skega neba

EDVARD RUSJAN

»Živimo v 'atomski dobi', v času, ko je človeku že uspešno stopiti na pot k osvojitvi najbližjega vsemirskega soseda. Fantastične hitrosti raket, pošiljanje živih bitij na prag neznanih globin vsemirja, načrti za medplanetarne polete — vse to je vtisnilo pečat silovitemu napredku našega stoletja. Pa vendar se moramo še danes spoštljivo odkriti pred okornimi izdelki človekove genialnosti, ki jih je že zdavnaj prekrila častitljiva muzejska patina. Ta iznajdbe iz pionirskega obdobja znanosti so bili resnični temelji in mejniki današnjega napredka, spoštovanja

vredni še toliko bolj, ker jim je prvim uspelo razbiti ledno znanosti in tehnike tiste dobe.

Kako hitro je človek okrepil svoja krila, ki so mu jih dali pionirji letalstva: Amerikanca — brata Orvill in Wilbur Wright, Otto Lilienthal, Francoza H. Farman in L. Blériot ter prvi letalec avstro-ogrske monarhije Slovenec Edvard Rusjan.

Po zaslugi imenovanih pionirjev letalstva sodijo Amerika, Francija, Nemčija in Jugoslavija med dežele z najstarejšo letalsko tradicijo na svetu.

Pomoč teorije pri gradnji prvih letal je bila prav neznatna, tako za delo bratov Wright, kakor tudi za napore njihovih posnemalcev. Tja do srede prve svetovne vojne smemo reči, da so se v glavnem opirali samo na poskuse in da so od teorije uporabljali le najbolj preproste zakone tehnične mehanike, kolikor so jih seveda sploh poznali. Sodelovanje velikega števila teoretikov in eksperimentatorjev na področju letalstva ter znatna finančna sredstva so pripomogla k hitremu razvoju letalske industrije. V prvem obdobju letalske tehnike, ki je trajalo tja do leta 1927, so preizkušali konstruktorji vse mogoče oblike ter uporabljali najbolj raznovrsten gradbeni material: od bambusa, smere in platna v prvih desetletjih, pa tja do prvih popolnoma kovinskih vojaških in potniških letal. Vzporedno z razvojem letal so se pojavljali tudi vedno močnejši motorji...»

(LUFTHANSA TASCHENKALENDER — 1959, Dr. Moritz Hawellek: »Ein kurzer Beitrag zur Geschichte der Flugzeugbau«, p. p. 336-345, Frankfurt a. Main 1959)

Slovenci smo na Rusjana lahko ponosni

Človek se je pričel dvigati pod oblake in se vzpenjati proti soncu. Viharnega zimskega dne 17. decembra 1903 se je na peščenih ravlinih blizu vasice Kitty Hawk v Severni Carolini (ZDA) dvignilo veliko dvokrilno letalo Flyer pod vodstvom Orvilla Wrighta za pičlih 12 sekund v zrak in preletelo dolžino 30 m. Po mnenju strokovnjakov se je na ta dan posrečil človeštvu prvi polet z motornim letalom. Nastopilo je novo obdobje v zgodovini naše civilizacije. Brata Wright sta se pri razvijanju svojega motornega letala zgledovala pri Nemcu Ottu Lilienthalu, ki je izvedel z jadralnimi letali več kot sto poletov, dokler se ni leta 1896 pri poskusu smrtno ponesrečil. Ameriška inženirja Langley in O. Chanute sta opozorila brate Wright na te poskuse. In rezultat prizadevanj bratov Wright je bil enkratni dogodek 17. decembra 1903.

Mladi Rusjan je zvedel prvič o letalskih podvigih leta 1907. Lotil se je najprej modelarstva. Na letalskem mitingu v Brescii se je seznanil s konstruktorjem letalskih motorjev Anzanimjem. Ta mu je preskrbel odličen motor. Z bratom sta izdelala v lastni režiji prvo letalo v avstro-ogrski monarhiji. Komaj šest let je minilo od Wrightovega poleta — Edvard Rusjan je imel letalo nared v novembru 1909.

Tvegati je prvi polet — širok odmev v javnosti in strokov- nem tisku

29. novembra 1909 predstavljala mejnih v slovenskem in jugoslovanskem letalstvu. Tega dne je Rusjan z uspešnim poletom obrnil prvo stran zgodovine jugoslovanskega letalstva. O Rusjanovem pionirskem delu v letalstvu so pisali takratni strokovni časopisi, med njimi dunajska revija »Flug und Motortechnik«, No 32/III, 25. XII. 1909.

Prvemu letalu, ki je doživel zračni krst 29. XI. 1909, je sledilo drugo, večje in konstrukcijsko bolj dognano letalo tip EDA-2. Načrt Rusjanovega letala EDA-2, povzamemo iz »LUFTHANSA TASCHENKALENDER — 1959«. Karakteristike tega letala so naslednje: da bi Rusjan lahko uspešno poletel, je moral zmanjšati letalu zračni upor. Višina poleta z EDA-2 je bila 20 metrov, dolžina poleta pa 1,5 km. Motor je bil odločno prešibak za doseganje boljših rezultatov. Rusjan je o svojih dosežkih in nadaljnjih načrtih obvestil letalskega entuziasta in industrialca Mihajla Merčepa iz Zagreba. Merčep je Rusjanu postal mentor in mecen.

Industrialec Merčep in pionir slovenskega letal- stva Rusjan na mednarodni razsta- vi letalstva v Parizu Rusjanovo sreča- nje s pionirjem

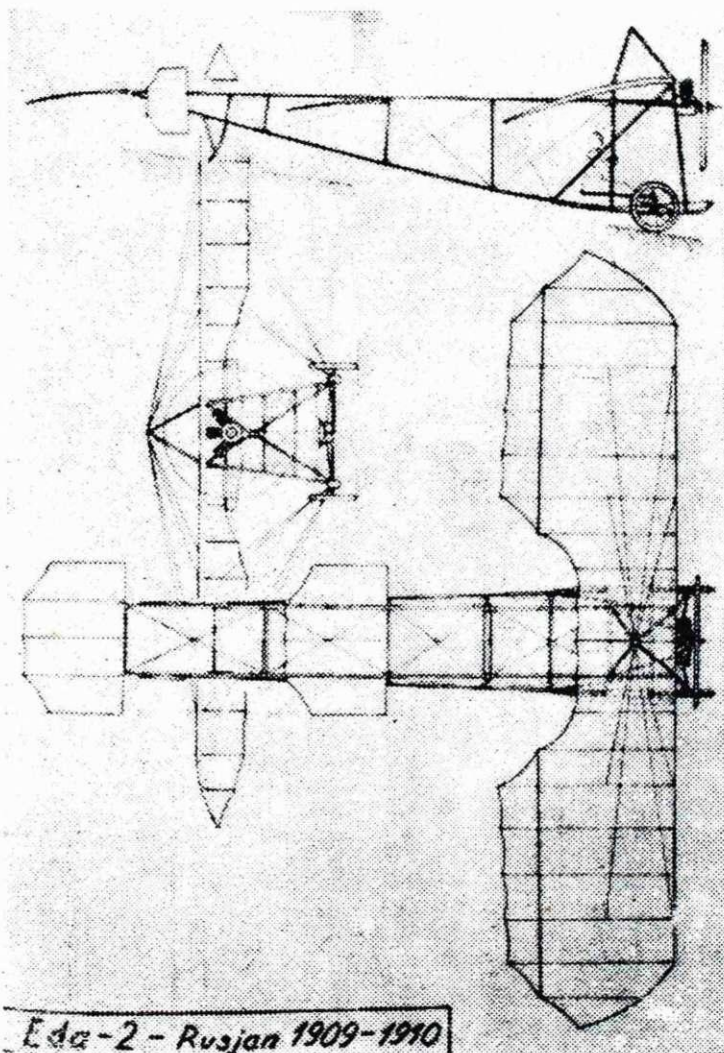
francoskega letalstva Blériotom

Na razstavi v Parizu sta se seznanila pionir francoskega letalstva Blériot in Slovenec Rusjan. V prijateljskem razgovoru sta izmenjala medsebojne izkušnje. Blériot je svetoval Rusjanu najbolj primeren letalski motor tako po jakosti kot po številu vrtljajev. Postala sta prijatelja, nesebično sta razdajala svoje moči in življenjske sile za nadaljnjo rast letalstva.

Prvi javni letalski miting v Beogradu

Rusjan se je preselil konec poletja 1910 v Zagreb. Z Merčepom sta izdelala monoplan. Zračni krst skupnih prizadevanj je bil v novembru 1910. Prisotno je bilo več predstavnikov vojaških in civilnih oblasti in množica radovednih Zagrebčanov. Kljub neugodnim vremenskim pogojem je Rusjan dosegel pri vzletu višino 30 metrov in preletel z letalom v dolžini petih kilometrov. Preizkusni miting v Zagrebu v decembru leta 1910, kjer je dosegel Rusjan višino 100 metrov in preletel že 10 kilometrov dolgo progo — pri tem pa izvajal z letalom razne loopinge in akrobacije. Miting se je zaključil s pravim zmagoslavljem. Novinarji evropskih agencij, ki so prisostvovali mitingu, so ugodno ocenili pripravljenost letala

(Nadalj. na 20. strani)

Eda-2 - Rusjan 1909-1910

Idejni osnutek za Rusjanovo drugo letalo EDA-2

Praznovanje dneva JLA v jeseniški občini

Letošnje praznovanje dneva JLA je v jeseniški občini vodila organizacija rezervnih oficirjev in podoficirjev. O tem, kaj so pripravili v posameznih večjih krajih naše občine za praznik armade, smo prejeli nekaj telefonskih obvestil.

ŽIROVNICA

Krajevna organizacija Zveze borcev je tako kot prejšnja leta organizirala obisk pri čuvanjih naših meja, na osnovni šoli pa so pionirji pisali prosti spis o pomenu JLA.

MOJSTRANA

IN KRANJSKA GORA

V Mojstrani so že v soboto organizirali proslavo, v nedeljo strelsko tekmovanje, v ponedeljek pa so obiskali graničarje v karavli.

V Kranjski gori so imeli proslavo, pionirji pa so pisali nalogo oz. prosti spis o pomenu JLA.

JAVORNIK-KOROŠKA

BELA

V primerjavi s prejšnjimi leti je bilo letošnje praznovanje dneva JLA bolj obsežno. V ponedeljek ob 18. uri zvečer so na Dežmanovi hiši odkrili spominsko ploščo v spomin na prvi sestanek komunistične stranke leta 1920. Ploščo je odkril revolucionar in predvojni komunist Lojze Tišov, ob treh prilikah pa je prisotnim spregovoril sekretar občinskega komiteja ZKS, Pavel Lotrič. Kratek kulturni program so izvedli pionirji osnovne šole, recitator Svo-bode, pevski zbor upokojenec in pihalni orkester Jeseniških železarjev.

V ponedeljek dopoldan je bilo 18 zastopnikov družbeno političnih organizacij, osnovne šole in pionirskega odre-

da na obisku pri graničarjih v Javorniškem Rovtu. Najprej so izvedli tradicionalno tekmovanje v šahu in streljanju, nato pa so graničarjem razdelili darila. Ob prazniku JLA sta čuvanjem naših meja čestitala Jaka Svetina in inž. Grobovšek. Ob 20. uri zvečer je bil v dvorani delavskega doma Albina in Julke Pibernik koncert pihalnega orkestra jeseniških železarjev. O pomenu dneva JLA je govoril France Treven, nato pa so prisotnim graničar-

jem razdelili darila. Žal je bil koncert slabo obiskan, godbeniki pa bi prav gotovo morali biti za svojo požrtvovalnost in izvedbo programa deležni večje pozornosti.

HRUSICA

Predstavniki družbeno-političnih organizacij in podjetij, ki imajo patronat nad karavlo, so v ponedeljek obiskali obmejne čuvanje ter jim prinesli darila. Pripravili so jim zakusko, sicer pa je srečanje z obmejnimi čuvarji potekalo v prijetnem razpoloženju.

Uspela akademija ob dnevu JLA

V počastitev dneva JLA je bila 22. t. m. v gledališču Tone Čufar na Jesenicah uspela akademija, ki jo je organizirala krajevna organizacija ZROP Jesenice. Poleg mnogih predstavnikov družbeno-političnih organizacij Jesenic, se je te proslave udeležila tudi večja skupina graničarjev iz Kranjske gore. Po uvodni pesmi Bilečanka je pomen praznika 22. decembra orisal tov. Albin Polk, načelnik vojnega odseka skupščine Jesenice, temu pa je sledil kulturno-zabavni program.

V prvem delu programa so nastopili recitatorji osnovne šole Prežihov Voranc z recitalom v čast dneva JLA, ki ga je vsebinsko zelo bogato pripravila prof. Arzenškova, recitatorji pa tudi doživeto podali. Recital je zaključil s tremi pesmimi pevski zbor iste šole pod vodstvom prof. Pribošiča.

V drugem delu programa je navzoče zelo zadovoljil pe-

ster program zabavnega orkestra Jeseniških železarjev pod vodstvom dirigenta Vinka Setinca in ob sodelovanju pevcev Darinke Korošec, Marte Stare, Jaka Jeraša in Francija Rebernika.

Tretji del proslave je obsegal folklorni in telovadni program, ki so ga pod vodstvom tov. Samarjeve v izredno zadovoljstvo vseh navzočih izvedle učenke osnovne šole Prežihov Voranc. Poleg lepo izvedenega pionirskega kola so gledalce posebno navdušile mlade in talentirane telovadke z vajo na švedski klopi.

Akademijo, ki je programsko zelo uspela, je vodil napovedovalec Janez Kavčič. Škoda je le v tem, da odziv občanov Jesenic ni bil tak, kot ga je bilo pričakovati, saj prireditelji ni bila samo v počastitev dneva naše armade, temveč tudi majhen prikaz kulturne dejavnosti na Jesenicah.

JJ

Janez Bizjak — 90-letnik

Te dni je Janez Bizjak, naš upokojenec, prejel veliko čestitk za visoki življenjski jubilej, saj je v ponedeljek, 22. decembra dopolnil 90 let. Na njegovem domu ga je obiskal tudi sodelavec uredništva in ga prosil za kratek razgovor.

Rojen je bil 22. decembra 1879 v Sorici, kjer je obiskoval tudi šolo. Toda kmalu je moral služiti v Davčo. V družini je bilo pet otrok in so se le težko preživljali v juliju 1899 je prišel na Jesenice in dobil delo najprej v valjarni žice na Jesenicah, štiri leta pozneje pa je bil za stalno premeščen na lahke proge na Javornik. V železarni je bil zaposlen 42 let. Valja-

vec je bil 24 let, zadnjih sedem let pa vodja menjalne skupine. Pripovedoval nam je o plavžu na Javorniku in takratnih plavžarjih. Ko so javorniški plavž podirali, je pri tem delu sam tudi sodeloval.

V spominu mu je ostala tudi prva stavka leta 1904, ki so jo vodili Glavič, Stražišar in drugi. »Zupančič je ukazal, da z delom prenehamo in ubogali smo ga, nato pa smo se dobili pri Konjiču. Stavka je trajala štirinajst dni, s svojimi zahtevami pa smo tudi uspeli. Poznalo se je pri plači, z delom pa je začel tudi tretji valjavec.«

Prvič se je poročil leta 1904, drugič pa leta 1933. Najtežje je bilo med prvo svetovno vojno. Otroci so bili še majhni, preživljati pa jih je moral sam s svojim zaslužkom. Leta 1922 se je huje poškodoval, tako da so ga morali odpeljati v bolnišnico, zatem pa so mu dodelili lažje delo, vendar le za kratek čas in spet se je moral vrniti na svoje delovno mesto. Tak je bil Janez Bizjak najstarejši občan na Javorniku in Koroški Beli. Poleti, ko je več lepih sončnih dni, gre rad na sprehod, večkrat tudi do upokojenskega doma na Javorniku. Rad prebira železarja, saj skoraj v vsaki številki dobi nekaj zase. Najprej pogleda predzadnjo stran in naše personalne vesti, kjer pišemo o upokojitvah naših sodelavcev. Seveda ga zanimajo tudi druge novice, ki jih je v železarju, Delu in drugih časopisih dovolj.

Ob visokem življenjskem jubileju mu čestitamo tudi mi ter želimo še veliko zdravih let!

EDVDARD RUSJAN — Ikarus slovenskega neba

(Nadalj. z 19. strani)

kot pilota. Evropske časopisne agencije so navdušeno pisale o Rusjanovih dosežkih in spretnosti v zraku. Sam Blériot, navdušen nad uspehom svojega prijatelja, je brzojavno poslal čestitke Rusjanu v Zagreb. Tolikšno je bilo veselje in medsebojno zaupanje med tekmečema različnih narodnosti v otroški dobi letalstva. Prijatelja sta ostala do prerane smrti Ikarja slovenskega neba.

Ing. L. Blériot prvi pilot nad Kanalom — Rusjan prvi pilot z atraktivnim programom

Skoraj v isto razdobje sovpada prizadevanje dveh tekmecev Francoza Louisa Blériota in Slovenca Edvarda Rusjana za hitrejšo in uspeš-

nejšo rast letalstva.

Ko je britanski »Daily Mail« razpisal zapeljivo nagrado v znesku 1.000 funtov za prvega, ki bi se mu posrečil prelet čez Rokavski kanal, se je Blériot dokončno odločil. Zgodovinski dan se je bližal z velikimi koraki. 25. julija 1909 je iz vasi Les Baraques blizu Calaisa zgodaj zjutraj poletel Blériot proti Rokavskemu prelivu. Ko je bil Blériot sredi Kanala, se je motor letala močno segreval. Blériot je letel brez instrumentov, zato je svoj prvotni cilj nekoliko zgrešil in dosegel britansko obalo pri Margateu. Ker pa je imel še dovolj goriva, je obrnil letalo proti Doveru in pristal pri Dover Castlu. Dosegel je svoj veliki cilj! Bil je prvi, ki je preletel Rokavski preliv. Za 30 km dolgo pot je Blériot potreboval 37 minut, povprečna brzina poleta je znašala 65 km/h in višina poleta 80 metrov.

Rusjan je prijatelju brzojavno čestital k uspehu. Blériot je tako postal najslavnejši človek - ptica tistega časa. Kljub uspehu pa je ostal Blériot skromen, slava ga ni pokvarila.

Atraktivni program pilota Rusjana je imel širok odmev širom Evrope. Strokovnjaki so napovedali mlademu pilotu še svetle perspektive.

Skrbno načrtovana letalska turneja po Balkanu se je končala tragično že v Beogradu

Navdušena nad uspehom v Zagrebu sta se Merčep in Rusjan odločila za letalsko turnejo po Balkanu: Beograd, Sofija, Bukarešta in Carigrad. Toda usoda je hotela drugače. Krila Rusjanovega letala so v močnem vetru zaplahutala in letalo je str-

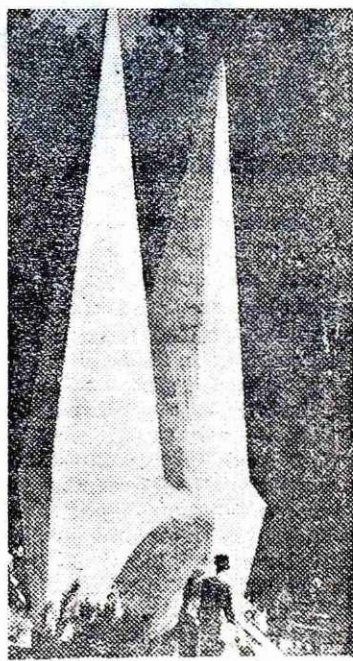
moglavilo. Rusjan je ležal pod razbitinami z zlomljeno hrbtenico. Ta črni dan slovenskega in jugoslovanskega letalstva je bil 8. januar 1911.

Nepozaben pogreb junaka našega neba ● Blériotov zadnji pozdrav dragemu prijatelju

Mesto Beograd je priredilo Rusjanu nepozaben pogreb. Tako so pokopavali dotlej samo največje heroje — pionir Rusjan pa je bil zanje junak. Bil je pokopan z vsemi vojaškimi častmi. Kako visoko je cenil inž. Blériot svojega prijatelja je razvidno po tem, da je na dan pogreba izvedel prelet z letalom ter spustil na svežo gomilo venec v obliki letalskega vijaka (elise) — kot zadnji pozdrav iskrenemu prijatelju.

S svojim delom, pogumom in največjo žrtvijo se je Rusjan z lastno krvjo vpisal na prvo stran našega mladega letalstva. Ne smemo poza-

biti, da so prav ljudje kot Blériot in Rusjan, ljudje silne volje in velike hrabrosti, pisali prve strani zgodovine letalstva...

Saomenik Edvardu RUSJANU v Novi Gorici

Bolezen zdraviti ali uzakoniti?

Razmišljanja zavarovanca ob sklepu skupščine komunale skupnosti zavarovancev socialnega zavarovanja delavcev v Kranju o povišanju udeležbe k stroškom za zdravlje, za obisk zdravnika na domu, za prevoz z reševalnim avtomobilom itd.

Socialno zavarovanje in v okviru tega tudi zdravstveno zavarovanje je bilo vedno organizirano na načelu solidarnosti — vzajemnosti. To pomeni, da vsak zavarovanec v enaki določeni obliki vplačuje prispevke in da je zato tudi socialno-zdravstveno zavarovan za primer bolezni. S posebnimi pravilniki so nam tudi vedno določali obseg pravic iz naslova zavarovanja. V primeru bolezni smo nekoč šli le še po bolniški listek, kasneje smo overovali zdravstveno knjižico, danes v dobi napredka pa moramo h knjižici ali k receptu priložiti še določeno vsoto denarja. Človek bi lahko tudi dejal, kaj je to le administrativna lopolnitev — toda ni tako! Po enostavnejši metodi si s svojim prispevkom že pridobil vse pravice iz zavarovanja samo z izkazom o zavarovanju, danes pa k vsem dokazilom le moramo še priložiti denar, če hočemo uživati pravice iz zavarovanja. Torej napredek je v tem, da ne izkazuje o zavarovanju, niti temeljni zakon o zdravstvenem varstvu, niti ustavni zakon, ne morejo privariti zdravnika k bolniku, temveč le denar — po novem 10 novih dinarjev.

Ko so na omenjeni skupščini razpravljali o povišanih stroških v zdravstvenem zavarovanju, so pač našli utemeljitev samo za tako obliko — torej za povišano udeležbo zavarovancev. Sicer bi ob zakonski spremembi predpise o razmejevanju stopnje prispevka za zdravstveno zavarovanje lahko povišali tudi stopnjo osnovnega prispevka in bi po načelu solidarnosti tako vsi zavarovanci pokrili višje stroške, ki nastajajo zaradi modernije organizirane zdravstvene službe. Vendar za tako povišanje baje niso imeli dokazil, pa tudi sicer ni ta oblika priporočljiva, ker ne kaže preveč obremenjevati gospodarstva. V tem primeru, če zavarovanec mora plačati višji osnovni prispevek, po njihovi logiki seveda, obremenjujemo gospodarstvo, ker smo zavarovanci-proizvajalci sestavni del gospodarstva, saj brez nas najbrž ne bi bilo gospodarstva. Povsem drugače pa je, in to seveda zopet samo po njihovi logiki, če vsak zavarovanec, ki si drzne biti bolan pri »modernem« gospodarstvu vplača določeni prispevek — udeležbo ob koriščenju nekaterih zdravstvenih uslug. Torej v tem primeru niso več sestavni del gospodarstva, pa čeprav skupina bolnih zavarovancev-proizvajalcev obremenjuje go-

spodarstvo in ovira normalni potek proizvodnje.

Gotovo ne bi bilo nobenih prerekanj — nobenih udeležb niti pomanjkanja denarja za zdravstveno varstvo, če bi bil vsaj delavec, ki po zakonu mora biti ob sklepanju delovnega razmerja oz. ob sklepanju zavarovanja zdrav oz. biti mora prihofizično sposoben opravljati predvideno delo, tudi potem vedno zdrav. To si želimo tudi za vsak manj ali bolj moderen stroj, da bi vedno samo obratoval, toda zakon obrabe materiala je močnejši od naših želja — zato se stroji tudi kvarijo in tako pokvarjene stroje mora popraviti v »lastni režiji« tisti, ki jih je izkoriščal — proizvajalec in nihče drug.

Ali ni podobno s proizvajalcem-zavarovancem, ki ob vsakodnevnem delu zboli, po-

stane delovno nezmožen. Ali njega ni dolžan usposobiti za delo — ozdraviti tisti, ki ga je koristil — torej gospodarstvo iz naslova zavarovanja, kot popravimo stroj iz sklada za amortizacijo.

Zakaj se ne bi ob tem spomnili lepih slovenskih rekov: »Zdravje je naše največje bogastvo!« in »Bolezen je največje zlo!« torej spomnimo se jih in se vprašajmo, zakaj smo bogati ne bogatim nevoščljivci, da nas mora pred uveljavitvijo zakonske pravice do zdravstvenega varstva prositi za socialno podporo, katero smo mu dolžni dati zopet po načelu solidarnosti mi iz naših skupnih sredstev — ustvarjenih od gospodarstva.

Dober gospodar bolezen ne uzakonja, temveč jo zdravi!

Zavarovanec

Žena z zlato kapljo krvi

Kot ženska se seveda dobro spoznam na ženske gube in leta, toda Elizabeti Cegnarjevi iz Jesenic nikoli ne bi bila prisodila, da jih ima že 65. Čeprav ji obraz obkrožajo popolnoma beli lasje, je s svojim nasmehom videti mlada in še vedno tak cvet, kot je bila včasih, ko je prvič dala kri.

Morda je ravno dobroti tisto, kar jo dela tako mlado. Elza Cegnarjeva je že 43 krat darovala svojo kri. Že več kot 17 litrov je bilo vsega skupaj. Zakaj nekdo daruje znanemu ali neznanemu nekaj tako dragocenega, kar se niti ne da oceniti...

»Začelo se je takoj po koncu vojne, ko se mi je sin vrnil iz partizanov. Potem, ko več kot eno leto nisem vedela zanj in sem v eni noči osiavela, sem bila njegovega povratka tako vesela, da sem se za to morala oddolžiti, sama ne vem komu.

Zvedela sem, da v Ljubljani potrebujejo kri, za partizane in takoj odšla v Ljubljano. Takrat smo vsi dajali po pol litra krvi in kar direktno. Če so nas potrebovali, so nam to sporočili kar po časopisu. Kasneje smo začeli dajati kri tudi za ostale.

Že večkrat je s svojo krvjo, skupine 0, rešila življenje. Posebno ji je še v spominu tisto, ko so jo poklicali zaradi novorojenka — dvojčic, ki jima je mati umrla na porodu. Rešila jima je življenje.

Pa ste za to že dobili kakšno plačilo?

»Ne. Pa saj tudi ne počenjam tega zato, da bi bila plačana,« odmahne z glavo. »Od Rdečega križa pa sem dobila rdečo, srebrno in zlato kapljo krvi.«

Pa ste že vedno zdravi in boste kri še dajali?

»Zaradi tega ne čutim nobenih posledic in nikoli nisem bila bolna. Le srce mi nagaja. Če bom le zdrava, bom kri še dala.«

Kaj bi dejali tistim, ki ne dajejo krvi?

Za trenutek je oklevala, kot bi se ne mogla odločiti, kaj naj reče. Morda se je bala, da bi s svojimi besedami morebiti kega užalila. »Več vzrokov je, da ljudje ne dajejo krvi. Nekateri so bolni, nekateri pa na to niti ne pomislijo, dokler je sami ne potrebujejo. Za tiste pa, ki so zdravi in je ne dajo, pa bi rekla, da preveč ljubijo samo sebe. Če si zdrav, je dolžnost, da daš kri.«

Elza je ob vsakem času na voljo, če kdo potrebuje kri. Pokličejo jo in ona gre. Nekeč je v enem mesecu dala cel liter krvi. Najprej nekemu, ki je imel levkemijo, nato pa ženski, ki ji je vlak odrezal nogo. Le redkokdaj pa se ji je tisti, ki mu je pomagala, za to zahvalil. Doživela je že veliko zanimivega. Nekdo ji je rekel, ko je prejel njeno kri: »To bi bilo lepo, ko bi z vašo krvjo prejel tudi vaš glas.« Kajti Elza Cegnarjeva ima prekrasen alt in že mnogo let poje v pevskem zboru.

Za konec prijetnega obiska pri njej, sem ji zastavila še tako standardno vprašanje: In kaj si najbolj želite?

»Da bi bila zdrava, da bi mogla narediti še kaj dobrega, da bi lahko koga rešila.«

Še dolgo sem mislila na vedro in beloaso ženo ter krepak stisk njene roke ob slovesu, ki je bil tak, kot da hoče potrditi njene besede: »Največje zadovoljstvo je nekemu pomagati in mu podaljšati življenje.«

Z.

Vsem delovnim invalidom!

Vse delovne invalide občine Jesenice obveščamo, da je pisarna podružnice delovnih invalidov naše občine v nekdanji vratarnici v stavbi bivšega socialnega zavarovanja na Jesenicah — C. M. Tita 73, na Plavžu.

Uradne ure so vsako sredo od 15. do 17. ure in v petkih od 9. do 11. ure. Vse ostale informacije dobite v pisarni podružnice med uradnimi urami.

Z občnega zbora ZZB NOV Javornik-Kor. Bela

V soboto, 20. decembra so se zbrali v Delavskem domu na Javorniku člani Zveze borcev na občnem zboru njihove organizacije. Najprej so poslušali poročilo tajnika tov. Purebra o opravljenem delu v minuli mandatni dobi. Kot vsako leto je bila tudi na letošnjem občnem zboru razprava zelo živahna in zanimiva. Borci in aktivisti, ki so sodelovali v razpravi, so največ govorili o reševanju problemov, za katere so življenjsko zainteresirani. Pogosto so bile med razpravo omenjene priznavalnice, zdravstveno stanje borcev in statut, ki je bil pred kratkim sprejet na kongresu Zveze borcev Jugoslavije v Ohridu. Statut določa pravice in dolžnosti za borce, ki so se vključili v NOB še pred 9. septembrom 1943 in borce, ki so se vključili po kapitulaciji Italije. Ta klavzula pa je povzročila precej ostro razpravo, saj je bila večina udeležencev občnega zbora mnenja, da ni razlogov za to, da bi razlikovali borce že v

samem statutu. Glede priznavalnin borcem je dal ustrezna pojasnila Jaka Klinar, predsednik komisije, ki obravnava to problematiko, o statutu pa je obširneje govoril predsednik občinskega odbora ZZB NOV Franc Konobelj-Slovenko.

Člani Zveze borcev so bili z delom odbora krajevne organizacije ZZB NOV zadovoljni in se strinjali s predlogom, da tudi v prihodnje ostanejo v ospredju akcije kot so kurirski smuki in pohod Ježkovega odreda po partizanskih poteh. Tov. Konobelj je v svoji razpravi pozitivno ocenil delo odbora ZZB NOV, zlasti prizadevanja pri prenašanju tradicij NOB na mlade. Zato je tudi umesten predlog, da bi borčevska organizacija kandidirala za podelitev Gregorčičeve plakete.

Ob koncu občnega zbora so z javnim glasovanjem potrdili nekatere spremembe v odboru Zveze borcev, novega predsednika pa bodo izvolili na prvi seji odbora.

Radioklub Železar za dan JLA

Zveza radioamaterjev Jugoslavije je priredila, dne 20. t. m. tekmovanje v čast dneva JLA.

V tem tekmovanju so lahko sodelovali vsi radioklubi kakor tudi privatne radioamaterske postaje Zveze radioamaterjev Jugoslavije. Tekmovali so za pokal častnega predsednika LT Jugoslavije Franca Leskoška-Luka. Tekmovanje je trajalo 16 ur. Kot zmagovalce tega tekmovanja je klub ali privatna postaja, ki je uspela vzpostaviti največ medsebojnih CW. zvez.

Naša PPS je uspela vzpostaviti v določenem času 135 zvez. To je zelo lep uspeh, posebno moramo omeniti prizadevnost tov. Cveta Ermana in Mirka Sterleta, ki sta neprenehoma celih 16 ur vzpostavljala zveze. Rezultat tega tekmovanja bo objavila komisija zveza radioamaterjev Jugoslavije. Obrazložitev tega tekmovanja je zelo kratka, kajti težko je opisati celotno tekmovanje v podrobnostih in trud, ki je bil potreben za sodelovanje.

Želja radiokluba Železar je, da bi sodelovali v sekciji PPS vsi radiotelegrafisti, ki so pridobili svoje znanje v JNA. Osvežitev znanja bo koristilo ne le njim, ampak tudi razvoju radioamaterskega kluba Železar.

Franc Gracer

Misel

Samoljubje je spretnejše od najspretnjega svetovljana.

Najsi je strast taka ali taka, vedno predstavlja to ali ono stopnjo vroče ali hladne krvi.

Ko smo se naveličali ljubezni, nam pride prav nezvestoba, da se rešimo svoje zvestobe.

Prvi val veselja, ki nas prevzame ob sreči naših prijateljev, se rodi iz dobrote našega značaja in ne iz prijateljstva, ki ga gojimo do njih; je učinek samoljubja, ki se nam dobroka v upanju, da bomo tudi mi srečni.

La Rochefoucauld

Zrele in kritične ocene na občnem zboru občinskega sindikalnega sveta

V soboto, 20. t. m. dopoldan ob 9.30 so seje dvorano skupščine občine Jesenice do zadnjega sedeža izpolnili delegati in gostje na občnem zboru občinskega sindikalnega sveta. Med gosti je bil tudi tajnik republiškega sveta zveze sindikatov Jože Marolt, nadalje člani republiškega sveta ZS, predstavniki družbeno-političnih organizacij občine, predstavniki skupščine občine, Železarne in predstavniki vodstev občinskih sindikalnih svetov gorenjskih občin.

Po uvodnih formalnostih je predsednik SOb Jesenice France Žvan izročil šestim zaslužnim sindikalnim delavcem odlikovanja, ki so bila podeljena ob letošnjem praznovanju 50-letnice sindikatov. Red republike z bronastim vencem je dobil Jože Rozman, red zaslug za narod s srebrno zvezdo Franc Toman in Anton Korenc starejši, red dela s srebrnim vencem Stanko Hladnik in Miro Zupan ter medaljo za narod Ivica Tavtovič. Zatem pa je imel uvodni referat predsednik občinskega sindikalnega sveta Štefan Rodi, iz katerega povzemamo naslednje:

»Današnji občni zbor ni namenjen samo temu, da bi pregledali dosežene uspehe, te poznamo,« je dejal tov. Rodi. »Bolje je, če pogledamo v oči vsemu tistemu, kar bi želeli, pa še nismo uspeli doseči, vsemu tistemu, kar nas moti na naši razvojni poti. Pa ne zato, da bi kritizirali, temveč zato, da bomo jutri dosegli boljše rezultate.« In prav zato se je v svojem poročilu omejil na štiri poglavitna vprašanja nadaljnega družbenega razvoja.

Rezultati gospodarstva — negospodarstva v občini

Govornik je ugotovil, da je gospodarstvo naše občine v letošnjem prvem poletju doseglo 749 milijonov N din celotnega dohodka, ali za 28 %

več kot v istem obdobju lani. Ker so porabljena sredstva počasneje naraščala kot celotni dohodek, je bila tudi ekonomičnost poslovanja večja. Povečala se je v Železarni, trgovini, gostinstvu, prosveti, stanovanjski in komunalni dejavnosti, zmanjšala pa se je pri obrti in gradbeništvu. Doseženi dohodek je v celotnem gospodarstvu občine porastel v I. polletju za 31 % glede na enako obdobje lani, za prav toliko pa se je povečal dohodek na enega zaposlenega. Zanimiva je še primerjava, da je bil dohodek v zveznem merilu višji za 15 %, v republiškem za 17 % in v občini za 31 %. Težava, ki občutno omejuje sposobnost jeseniškega gospodarstva, je velika in naraščajoča medsebojna zadolženost. Nelikvidnost Železarne in njeno še vedno kritično finančno stanje močno vpliva na vsa

druga podjetja v občini, saj je Železarna dosegla 87 % celotnega dohodka občine. Izguba se je v primerjavi s koncem septembra lani zmanjšala za 55 %, čeprav je število delovnih organizacij ostalo enako kot lani. Izguba šestih delovnih organizacij znaša 17.559.000 din, pri čemer pa večji del še vedno odpade na Železarno. Zaskrbljujoč je pojav izgube pri novoustanovljenem podjetju Železar, ki ima že v treh mesecih svojega obstoja 426.000 din izgube. Pri domu na Srednjem vrhu se je izguba letos povečala za 31 %.

Orientacija gospodarskega razvoja občine je nujna v kovinsko-predelovalni industriji in turizmu, pri čemer smo že dosegli nekatere uspehe.

Družbene dejavnosti

Nato je Štefan Rodi govoril o družbenih dejavnostih, katerih položaj se v vse širši družbeni delitvi dela bistveno spreminja. Današnje moderne proizvodnje si ne moremo misliti brez tega, da ima vsak delavec vsaj osnovnošolsko izobrazbo, brez tesne naslonitve na znanost, ki daje osnovo za novo proizvodnjo.

Tudi socialni problemi in vprašanja zdravstvenega stanja ne morejo biti več samo stvar posameznika, ker je zdravje pogoj ustvarjalne sposobnosti. Družbene dejavnosti so torej bistveni del procesa v preskrbi dobrin, ki jih družba in posameznik potrebuje in zato je tudi razlika do gospodarstva vse manjša.

Opozoril je tudi na nekatere nepravilnosti v odnosu do služb, ki nudijo take usluge občanom. Ker tržne zakonitosti na tem področju delujejo največkrat samo posredno, je za zdravstvo, šolstvo, kulturo in drugo toliko bolj potrebno uveljavljati zavestno družbeno vrednotenje in dogovarjanje oz. družbene odločitve o vrsti, obsegu in kvaliteti potrebnega dela.

Osební dohodki zaposlenih

Daljš časa se je poročevalec zadržal tudi pri osebnih dohodkih zaposlenih. Ugotovil je, da na področju gospodarstva zaostajamo za 0,1 % za republiškim poprečjem, na področju negospodarstva pa za kar 8,1 %. Zato je krivično primerjanje osebnih dohodkov med gospodarstvom in negospodarstvom v občini še posebno, če upoštevamo izobrazbeno strukturo. Ugotovil je, da 53 % zaposlenih v občini zasluži od 800 do 1200 N din in da je približno 750 delavcev, ki zaslužio manj kot 700 din.

Nemogoče je ugotoviti, kakšen osebni dohodek naj bi zagotavljal normalno življenje delavca in njegove družine. Naša občina je zaradi industrijske razvitosti brez kmetijskega zaledja in v bližini državnih meja glede višine življenjskih stroškov še posebno v kritičnem položaju. Nobena delovna organizacija ne more zagotavljati delavcem, da bodo osebni dohodki naraščali vsaj tako hitro in v taki višini kot naraščajo življenjski stroški. Zato je tudi predlagal, naj bi v občini dosegli družbeni dogovor, da je v letu 1970 lahko najnižji OD 700 din za polni delovni čas. Kritično je razpravljati tudi o stanovanjskem vprašanju in obsodil zahtevo republiških organov, da Železarna v času sanacije ne nameni nobenega dinarja za gradnjo stanovanj. 680 občanov prosi za stanovanje, od tega 560 v Železarni. Jeseniški železar je vsa povojna leta dajal družbeni skupnosti ogromna sredstva za izgradnjo tovarn, cest, stanovanj, šol in drugih družbeno potrebnih objektov, zato pa je tak odnos družbe sedaj krivičen. Z razpoložljivimi sredstvi bomo v letu 1970 gradili lahko le 55 stanovanj. Če bo takšna razvojna smer gradnje tudi v bodoče, bi to pomenilo, da bi v 12 letih

zadostili samo tistim proslcem stanovanj, ki imajo prošnje že vložene, da ne upoštevamo vseh tistih občanov, ki bodo stanovanje še iskali.

Samoupravljanje in samoupravni odnosi

Z razvojem samoupravljanja se je vsebina in obseg samoupravnosti v delovnih organizacijah bistveno menjal in s tem tudi odgovornost. Vzoredno s tem pa se niso menjale oblike samoupravljanja in zato 15. ustavni amandma ta vprašanja postavlja v ospredje. Delovne organizacije so dolžne v tem smislu dopolniti svoje statute. Osnovni namen ustavnega amandmaja je sprostiti kar najširšo iniciativo delovnih organizacij pri določanju oblik in vsebine samoupravljanja.

Štefan Rodi pa je ob tem, ko je govoril o boljšem samoupravljanju, opozoril tudi na nekatere nepravilnosti, ki se že pojavljajo. Z izgovorom, da je potrebno zagotoviti učinkovito poslovanje, se skuša v odbore imenovati le strokovne ljudi, predvsem iz uprave podjetja. To še posebno velja za tiste delovne organizacije, ki so dosedanje upravne odbore zamenjali s poslovnimi odbori. To pa vodi k odpiranju neposrednih proizvajalcev od upravljanja in odločanja.

Sindikalne organizacije morajo poskrbeti, da bo čim manj kršitev samoupravnih aktov, sindikalne organizacije pa morajo mnogo več narediti v smeri vzgoje samoupravičev. Najbolje bi bilo ustvariti takšen sistem dela in takšne odnose, da nihče v delovni organizaciji ne bo uspel narediti tudi najmanjšega prekrška zoper samoupravno zakonodajo. To bi bila najboljša zaščita delavcev in predpogoj za dobre uspehe delovne organizacije.

Predsednik SOB Jesenice Franc Žvan izroča odlikovanja zaslužnim sindikalnim delavcem

Zaposlenost, zaposlovanje in nezaposlenost

Kljub temu, da je v prvem polletju letošnjega leta 33 oseb več zaposlenih kot v istem obdobju lani, so podatki za devet mesecev povsem obratni. Zaposlenost se je zmanjšala za 2,4 %, čeprav je bil v planu občine predviden porast. Predvsem se je zmanjšalo število zaposlenih v železarni, kar za 5,7 %, zmanjšalo pa se je tudi v prometu, trgovini in gostinstvu. Nerazumljivo je zmanjšanje v gostinstvu in v tej zvezi v turizmu, saj je to ena izmed perspektivnih dejavnosti v občini. Možnosti zaposlovanja v občini so bile sorazmerno majhne, očitno pa je, da struktura delavcev, ki iščejo zaposlitev, še zdaleč ne ustreza potrebam delovnih organizacij.

Službi za zaposlovanje je bilo v devetih mesecih prijavljenih skupno 1328 prostih delovnih mest, od katerih jih 119 ni bilo zasedeno. Če upoštevamo, da je bilo v istem času 1257 prekinitev delovnega razmerja, ugotovimo, da novoodprta delovna mesta še zdaleč ne pokrivajo potreb. V občini se čuti dosti prizadevanj za odpiranje novih delovnih mest, predvsem za ženske, za katere je bilo do sedaj manj možnosti.

Poseben problem je velika fluktuacija, pri čemer tako v preteklih letih kot letos prednjačimo pred ostalimi gorenjskimi občinami. V devetih mesecih letošnjega leta je prenehalo delovno razmerje 1257 delavcev, od tega kar 749 samovoljno. Kot kaže je tak način prekinitve postala praksa v primerih, ko si nekdo hoče na hitro poiskati boljše delovne pogoje in pa višje osebne dohodke. Strogi ukrepi delovnih organizacij, kot je izključitev zaradi samovoljnih izostankov, so samo še v pomoč takim delavcem. Ne poznamo pa primera, da bi delovna organizacija zahtevala odškodnino od delavca za povzročeno škodo.

Na koncu enournega poročila je Štefan Rodi govoril še o statutu Zveze sindikatov, ki predvideva nekatere novosti v organizaciji in delu Zveze sindikatov.

Po poročilu predsednika je o blagajniškem poslovanju poročal še blagajnik Anton Korenc, o delu nadzornega odbora pa njegov predsednik J. Hladnik, ki je predlagal občnemu zboru, da dosedanjemu občinskemu svetu da razrešnico. V razpravi je najprej spregovoril Srečko Mlinarič, ki je orisal vzroke in posledice težke situacije v železarni. Uspehi v letu 1969, v številu združitve slovenskih železarn in sanacijske ukrepe, so omogočili, da bo poslovno leto 1969 zaključeno brez izgube. Posledice krize pa v letu 1970 še ne bodo minile zaradi pomanjkanja obratnih sredstev. Čeprav je povečana proizvodna realizacija za več kot 20 %, pa so povečani tudi stroški proizvodnje, zlasti prevoznih. Tre-

nutne težave sicer železarna skuša reševati s kratkoročnimi krediti, toda zaradi majhnih zalog osnovnih surovin je redna proizvodnja nenehno ogrožena. Nevzdržno je to, da je povprečni osebni dohodek železarja 1.140 din, kar ob 12,5 % povečanju življenjskih stroškov v letu 1969 predstavlja resno ogrožanje njegovega življenjskega standarda. Tako stanje seveda povzroča vrsto neljubih posledic, zlasti fluktuacijo delovne sile. Skrajni čas je, je ob koncu svoje razprave zaključil Srečko Mlinarič, da ob pomoči vse družbe pridemo na dolgoročno reševanje, saj so sedanje kratkoročne rešitve samo podaljševanje agonije slovenskega železarstva. Z nekaterimi podatki stanja v železarni je njegovo razpravo dopolnil še inž. Arzenšek. Branko Bric je razpravljal o problemih prosvete, kjer osebni dohodki pedagoških delavcev spet zastajajo za dohodki v proizvodnji. Neenotno vrednotenje dela v šolah in neupoštevanje delovnega staža sta, po njegovem, dve osnovni problemi, ki jih je treba rešiti. Predlagal je družbeni dogovor, ki naj bi urejeval ocenjevanje in poenotenje pedagoškega dela, obenem pa tudi obsegal razpravo o vzrokih neuresničitve resolucije občinske skupščine o reorganizaciji šolstva.

O problemih gradbeništva in medobčinskega združenja gradbenih delavcev je razpravljal Aleksander Kovač, Ivica Tautovič pa je opozorila na razhajanja med zahtevanimi normami in obstoječim stanjem na področju zdravstvenega kadra in medicinske tehnike v zdravstvenih zavodih naše občine.

Zdravko Pogačnik je poudaril zahtevo po odgovornejšem reševanju socialnih problemov zaposlenih z majhnim osebnim dohodkom in invalidskih upokojencev. Fond za podpore pri sindikalni organizaciji je premajhen za kritje vseh potreb, zato bo treba poiskati dodatne rešitve.

Miha Cenc je predlagal, da sindikalna organizacija v bodoče še poveča skrb za splošno izobraževanje zaposlenih in še posebej za vzgojo sindikalnih delavcev.

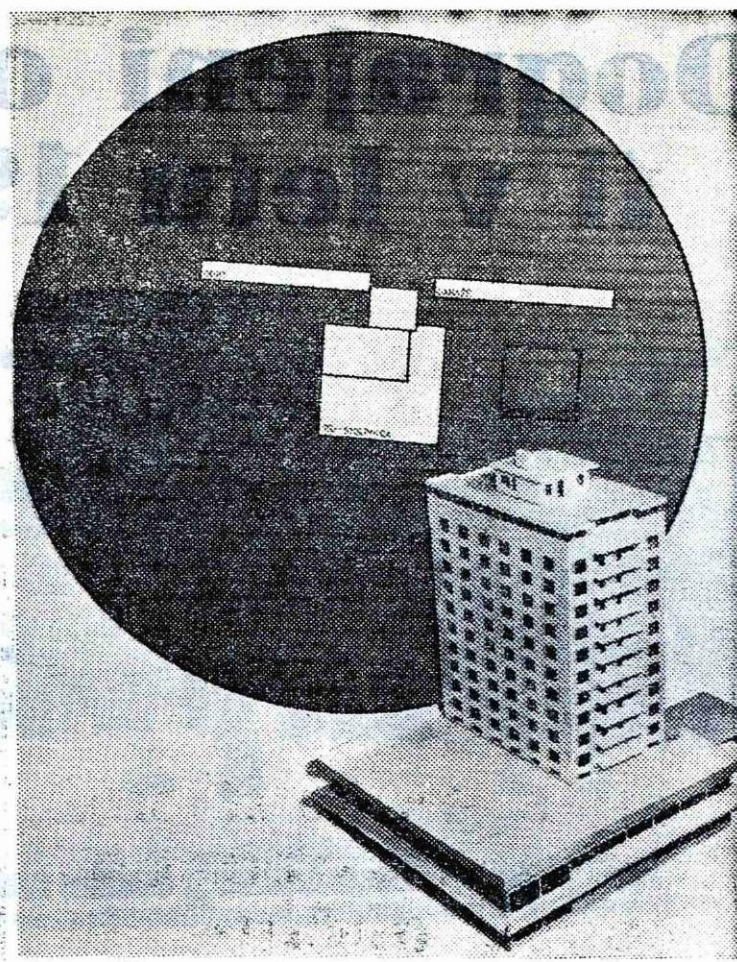
Občni zbor sindikalnega sveta Jesenice je nato potrdil poročilo nadzornega odbora in sprejel razrešnico dosedanjemu svetu, potrdil pa je tudi predlog liste kandidacijske komisije za člane novega sveta. Po poročilu verifikacijske komisije so zboru prisostvovali 104 delegati od 120, to je 86 %, in 21 gostov.

V nadaljevanju razprave se je Jože Rozman najprej v imenu šestih odlikovancev zahvalil za priznanja, potem pa spregovoril o nujnosti, da vsa naša družba pomaga odpraviti težave v železarstvu in s tem tudi nevzdržno stanje delovnega človeka — železarja. Njegovim mislim se je pridružil tudi Stane Torkar, ki je poudaril, da je zmerom bila in še zmerom ostaja osnovna naloga sindikalne organizacije zagotavljanje ure-

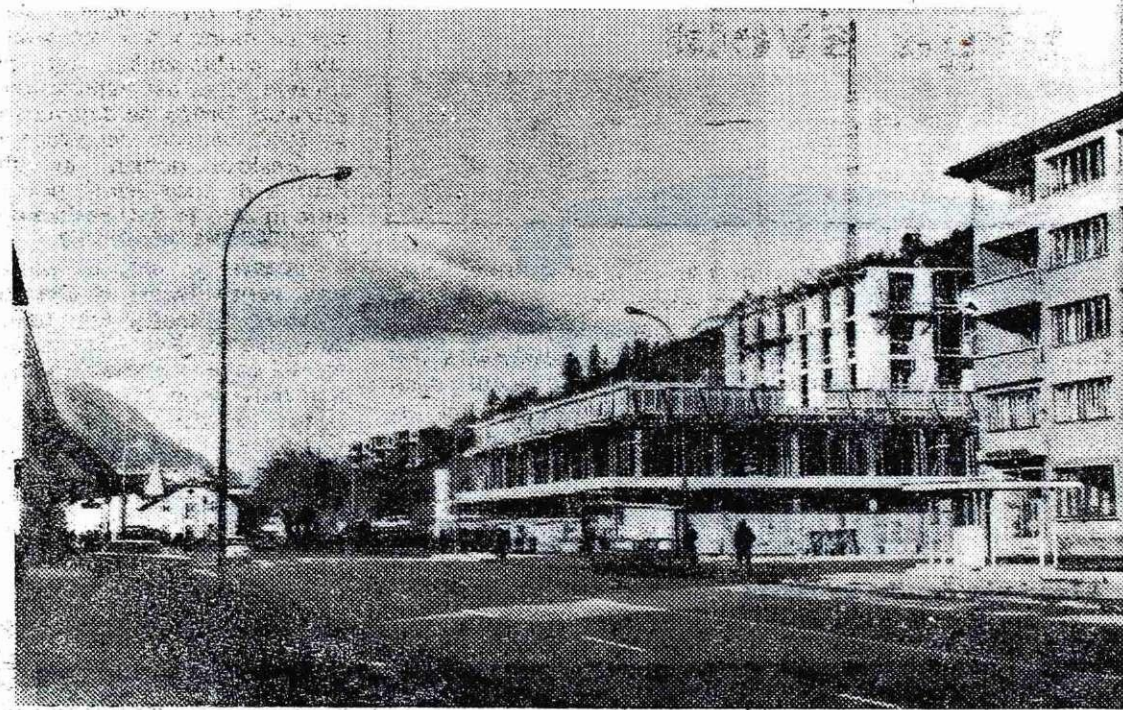
jenega in cim boljsega življenja delovnih ljudi. V imenu republiškega sveta sindikatov Slovenije je občni zbor pozdravil njegov tajnik Jože Marolt. Govoril je o treh osnovnih problemih, ki jih razrešuje tudi republiški sindikat in sicer o ukrepih za stabilizacijo gospodarstva, o problemih nelikvidnosti in o porastu cen. Le široko družbeno dogovarjanje, povezanost in enotnost bodo v vsem slovenskem merilu lahko prispevali k razrešitvi problemov, ki nas tarejo, je dejal Jože Marolt in zaželel jeseniški sindikalni organizaciji v bodoče čim več uspehov.

Občni zbor sta ob koncu pozdravila še predstavnika občinskega odbora Zveze borcev in Društva upokojencev, poseben pozdrav pa je izrekel tudi predstavnik delegacije avstrijske sindikalne organizacije iz Beljaka.

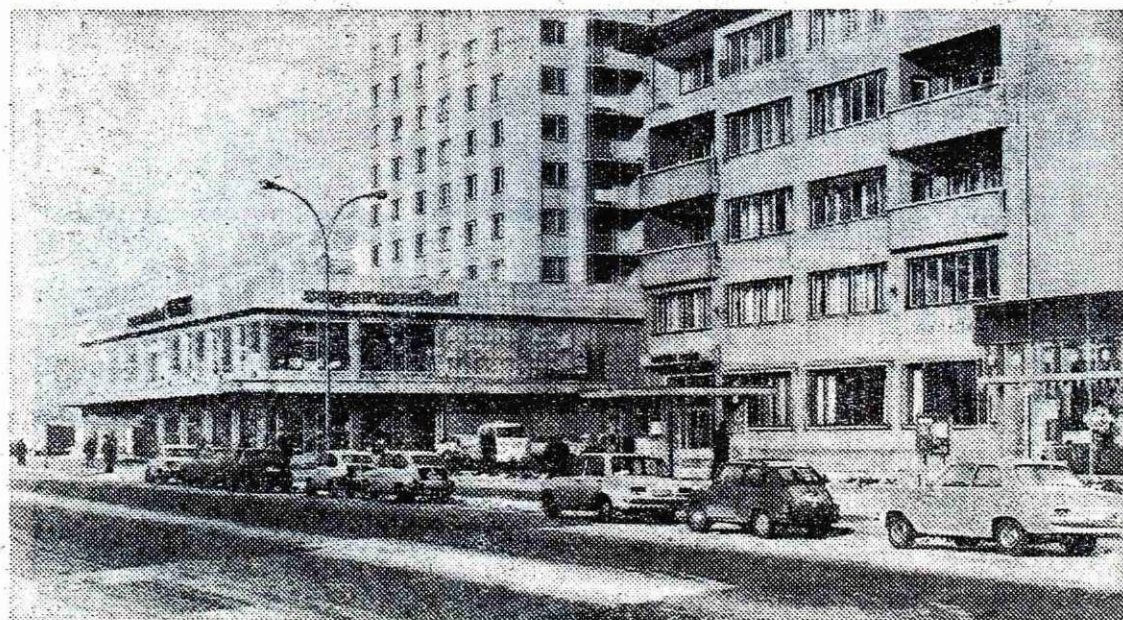
Ob koncu so delegati občnega zbora izvolili še 31 članov novega sindikalnega sveta. Ti so se po občnem zboru zbrali na prvi konstituantni seji in za predsednika občinskega sindikalnega sveta ponovno izvolili Stefana Rodija, za podpredsednika Srečka Mlinariča in za tajnika Aleksandra Kotnika.

Maketa za novo trgovino Supermarket Union

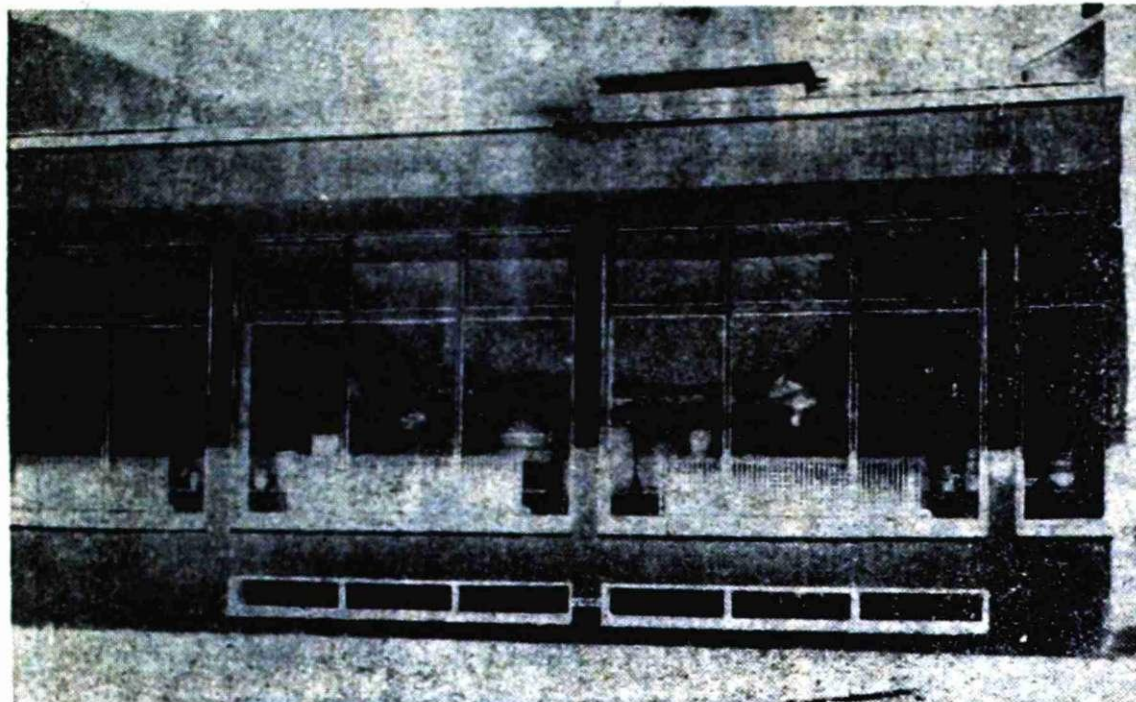

Izredno lep objekt je gradilo gradbeno podjetje Sava

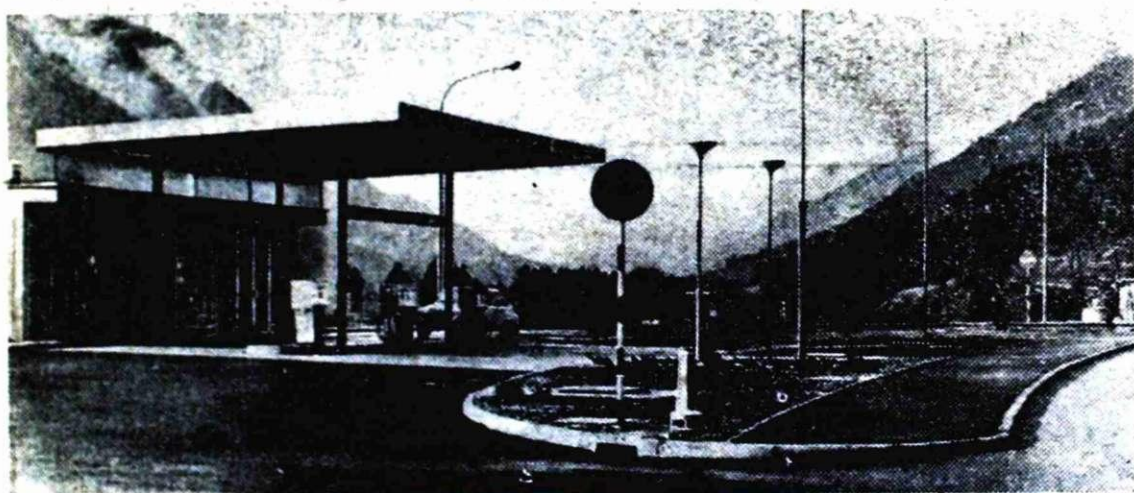

V zelo kratkem času smo na Jesenicah dobili zelo moderne trgovske prostore

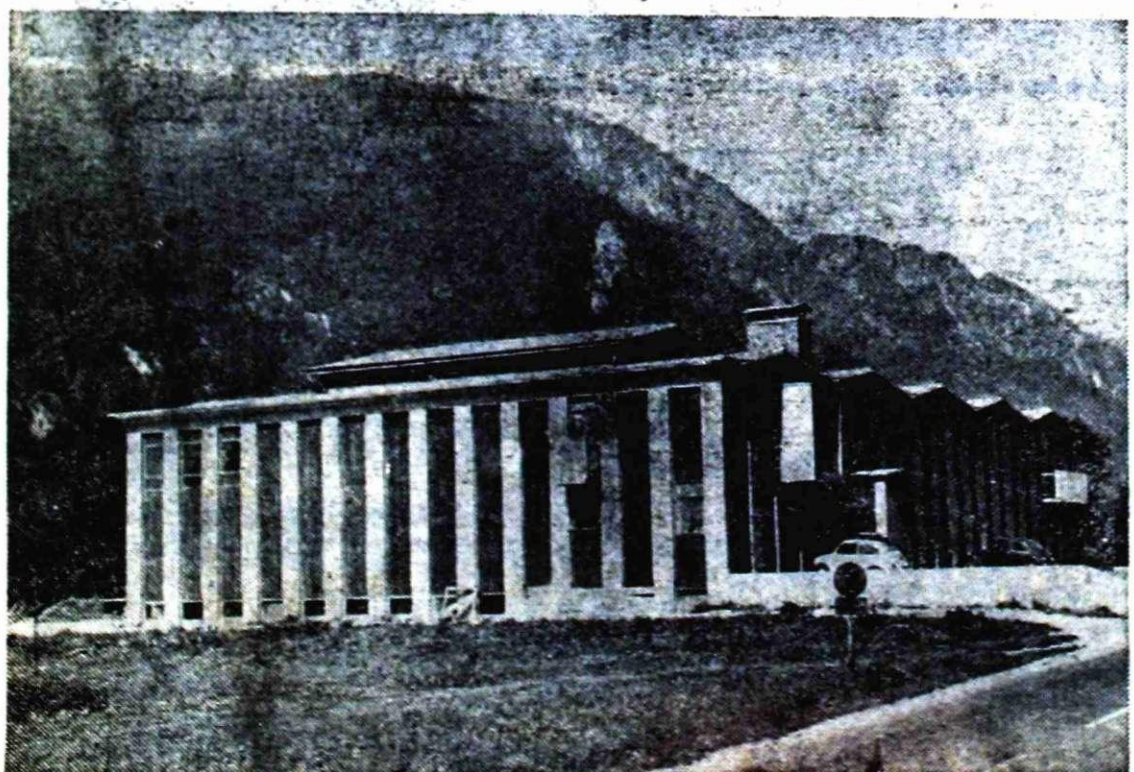
Dograjeni objekti v letu 1969

Povečanje trgovine ROZCA na Plavžu

Novo bencinska črpalna na Plavžu

Nov kulturni dom na Javorniku

Za novoletno razpoloženje...

Pesnik Puškin je bil leta 1824 zaradi nekega prestopka odpuščen iz državne službe in preganjan na deželo. Ko je v tistih dneh srečal tovariša iz šolskih let, mu je dejal:

»Nekam slab si videti! Živeti bi moral bolj zase. Vidiš, jaz pravkar odhajam na posestvo, kjer bom lahko živel v miru in samoti.«

»Kaj ti je to predpisal zdravnik?« ga vpraša tovariš.

»Ne zdravnik — temveč car...«

Na koncertu sta pred Tolstojem sedeli dve dami, ki sta ves čas živahno klepetali in motili sosede. Med pogovorom vpraša ena izmed njiju sosedo:

»Ali si ti že kdaj poskusila poslušati koncert z zaprtimi očmi?«

Tolstoj, ki ga je klepetanje zelo motilo, je izbral prilžnost in vprašal:

»Oprostite, spoštovani dami, ali sta kdaj poskušali po-

slušati koncert z zaprtimi usti?«

Duhovitemu satiriku Gogolju je v družbi postalo slabo.

»Hitro, hitro, pomagajte mi!« je vzkliknila gospodinja, »dva moža naj ga držita, eden pa naj mu vlije žganje v usta.«

»Ali bi me ne mogel eden držati in dva vlivati?« je šepetaje vprašal Gogolj.

Ko je odhajal Anton Rubinstein, skladatelj in pianist na koncert, ga je pred vhom v dvorano ustavil neznanec in vprašal:

»Mojster, nikakor nisem mogel dobiti vstopnice za vaš koncert. Ali imate morda katero odveč?«

»Imam samo še eno mesto na razpolago in tega vam zelo rad odstopim, če želite.«

»Zelo vam bom hvaležen! Kje pa je to mesto?«

»Za klavirjem!«

in razmišljanje...

Lepota nekaterih stvari je taka, da bolj sije v nepopolnosti kakor v preveliki dovršenosti.

Velikodušnost je plemeniti napor ponosa, ki dvigne človeka v vladarja nad samim seboj, da ga povzdigne v vladarja nad vsemi stvarmi.

Razkošje in preveliko udobje najzanesljiveje napoveduje državam njihov propad; posamezniki, ki se vežejo zgolj na lastno korist, obračajo javni blaginji hrbet.

Všeč nam je, če razkrivamo druge, toda ni nam všeč, če drugi razkrivajo nas.

Pretirana skrb za zdravje je pusta bolezen.

Večina žensk se predaja bolj iz slabosti kakor iz strasti; zato imajo navadno več uspeha moški, ki so podjetni, čeprav so manj ljubezni vredni.

Tisti, ki v ljubezni ne ljubijo, se lahko zanese, da bo ljubljen.

Človek ni več pri pameti, če izgubi upanje, da jo bo našel pri drugih.

Filozofi, in Seneka predvsem, niso preprečili hudo delstev s svojimi nauki; le-ti so jim služili zgolj za rejo lastnega napuha.

Nedosežena norost se kuje iz nedosegljive modrosti.

Zmernost je ljubezen do zdravja ali pomanjkanje teka.

Ničesar laže ne pozabimo kot stvari, o katerih nam že preseda govoriti.

Čez grdobijo se jezimo in čednost hvalimo. Zakaj? Iz koristi.

Hvala, ki jo žanjemo, ima vsaj to dobro stran, da nam utrjuje čednost.

Samoljubje preprečuje, da tisti, ki se nam dobrika, ni nikdar tisti, ki se nam najbolj dobrika.

Velike duše niso te, ki imajo manj strasti in več čednosti — kot preproste duše, marveč tiste, ki kujejo velike načrte.

Kralji delajo z ljudmi kot z novci: dvigajo jim ceno po svoji volji in slijo svet, da jih sprejema po njihovem tečaju, ne pa po njihovi različni ceni.

Manj okrutnežev se rodi iz naravne okrutnosti kot iz samoljubja.

O vseh naših čednostih lahko rečemo to, kar je neki italijanski pesnik dejal o poštenosti žensk: češ da je le zvijača, ki naj natvezi svetu njih poštenost.

So zločini, ki postanejo po svojem sijaju, številu in brezmejnosti nedolžni in celo slavni; zategadelj pravijo javnim tatvinam podvigi in krivičnemu prilaščanju dežel osvojitve.

La Rochefoucauld

Zahvaljujemo se za sodelovanje

Vsem, ki so v letu 1969 karoli darovali za muzejsko zbirko oddelka za delavsko gibanje in NOV pri tehničnem muzeju železarne Jesenice, se iskreno zahvaljujemo. Na ta način, to je z zgodovinskim gradivom in eksponati, počasi bogatimo in odkrivamo našo preteklost. Toda tega gradiva je spričo velike politične in kulturne dejavnosti na Jesenicah in v okolici posebno v času med obema vojnama, še vedno premalo, oziroma leži zaprašen v omara in na podstrešjih.

Kakor že vsako leto doslej, ponavljamo našo prošnjo, da nam pri zbiranju te dragocene preteklosti pomagate in z nami sodelujete. Politična, gospodarska, kulturna in sindikalna dejavnost je bila na Jesenicah zelo razgibana in tudi tvorna — poleg tega pa odhaja in nas zapušča starejša generacija, ki je v tem času živela in delala. Prav bi bilo, če bi uspeli iztrgati pozabi vsaj del vsega, kar se je na Jesenicah dogajalo.

Zato vas vabimo k sodelovanju, k intenzivnemu zbiranju vsega, kar je bilo važnega v daljni in bližnji preteklosti. Ne uničujte starih fotografij, dopisov in drugih predmetov, kateri bi muzeju služili za prikaz naše delavske zgodovine.

Če se ne morete odločiti, ali je gradivo po svoji vsebini kaj vredno, vprašajte za nasvet na tehnični muzej železarne Jesenice, oddelka za delavsko gibanje in NOV. Na vsak način nam pomagajte, da bomo uspeli zbrati čimveč dokumentov o dejavnosti našega delovnega človeka.

Vsem sodelavcem želi uprava muzeja srečno in uspehov polno novo leto 1970.

Ob tej priliki objavljamo tudi seznam oseb, ustanov in delovnih organizacij, ki so v letu 1969 odstopili muzeju zgodovinsko dokumentarno gradivo:

Franjo KRISTAN, Ljubljana, Triglavska 17, Jože URŠIČ, Ljubljana, Občinski odbor ZZZ NOV Jesenice, Občinski komite ZMS Jesenice, Nada TAVČAR - Lesce, Cena BEGUŠ - Ljubljana, osnovna šola Planina pod Goličo, Slavko KOBLAR, Javornik, Jože BLAGNE, Jesenice, Jaka ČOP Jesenice, Justin TALAR - Tobi, Javornik, Krajevni odbor ZB Javornik, Cilka RAJNHARD, Koroška Bela, Janez CAPUDER, Jesenice, Franc TOMAN, Jesenice, Slavko SMOLEJ, Jesenice, Katarina KOCJANČIČ, Jesenice, Ivan SMOLEJ, Jesenice, inž. Drago GROBOVSEK, Javornik, Marija ALBREHT, Koroška Bela, Niko PRAPROTNIK, Potoki, Rudolf GERDEJ, Ravne na Koroškem, Komisija za proslavo 100-letnice železarne Jesenice, Franc Konobelj-Slovenko, Jesenice, Alojz KA-

PUS, Koroška Bela, Miha KLINAR, Jesenice, Podjetje DINOS, Jesenice, Andrej POGACNIK, Graben - Gorje, Frančiška PREVC, Radovljica, Ivanka KOZAR, Jesenice, Vika AMBROŽIČ, Hrušica, Aleksej GUSEV, Hrušica, Srečko ŠORLI, Blejska Dobrava, Štefka SODJA, Jesenice, Antonija TORKAR, Javor-

nik, Marija PAPIČ, Žirovnica, Ana KAVČIČ, Jesenice, Rezka PREŠEREN, Jesenice, tajništvo železarne Jesenice, Stanko RAVNIK, Jesenice, Tone URBANC, Javornik, Alojzij FURLAN, Jesenice, Društvo upokojencev Jesenice, Liza ZAVELJCINA, Jesenice, Janez GRILC, Podkoren.

»Janko in Metka« druga premiera v Čufarjevem gledališču

Po slavnostni predstavi Klinar — Gorjanove ljudske drame Plavž je v začetku gledališke sezone Čufarjevo gledališče uprizorilo to predstavo še trinajstkrat na domačem odru. Kot druga premiera bo uprizorjena pravljica na igrano.

Kot vsako leto, bo naše gledališče tudi letos uprizorilo pravljico v okviru praznovanja novoletne jelke. Iz maloštevilnih kvalitetnih gledaliških iger te vrste je umetniški svet Čufarjevega gledališča uvrstil v letošnji repertoar pravljico igrano Janko in Metka Bojana Čebulja, to tembolj, ker letos poteka že 14 let, odkar so jo prvič uprizorili na našem odru in sicer v režiji in inscenaciji Bojana Čebulja, ki je pri takratni uprizoritvi igral vlogo čarovnice, medtem ko je ostala zasedba bila sledeča: Janka in Metko sta igrali Silva Samsova in Alma Jeramova, očeta Vinko Zorman, botro pa Marjanca Čebuljeva. V sezoni 1955/56 so igrano uprizorili enajstkrat, gledalcev pa je bilo 4282, kot kažejo podatki gledališkega arhiva.

Pravljica igrana Janko in Metka ima troje dejanj v osmih slikah, prizorišča pa so v drvarjevi koči, v zimskem gozdu in pri čarovnični koči sredi gozda; osnutke za sceno je tudi tokrat zasnoval Bojan Čebulj, nove bogate kulise pa je izdelala gledališka delavnica (Jože Bedič in Jože Tresoglav).

Prvotno pravljico o bratcu Janku in sestrici Metki s hudobno mačeho in čarovnico sta napisala nemška pravljicarja brata Grimm. Po njuni pravljici, ki je zaslovela po vsej Evropi poleg prav tako znanih pravljic o Snežuljčici, Trnjuljčici in Pepelki, je več pisateljev napisalo pravljice igrane z enako vse-

bino, a vsak na svoj način, obogaten z bujno domišljijo in z izvirnimi razširitvami, da omenimo samo slovenski priredbi Saša Skufce in Bojana Čebulja. Zanimivo je, da sta obe slovenski priredbi Janka in Metke bili v isti sezoni največkrat odigrani mladinski predstavi na Slovenskem. Kako vabljev je motiv pravljice igre o Janku in Metki, dokazuje tudi to, da je bila uglasbena kot opera.

V sedanjih uprizoritvah bodo igrali: vlogo očeta Franci Pogacnik, Janka Drago Vrhovnik, Metko Nika Rozmanova, botro Vera Smukavčeva in vlogo čarovnice Stanka Geršakova, režira pa Jože Tomažič. Scensko glasbo je tudi tokrat oskrbel prof. Silva Gračnerjeva, pesmi je nastudiral s klavirsko spremljavo Bojan Svetlin.

Po vsaki predstavi bo kratak nastop dedka Mraza, ki bo obdaroval otroke le v Kranjski gori in na Dovjem.

V sredo, 24. 12. 1969 je bila premiera za vzgojno varstvene ustanove in učence posebne osnovne šole, prva ponovitev na Jesenicah pa bo v nedeljo ob treh popoldan. V ponedeljek, 29. decembra bosta dve zaključni predstavi za osnovno šolo Tone Čufar Jesenice, v torek, 30. decembra pa prav tako dve zaključni predstavi za osnovno šolo Prežihov Voranc Jesenice.

Da omogočimo ogled te pravljice igrane tudi otrokom otroških vrtcev, učencem osnovnih šol in odraslim, bo gledališče gostovalo v petek, dne 26. decembra z dvema predstavama v kino dvorani v Kranjski gori, v soboto pa ob treh popoldan v kino dvorani na Dovjem.

Po novem letu bo še nekaj predstav na domačem odru, verjetno pa bo še nekaj gostovanj.

-eč

Za zaključek jubilejnega leta, planinska razstava

V soboto zvečer je bila v avli in stranskih prostorih fizikturnega doma na Jesenicah otvoritev zanimive planinske razstave, ki jo je ob 45-letnici delovanja pripravilo jesenjsko planinsko društvo. Na velikih fotografijah naših gora so vrisane številne plezalne smeri, ki so jih prvič preplezali naši znani alpinisti kot so Joža Čop, dr. Miha Potočnik, Uroš Župančič in drugi. Ob fotografijah pa so podatki, katere teh smeri so preplezali mladi nadarjeni jesenjski alpinisti v letu 1969. Z občudovanjem obiskovalcev razstave sledi pogumu plezalcev v mogočnih skalnih stenah na fotografijah Siroke peči, Špika, Škrlatice, Razorja, Prisojnika, Triglava, Mojstrovke in Jalovca. Seznani pa se tudi z dvema pomembnima vzponoma jesenjskih alpinistov v Centralnih Alpah in čeških Tatrah.

V levem stranskem prostoru so razstavljene fotografije

planinskega sveta in življenja z nekaterimi prav mojstrskimi posnetki Joca Balanta, Jaka Čopa, Franca Črva, Janeza Korošina, Milana Poiaka in Vladimirja Stojana. V desnem stranskem prostoru pa so razstavljeni številni predmeti in priprave za reševanje v gorah. Celotno razstavo poživljajo slikarska dela s planinskimi motivi jesenjskih dolikovcev. Na zanimivi in z okusom pripravljeni razstavi jesenjskega Planinskega društva smo nemara pogrešali le še kakšen podatek o turističnem planinstvu in kakšen dokument izpred 45 let. Najbrž pa je temu botrovalo pomanjkanje prostora, saj razstava poleg doseženega namena prikazati delo jesenjskega planinskega društva predvsem v letu 1969 dokazuje tudi, kako zelo na Jesenicah potrebujemo primeren razstaveni prostor.

— nj —

Samostojna razstava Joža Dakskoflerja

Jože Dakskofler sodi v mlajšo generacijo dolikovcev organiziranih pri DPD Svoboda Tone Čufar, vendar se bo kot tretji član DOLIK v prihodnjih dneh predstavil s svojo prvo samostojno slikarsko razstavo. Razstavil bo 25 svojih slik izdelanih v olju, akvarelu in tušu. S slikarstvom se ukvarja že več let, bolj intenzivno pa slika od 1962. leta dalje. Doslej je razstavljaval že na številnih kolektivnih razstavah članov likovne sekcije DOLIK na Jesenicah in izven Jesenic. Čeprav je s svojim poklicnim delom, kot učitelj na osnovni šoli Tone Čufar, precej obremenjen, veliko svojega prostega časa porabi za slikanje in sodelovanje z DOLIK. Tudi slikanje del, ki jih bo razstavil na letošnji zadnji razstavi, ki jih organizira likov-

na sekcija DOLIK, je zahtevala od njega mnogo prostega časa, truda in samopremagovanja.

Razstavo bodo odprli jutri, v soboto ob 18. uri v mali dvorani Delavskega doma s kratkim kulturnim programom. Odprta bo vsak dan od 9. do 12. in od 14. do 19. ure, do vključno 7. januarja 1970.

S samostojno slikarsko razstavo Joža Dakskoflerja zaključuje likovna sekcija DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar svojo letošnjo razstavno dejavnost. V organizaciji DOLIK je bilo letos izvedenih doma in izven Jesenic 18 razstav, od tega 13 slikarskih, ki si jih je ogledalo čez 20.000 ljubiteljev likovne umetnosti. To je prav gotovo pomemben doprinos jesenjskih dolikovcev h kulturni podobi naše občine.

Jeklo in ljudje- druga knjiga

V knjigarni DZS na Jesenicah je že v prodaji druga knjiga JEKLO IN LJUDJE. Cena vezanemu izvodu je 55,00 N din, broširanemu pa 44,00 N din. Uredniški odbor je znižal tudi ceno prvi knjigi JEKLO IN LJUDJE na 24,00 N din. Obe knjigi sta v prodaji v jesenjski knjigarni in bosta lepš novoletno darilo za vsakogar.

Uredniški odbor

Odprto prvenstvo šolarjev

Na smučiških Vitranca v Kranjski gori je bilo v nedeljo dopoldan odprto občinsko prvenstvo za pionirje in pionirke v slalomu. Na 400 m dolgi progi s 26 vratci je skupno nastopilo 123 mladih smučarjev z jeseniških šol.

Zmagovalci so postali: pri cicibankah Čafova, pri cicibankah Štravs, pri mlajših pionirskih Pesjakova, pri mlajših pionirskih Oblak, pri starejših pionirskih Oitzel, pri starejših pionirskih Sluga. — ne

Čufer — Korošec najboljša

Na dvosteznem kegljišču Ilirije v domu Partizana v Zgornji Šiški je bilo v soboto in nedeljo republiško prvenstvo moških parov v kegljanju za starejše člane. Na tem tekmovanju se je zbralo 25 parov veteranov iz vse Slovenije, ki so si po dveh dneh končno razdelili mesta. Naslov prvaka Slovenije sta

osvojila Jeseničana Čufar n Korošec, ki sta skupno podrla 813 kegljev. Na drugem mestu sta Kranjskogorci Urbar—Magušar z 810 keglji, tretje mesto pa so zasedli kegljači Tehnike iz Ljubljane s 792 keglji. Na sedmem mestu sta ponovno Jeseničana Zupan—Rotar s 742 podrtimi keglji. — ne

Uspešnejše delo v TVD Partizan Hrušica

Dejavnost društva je bila v preteklem letu kljub pomanjkanju primernih pogojev še kar uspešna. Po reorganizaciji in izvolitvi novega vodstva je društvo začelo z novo silo. Pritegnili so precejšnje število mladih, ki so se aktivno vključili v njihove vrste.

Delo društva je razdeljeno na dve obdobji in sicer na zimsko in na letno. Vsekakor pa je bila dosedaj bolj zanimiva in privlačna zimska sezona, ker narava sama daje najboljše pogoje za zimski šport.

Organizirali so sankško tekmovanje v vseh disciplinah za vse kategorije in je bilo okoli 40 udeležencev. Med njimi so bili tudi starejši. Važna za društvo je bila letna konferenca, na kateri so sklenili, da se bodo trudili ustvariti tak položaj telesne kulture kot je bil na Hrušici pred leti. Medklubskega tekmovanja v smučarskih tehnikah za Kuljatov memorial se je udeležilo 51 tekmovalcev iz šestih slovenskih klubov. Začetniškega smučarskega tečaja za šolsko mladino se je udeležilo 19 dečkov in deklic v starosti od 7 — 12 let. Vsi so po končanem tečaju imeli

solidno smučarsko znanje in so se udeležili tekem v veleslalomu. Februarja so imeli klubski veleslalom na Belem polju. Ta tekma je služila kot pregled nad razvojem mladega smučarskega rodu na Hrušici. V marcu pa so pripravili tekmovanje vseh šolskih športnih društev v občini v tekih in skokih, ki je zelo uspelo.

V spomladanskem obdobju je dejavnost društva zamrla, bilo je nekaj spontaniziranih izletov v Hruščansko planino na spomladansko smuko. Aktivnost pa je bila ponovno opazna ob času krajevnega praznika, ko so izvedli kros s 30 tekmovalci, balinarski turnir s štirimi ekipami in odbojgarski dvoboj med priпадniki JLA in društvom.

Uspešnost zimske sezone bodo skušali prenesti tudi na letno, ki je mnogo manj uspešna in ima dosti programskih vrzeli. Če bodo imeli na voljo dovolj denarja, bodo skušali oživiti namizni tenis. Uspešneje pa se nameravajo vključiti v tekmovanja za dan mladosti in uresničiti obljube glede novih igrišč, ki so nujno potrebna za večjo dejavnost. Z.

Čestitke iz JLA

Vsem jeseniškim jeklarjem ob novem letu 1970 srčno čestitamo in želimo, da bi integracija uspela ter prinesla nove delovne zmage!

Nekdanji delavci na odsluženju vojaškega roka
inž. Anton Kos
Peter Muhar
Franc Vilman
Janko Močnik

Vsem sodelavcem obrata HVŽ, posebno pa sodelavcem adjustaže žičarne želim srečno novo leto in še mnogo delovnih uspehov v letu 1970.

Sodelavec
Brane Carman
V. p. 4945/11
Kraljevo — Srbija

Jeseničanke druge

Te dni so imeli jeseniški namiznoteniški delavci veliko dela. Najprej je ženska ekipa v nadaljevanju kvalitetne namiznoteniške lige igrala v Ljubljani z Ilirijo in zmagala s 5:2.

V petek pa je bilo v okviru istega tekmovanja na Jesenicah srečanje z Olimpijo iz Ljubljane, v katerem so Jeseničanke podlegle s 3:5, v glavnem zaradi Cirile Pirc — Korpa, ki je v vseh srečanjih zmagala.

V soboto in nedeljo pa smo na Jesenicah po dolgem času lahko spet videli kvalitetnejše namiznoteniško tekmovanje. V brezhibni organizaciji domačega kluba je potekal drugi del ekipnega prvenstva Slovenije za članice.

Jeseničanke so v vseh srečanjih z lahkoto zmagale, šele Olimpija, ki je s telegramom zaprosila za pomoč Korpovo, je zaustavila njihovo zmagovito pot. Tako je Olimpija zasedla prvo mesto s štirimi točkami prednosti pred Jesenicami, ki so že spomladi izgubile srečanje samo z Olimpijo.

Rezultati Jesenic:

Jesenice : Triglav 5:3,
Jesenice : Fužinar Ravne 5:2,

Anekdota

Boksarski šampion Max Schmeling je prodal svoje življenjske spomine za masten honorar. Ko je komik Günter Philipp prebral knjigo, je dejal Schmelingu: »No v teži kategoriji si mi pa že bolj ugajal kot v peresno lahki.«

Kmalu po letu 1933, ko so nacisti že prišli na oblast, je v nekem cirkusu nastopal burkež z dresiranimi prašički. Na predstavi je povedal njihova imena:

»Spoštovano občinstvo, pazite dobro: ta prašič se imenuje Otto, drugi je Franz in tretji, največji je Adolf...«

Prenapetim ustvarjalcem »novega reda« je bilo že dovolj, šaljevca so vrgli v zapor, kjer je predsedel lepo število dni.

Ko se je vrnil, je na prvi predstavi takole predstavil svoje živali:

»Gospoda moja, tale prašič je Otto, tale Franz, tale pa...« malo je pomolčal in nato odločno izjavil: »Ne, zaradi tega prašiča se res ne dam še enkrat zapreti.«

Ludwig Holberg, ki ga imajo nekateri za danskega Moliera, se je mirno sprehajal po ulici, ko je nenadoma stopil predenj mlad mož in mu rekel:

»Jaz se norcu nikdar ne umaknem!«

»Jaz pa vedno,« se znajde Holberg in stopi v stran.

Jesenice : Murska Sobota 5:0 (brez borbe),
Jesenice : Trbovlje 5:0 (brez borbe)

Jesenice : Ilirija Ljubljana 5:3,

Jesenice : Kočevje 5:0,
Jesenice : Olimpija 4:5,

Najzanimivejši je bil vsekakor dvoboj med najboljšima ekipama, ki je bil prihranjen za konec tekmovanja. Jeseničanki Krajzljeva in Novakova sta ta dan igrali zelo dobro, vseeno pa nista mogli premagati rutinirane Korpove. Žal pa ima tretja igralka Jesenic Mojca Ušeničnik še premalo izkušenj, da bi v borbi z Olimpijo lahko kdaj zmagala.

Obe najboljši Jeseničanki sta premagali poleg Korpove najboljši igralci turnirja Jelerjevo in Martinčev, kljub temu, da veliko manj trenirata kot njuni nasprotnici.

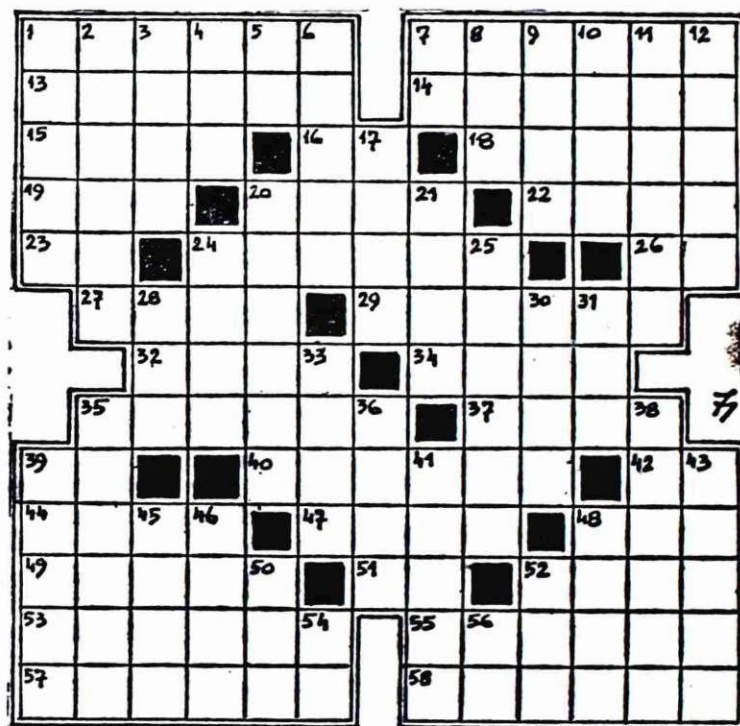
Takoj po novem letu bo 3. in 4. januarja v Ljubljani slovensko prvenstvo za posameznice. Upajmo, da se bo Krajzljeva na njem čimbolje uvrstila. Novakova pa ne bo mogla oditi na prvenstvo, da bi branila naslov slovenske prvakine, ker ima obveznosti v službi.

Končni vrstni red najboljših slovenskih ekip:

1. Olimpija, 2. Jesenice, 3. Ilirija, 4. Triglav, Murska Sobota, 6. Fužinar, 7. Kočevje, 8. Trbovlje.

Med tem časom pa tudi moška ekipa jeseniškega namiznoteniškega kluba ni počivala, ki je tekmovala v slabši kvalitetni ligi. Na zaključnem tekmovanju na Ravnah ji je uspelo uvrstiti se v slovensko kvalitetno ligo. Na Ravnah so za Jesenice igrali Vasilij Stana, Cena Valentar in Tomaž Vidmar. Z.

KRIŽANKA

Vod.: 1. kostnica, 7. španski praznik, 13. narejena iz lanu, 14. vrh v Julijskih Alpah, 15. grem, 16. avtomobilska oznaka Šibenika, 18. grška boginja modrosti, 19. največji sesalec, 20. osnovna misel, 22. mesto ob reki Tapti v Indiji, 23. Anton Koder, 24. antično mesto v stari Bitiniji, današnji Isnik, 26. kemični znak za kalcij, 27. politično zatočišče, 29. žensko ime, 32. moličevica, 34. siva, 35. sestavine mastnih olj, 37. glasbeno znamenje, 39. avtomobilska oznaka za Bitolj, 40. zobna gniloba, 42. 18. in 23. črka abecede, 44. ime Chaplinove žene, 47. tuje moško ime, 48. če, 49. omlačeno žito, 51. nikalnica, 52. jezero v SZ, 53. prestolnica Asirije, 55. običaj, 57. rusko moško ime, 58. španski renesančni pisatelj, predstavnik potepuškega romana (Mateo 1547—1610).

Navp.: 1. lepo vedenje, 2. mladika, rastlina pripravljena za saditev, 3. tuje žensko ime, 4. eden od ustanoviteljev Rima, 5. veznik, 6. jarek, 7. konjska sila, 8. Otilija (okrajšano), 9. veliko sito, 10. špansko žensko ime, 11. jutranja zvezda, 12. papiga, 17. posedujem, 20. del vratu, 21. grški junak pred Trojo, 24. frnikole, 25. prebivalec grškega glavnega mesta, 28. čeden, lep, 30. grški bog ljubezni, 31. kratica našega podjetja za letalski promet, 33. pokrajina v Indokini, 35. ušesni kamenček, 36. Perzija, 38. obokan hodnik, 39. pokrajina v Jugoslaviji, 41. žensko ime (pevka Kohont), 43. del avtomobila, 45. Zolajev roman, 46. derivat amoniaka, 48. Hačaturjan, 50. tuje žensko ime (Gardner), 52. rimski pozdrav, 54. 6. in 19. črka abecede, 56. kemični znak za aluminij.

Pravila igre za hokej na ledu

(Nadaljevanje)

Nespodobno in sramotilno govorjenje

Igralec ne sme uporabljati neposrednega ali sramotilnega govorjenja proti drugim na drsališču, niti zmerjati in sramotiti gledalcev.

Za kršitev tega pravila je izrečena 10 minutna disciplinska kazen, upravičenost pa presodi sodnik.

Bodiček na bandi

Off — Sides

Presodni činitelj v vseh primerih določanja off-side-a je položaj igralčevih drsalk, ne pa položaj njegove palice. Igralec je v off-side položaju, če sta obe njegovi drsalki popolnoma izven zunanega roba ene izmed črt, ki pogojujejo to pravilo igre srednje črte ali modre črte. Čeprav je položaj drsalk tisti, ki določa igralca v off-sideu, vendar problem off-side-a ne nastane, dokler ploščica ne prekoraci zunanega roba črte, ki je v pristojnosti presoje sodnika. Prehod prek rdeče črte je pravilen, če igralec — čeprav stoji v off-side položaju — zaustavi ploščico, ki mu je podana iz njegove obrambne tretjine, predno ploščica preide rdečo črto, pa se igralec potem vrne na svojo stran rdeče srednje črte predno napreduje ali predno poda ploščico prek rdeče črte proti nasprotnikovim vratom. Isto velja za igralca, ki v celoti stoji v svoji napadalni tretjini in prejme ploščico, ki mu jo je podal soigralec iz nevtralne tretjine.

Če sodnik meni, da je bil narejen namerni off-side, bo začetni met izveden na končni točki za začetne mete v obrambni tretjini moštva, ki je prekršek povzročilo. To velja tako za namerni off-side na napadalni modri črti kot tudi rdeči srednji črti. To pravilo ne velja za moštvo, ki je številčno slabše od nasprotnika. V takem primeru bo začetni met izveden na mestu, kjer je bila podaja izvršena.

Igralec, katerega se je ploščica kot zadnjega dotaknila, bodisi ob telo, palico ali drsalke, velja kot zadnji igralec v posesti ploščice z izjemo, če je ploščico odbil vrtar.

Podaje

Odločilni činitelji pri presoji, iz katere tretjine je bila podaja izvedena, je položaj ploščice in ne položaj igralčevih drsalk. Igralec, ki stoji za svojo obrambno modro črto, je pa v posesti ploščice, ki se nahaja izven modre črte, poda soigralcu, ki je prek srednje rdeče črte. V tem primeru je podaja pravilna, ker je bila ploščica v nevtralni tretjini in avtomatično problema rdeče črte ni.

Igralec lahko poda ploščico igralcu istega moštva znotraj katerekoli treh tretjin, na katere je drsališče razdeljeno, ne sme pa biti podana od igralca v eni coni naprej igralcu istega moštva v drugi coni z izjemo, če podajo izvede obrambni igralec. Obrambni igralec lahko izvede podajo iz svoje obrambne tretjine naprej do srednje črte, ne da bi s tem povzročil off-side. To podajo pa mora sprejeti igralec, ki je pravilno tostran srednje črte ali pa igralec, ki ga ploščica ob prehodu čez rdečo črto prehiti, sicer se igra ustavi in začetni met bo izveden na mestu, iz katerega je bila podaja izvršena.

Če se ploščica dotakne katerekoli dela telesa, palice ali drsalke istega moštva, ki je pravilno tostran srednje črte, potem se podaja smatra kot zaključena.

Če ploščico, ki je bila podana iz ene tretjine naprej v drugo tretjino prejme igralec istega moštva, ki pa ni bil v tretjini iz katere je bila podaja izvedena, je igralec v off-side položaju in igra se ustavi; začetni met bo izveden na mestu, odkoder je bila podaja izvršena.

Če je igralec, ki je bil v isti tretjini iz katere je bila izvršena podaja, vedno za ploščico v naslednjih tretjinah ali pred njimi, sme igrati s ploščico o katerikoli tretjini ali prek nasprotnikove črte vrat z izjemo, ko se uporabi pravilo prepovedanega dolgega strela.

Če napadalni igralec poda ploščico nazaj proti svojim vratom iz napadalne tretjine, lahko nasprotnik igra s ploščico kjerkoli, ne glede na to ali je bil le-ta v isti tretjini v trenutku, ko je bila ploščica podana ali ne, toda pod pogojem, da pride nasprotnik iz nevtralne tretjine v svojo napadalno tretjino za ploščico.

Igralec v napadalni tretjini pred ploščico

Igralci napadajočega moštva ne smejo biti v napadalni tretjini pred ploščico. Ob kršitvi tega pravila se igra ustavi in začetni met se izvede v nevtralni tretjini na točki za začetne mete, ki je najbližja napdalni tretjini moštva, ki je prekršek povzročilo. Igralec, ki je v posesti ploščice, ni v off-side položaju pod pogojem, da je bil v posesti ploščice še prej, ko je bil z obojema drsalkama v nevtral-

Udarec s komolcem

ni coni pred prehodom modre črte.

Če je napadalni igralec prišel pred ploščico v svojo napadalno tretjino, pa ploščico prestreže igralec moštva, ki se brani in jo vodi ali poda v nevtralno tretjino, se off-side spregleda in igra se nadaljuje. (Se nadaljuje)

Ta teden brez kvalitetnejših tekem

Že pred časom smo na ledeni ploskvi Podmežakljo lahko videli moštvo kanadskih izseljencev, ki so jih naši igralci premagali z 9:3. Kljub temu, da naše moštvo ni nastopilo popolno, z gosti ni imelo težkega dela.

Naši so že takoj v začetku prevzeli pobudo v svoje roke. Kratak prikaz, kako so padali goli: Med prve se je v listo strelcev vpisal Tišler in sicer v 1. in 6. minuti, minuto zatem pa so gostje z igralcem manj dosegli prvi zadetek. V tej tretjini sta bila uspešna še S. Košir (14), in spet Tišler (18).

V 2. min. druge tretjine je gol dosegel Poljanšek, ki je igral namesto obolelega Felca, na 5:2 je v 6 min. zmanjšal Grant, na 5:3 pa Kosiwan v 17. min. Na 7:3 pa sta povišala Smolej (18) in Poljanšek (19).

V zadnji tretjini je Kneza zamenjal Marjan Zbontar, ki je branil zelo dobro. V 8. min. je dosegel zadetek Eržen, zadnji gol tekme pa Smolej v 11. minuti.

V torek pa smo spet videli tekmo, ki ni ogrela maloštevilnih gledalcev. V okviru državnega prvenstva sta se pomerila Slavija in Jesenice. Jeseničani so spet nastopili oslabljeni — brez Ravnika, poleg tega pa je vsako tretjino po en napad počival.

Videli smo manj golov, kot smo jih pričakovali. Jeseničani so igrali precej raztrgano, Slavija pa je dobro igrala v obrambi. Videli smo lepi medsebojni kombinaciji je na podajo Tišlerja v 1. min. dosegel zadetek Felc, v 8. min. pa je iz gneče zatresel mrežo Pirc. V 9. min. je Felc spet na podajo Tišlerja dosegel tretji zadetek, v 14. minuti pa lep gol od daleč Jan.

Prva tretjina je sicer obetala, da bo do konca tekme padlo precej zadetkov, kar pa se ni uresničilo. V tej tretjini so gostje v 4. min.

JESENICE : INNSBRUCK 5 : 0 p. f.?

V nedeljo zvečer bi morala biti odigrana na drsališču Podmežakljo prvenstvena tekma v okviru tekmovanja za alpski pokal med Jesenicami in Innsbruckom, vendar Tirolcev že drugič ni bilo na Jesenice.

Jeseniška športna javnost se popolnoma upravičeno sprašuje, zakaj nočejo Tirolci priti na Jesenice. O tem neljubem dogodku nam je sekretar HK Jesenice Tone Tomazin povedal naslednje: »Po koledarju tekmovanja alpskega pokala bi se ta tekma morala odigrati že 3. t. m., vendar pa je vodstvo Innsbrucka zaprosilo za spremembo termina, češ da trije češkoslovaški igralci, ki igrajo v moštvu kot gostje, nimajo urejenih potnih dovoljenj. Upravi obeh klubov sta

se zato dogovorili za nov termin 21. t. m. V sredo, 17. t. m. je prišlo do ponovnih zapletljajev. Na moj telegram, ki sem ga poslal v Innsbruck, je prišel negativen odgovor z obrazložitvijo, da šest igralcev moštva mora biti v ponedeljek na svojih delovnih mestih, zato ne morejo priti na Jesenice. Kljub temu pa so hokejisti Innsbrucka v soboto igrali v Celovcu in izgubili srečanje z 8:3. Tudi na ponovno urgenco po telefonu so gostje vztrajali pri svoji neupravičljivi utemeljitvi. Za tako početje bomo zahtevali najostrejšo kazen. Tekma naj se registrira s 5:0 v našo korist, iz fonda 800 dolarjev pa naj se povrnejo vsi stroški, ki so nastali pri propagiranju tekme.«

— ne

prek Bergmana celo zmanjšali rezultat, ravnotežje v tej tretjini pa je vzpostavil Zbontar z zadetkom v 5. minuti. Nato je Zbontar, ki je zamenjal Kneza, ubranil solo prodor Zupančiča, ki je moštrosko preigral našega branilca Koširja. Zadnji gol v tem delu igre je v 18. min. na podajo Eržena dosegel Felc.

Zadnjo tretjino sta nehala igrati še Smolej in Eržen in Jeseničani so šele v 11. minuti dosegli prvi gol in sicer prek Jana. Na 7:2 je zmanjšal Boškovič, predvsem slabša igra naših obrambnih

igralcev. Sašo Košir je v 13. min. povišal na 8:2, še v isti minuti pa je Kralj dosegel tretji gol za Slavijo. V 15. minuti smo videli zadnji gol srečanja, ki ga je dosegel T. Košir.

Do konca letošnjega leta bomo videli še naslednje tekme: 29. 12. bo Kranjska gora doma igrala z Olimpijo., dne 30. 12. pa Jesenice s Partizanom.

Po novem letu pa naslednje 3. 1. Jesenice gostujejo v Zagrebu proti Medveščaku, 7. 1. pa bo proti njim na Jesenicah igrala Olimpija.

Z.

Prvi prispevki se stekajo

Čim se je ob pričetku letošnje hokejske sezone pričela resna akcija, da bi postavili streho oz. zgradili športnokulturno dvorano Podmežakljo, so se v ta namen že pričeli stekati prvi prispevki. Tako je do 20. decembra na žiro račun gradbenega odbora prišlo 5.205 novih dinarjev.

Vseeno pa prispevki pritekajo počasneje kot je bilo pričakovano. Sicer je bilo precej obljubljenega pa še ni bilo realiziranega. Gradbeni odbor upa, da bo akcija pri posameznikih kot tudi pri podjetjih našla še več razumevanja.

Do 20. 12. so svojo pomoč prispevali:

Jernej Štravs (Žirovnica) — 20 din, Vesela družba pri Alenču iz Lipnice — 20 din, Orodjarna KOT Tacen — 65, Jože Peljhan (Žirovnica) — 50, Družina Dežman (Lesce) — 150, Urška Triplat (Lesce) — 100, Lojzka Kosmač (Dovje) — 50, Janko Baloh (Zabreznica) — 20, Cem. sil. lab. ZRMH Ljubljana — 60, Usenik — 35, inž. S. Drolc — 50, Matjaž Jedretič — 10, Ferdo Tanarek 50, Franc Puterle — 100, Stane Aljančič — 50, Janez Slovenc — 50, Viktor Vodišek — 50, Rok Osrečki — 50, Jože Vidovič — 50, Jože Sefman — 50, HK Olimpija — 2.000, Herbert Kotnik — 10, (vsi iz Ljubljane), Rodana Ivanovič — 20, Pero Vovk 500, Frane Taler — 250, Mirko Dreša — 50, Franc Zupančič — 100, Jože Hudrič — 50, Ciril Klinar — 100, Viktor Tišler — 100, Vasil Deretič — 100, Dani Klemenc — 150, Ilija Dragojevič — 100, Dušan Brun — 100, Olga Škoda — 120, Martin Lah — 50, Ciril Klinar, st. — 50, Jože Šturm — 50, Anica Klinar — 50, Anton Klinar — 50, Jože Klinar — 50, Avgust Novšak — 50 in Ana Čerin — 20 (vsi z Jesenic).

Gradbeni odbor se za vse prispevke iskreno zahvaljuje in prosi, da vsi tisti, ki žele pomagati pri gradnji tega prepotrebne objekta pošljejo svoje prispevke na žiro račun pri SDK Jesenice, št. 5153-3-278 — Odbor za gradnjo hale Jesenice.

Imeniten občni zbor jeseniških planincev

V soboto, 20. decembra so jeseniški planinci in alpinisti imeli v dvorani Delavskega doma na Jesenicah, potem, ko so v avli doma TVD Partizan odprli razstavo umetniških fotografij fotoamaterjev in slik dolikovcev iz planinskega sveta, svoj redni občni zbor. Predsednik Janez Košnik je pozdravil vse navzoče, med njimi tudi nekatere predstavnike sosednjih društev in predstavnika Planinske zveze Slovenije Toneta Bučarja. Znova pa so na občnem zboru, ki predstavlja čez 1500 članov PD, pogrešali predstavnike družbenega in političnega življenja občine. Po enominutnem molku v spomin letos preminulih članov — gornikov, so izvolili organe občnega zbora in prešli na delovni del, to je na poročilo o delu društva v minuli mandatni dobi, ki ga je podal tajnik Stanko Ravnik in ki je bil imenitno ilustriran in dokumentiran s filmi in barvnimi diapozitivi.

V uvodnem delu poročila je tajnik Ravnik govoril o letošnjih jubilejih društva in orisal zgodovinsko razvojno pot jeseniških planincev. Poleg številnih manjših proslav je bila osrednja proslava na Slemenu, kjer so podelili tudi 31 zlatih in 26 srebrnih spominskih znakov. Temu uvodu je sledilo predvajanje filma iz slavlja na Slemenu, ki je bilo povezano s prikazom plezalnih mojstrov in reševanja s stene s sodobnimi reševalnimi napravami.

Potem je tajnik društva govoril o splošnem položaju planinstva na Jesenicah in naglasil, da je kljub temu,

da društvo združuje 1.505 članov, še vedno premalo zanimanja in navdušenja za naš gorski svet, ki skriva v svojih nedrih neizmerne lepote in vire zdravja. Da bi dvignili interes naših občanov za gorski svet, je društvo organiziralo več množičnih izletov in pohodov v gore. Med letošnje organizirane izlete in pohode sodijo že tradicionalni spominski februarški pohod na Stol, izlet na Sleme, Pod Kepo na Koroškem, Golico, Rožco, Tamar, Triglav in Karnsko območje. S predavanji, ki so jih organizirali za šolsko mladino in na katerih so zajeli čez 1500 učencev osnov-

nih šol in z izleti so želeli povečati zanimanje za planinstvo in alpinizem med šolsko mladino. Še vedno pa z delom niso zadovoljni, pri delu z mladimi jim predvsem manjka marljivih in vestnih vodilnih ljudi.

Zatem je poročevalec govoril o delu upravnega in nadzornega odbora, ki sta ob množici organizacijskih, finančnih in gospodarskih problemov imela veliko dela.

Ko je govornik govoril o delu alpinističnega odseka, ki šteje 25 članov in pripravnikov, je poudaril, da ima odsek redne strokovne posvete z namenom dvigati strokovno sposobnost članstva. Letos so za novince izvedli plezalno šolo, ki jo je vodil Mitja Košir in zimski alpinistični tečaj na Vršiču. Odsek je s svojimi člani spremljal vse masovne izlete in štiridesetkrat sodeloval pri gorsko reševalnih akcijah. V minulemu letu so preplezali 544 raznih smeri in sicer dve smeri II. težavnostne stopnje, 52 smeri III., 77 smeri IV., 40 smeri V. in 17 smeri VI. težavnostne stopnje. Razen tega so plezalci Milan Fülle, Anton Novak, Tone Zagar, Janez Zakrajšek in Mitja Košir preplezali v domačih gorah štiri prvenstvene smeri in sicer dve letni in dve zimski. To je še toliko pomembnejši uspeh, ker je v domačih že zelo preplezanih stenah vedno težje dobiti še težjo nepreplezano smer.

Za tem delom poročila sta člana AO Niko Bernard in Mitja Košir z besedami in z izvrstnimi barvnimi diapozitivi pokazala udeležencem občnega zbora nekaj plezalnih podvigov v domačih in tujih stenah.

V nadaljevanju poročila je tajnik Stanko Ravnik govoril o gospodarskih problemih društva, o dejavnosti planinskih postojank in o težavah

s kadri, ki so zaposleni v teh postojankah. Določene težave pomenijo sunkoviti obiski v postojankah, ki glede na kadrovske zasedbe večkrat ne morejo zadovoljiti vedno bolj razvitega motoriziranega turizma. Letos društvo ni imelo večjih investicijskih vlaganj, razen nekatera vzdrževalna dela in popravilo zavetišča Špička. V svojih postojankah pa so zabeležili skoraj 9.000 nočnin.

Poročilo tajnika društva je sledilo še poročilo načelnika Gorske reševalne službe Ludvika Zalokarja. Njihova dejavnost v minulemu letu je bila usmerjena v preventivno ukrepanje v gorah, v spoznavanje modernih tehnik reševanja in usposabljanje članov za nudenje prve pomoči ponesrečencem. V svojo službo imajo vključen tudi specialni odsek vodnikov lavinskih psov. Služba je letos 36-krat posredovala pri nesrečah v gorah, vključno z intervencijami na smučiščih in z iskanjem pogrešanih gornikov. V pripravniški staž so vključili precej mladih alpinistov, zelo lepo pa je sodelovanje tudi z alpinističnim odsekom in upravnim odborom društva. Med člani je razvito veliko tovarištvo in medsebojno sodelovanje.

Janez Horvat je v nadaljevanju prikazal pet filmskih zapisov, ki jih je posnel z veliko požrtvovalnostjo na teh pohodih sam in ki zelo nazorno prikazujejo aktivnost jeseniških planincev. Filmi: lanskoletna Titova štafeta s Triglava, vaja lavinskih psov, pohod na Stol, izlet mladih planincev na Stenar in pohod železarjev na Triglav, so imeniten prikaz aktivnosti društva in lepota naših gora.

Prvi del občnega zbora je zaključil blagajnik društva Mirko Špendov, ki je pouda-

ril, da je bila letošnja finančna realizacija v postojankah društva (11 mesecev) za nekaj več kakor 20.000 N din večja kakor lani. V večini postojank so zabeležili porast od šest do deset odstotkov, v posameznih primerih pa tudi rahel padec. Letos so za manjša popravila in izpopolnitve svojih postojank vložili 58.420 N din. Največja težava in problem pri vzdrževanju planinskih postojank pa je še vedno v tem, da so te postojanke enako obdavčene kakor gostinska podjetja, ki delajo v boljših pogojih. Z določenimi davčnimi olajšavami bi lahko mnogo več denarja ostalo za obnovo in vzdrževanje planinskih postojank, je zaključil poročilo blagajnik.

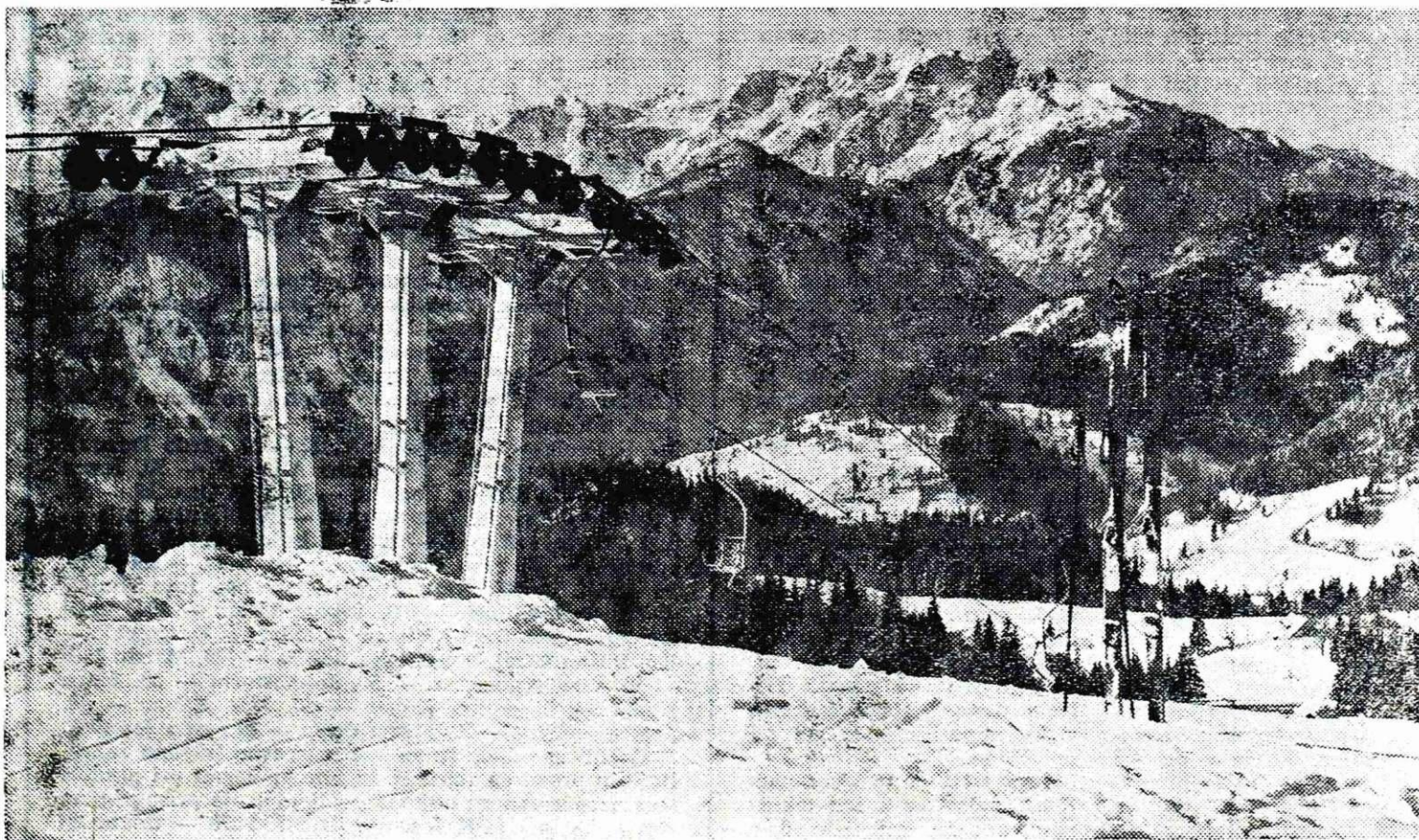
Uvodnim poročilom je sledila razprava, v kateri so sodelovali Uroš Župančič, načelnik alpinističnega odseka, ki je govoril o dosežkih plezalcev v minulemu letu in o nekaterih obletnicah, ki jih bodo planinci morali proslaviti v prihodnjem letu. Med te obletnice sodijo 65 let, odkar je bila zgrajena Kadilnikova koča na Golici, 175-letnica pristopa Valentina Vodnika na vrh Triglava in 75-letnica, ko je bil zgrajen Aljažev stolp na vrhu Triglava. Poleg spominskega februarkega pohoda na Stol ob 25-letnici osvoboditve, bo potrebna tudi velika pomoč pri gradnji planinske postojanke Špička. Jože Bertoncelj, ki je vodil popravilo postojanke Špička, je govoril o novogradnji postojanke. Korenini je govoril o večji doslednosti in načrtnosti pri gradnji postojank, Maks Dimnik pa o urejanju odnosov s sosednjo telminsko občino pri nadaljnjem razvoju postojank in gradnji objektov na Vršiču.

V razpravi je sodeloval tudi predstavnik Planinske zveze Slovenije Tone Bučar, ki je jeseniškim planincem čestital k doseženim uspehom. Ob tej priliki se je zadržal pri nadaljnjem razvoju planinskih postojank in o povezavi s turizmom ter o davčni politiki do planinskih postojank. Občni zbor pa je pozdravil tudi predstavnik planincev PTT Ljubljana.

Na javnih volitvah so izvolili nov upravni in nadzorni odbor ter disciplinsko komisijo, za predsednika društva pa ponovno Janeza Košnika, ki so mu ob tej priliki izročili tudi skromno darilo.

Med sprejetimi sklepi so predvsem poudarili realizacijo planinskega muzeja v Mojstrani, razširjeno delo z mladino, predvsem s šolsko, novogradnjo planinske postojanke Špička in izdelavo podrobnega načrta večjih planinsko-alpinističnih akcij v prihodnjem letu.

Imenitno organiziran in izpeljan občni zbor jeseniških planincev je nekoliko motila le zelo ozka in lokalistična razprava posameznikov. Gore so naravno bogastvo vseh in vsi se moramo prizadevati, da jih čim bolj približamo našemu delovnemu človeku in jih vključimo v razvoj domačega in inozemskega turizma.

Vložiti še več naporov, da te edinstvene lepote še bolj približamo množicam delovnih ljudi

Tekači iz Gorij najhitrejši

Na sončni Pokljuki se je v nedeljo dopoldan zbrala vsa naša smučarska tekaška elita na prvi tekmi za memorial Prešernove brigade, ki jo je pred 26 leti okupator presenetil v Lovčevem hotelu ter ubil 79 borcev.

Navzoče je pozdravil rezervni polkovnik in nekdanji komandant Prešernove brigade Karel Leskovec. Znak za pričetek tekmovanja pa je dal načelnik štaba nekdanjih prešernovcev Franc Jernejc

— Milče. Smučarji tekači so pred lep spomenik položili tudi venec.

Zmagovalec prvega memoriala Prešernove brigade je ekipa TVD Partizan iz Gorij v postavi Kobilica, Dornik in Šimenc. Gorjanci so predvsem zmagali zaradi odličnega streljanja in odličnega teka mladega nadarjenega tekača Šimenca, ki je vse svoje konkurente v mladinski vrsti prehitel več kot za 4 minute. Tekachi iz Gorij so še enkrat

potrdili, da so v odlični formi in zelo dobro pripravljeni na novo smučarsko sezono, ki se je pričela prav na Pokljuki. Največ zaslug za to pa ima trener Žemva.

REZULTATI:

EKIPNO: 1. Gorje (Kobilica, Dornik, Šimenc) 1:22,48 — 8 zadetkov, 2. Jesenice (Keršajn, Mlinar, Rožič) 1:25,01 — 6 zadetkov, 3. Fužinar (Bavče, Dretnik, Gorenšek) 1:26,18 — 4 zadetki.

Na tekmovanju so nastopili tudi mlajši mladinci na 6 km mlajše mladinke na 4 km dolgi progi. Pri mlajših mladincih sta prvo in drugo mesto osvojila Tajnikar in Lah z Jesenic, tretji pa je bil Kranjčan Gartner. Pri mladinkah je bila prva Kordeževa iz Kranja, druga in tretja pa Gorjanki Petermanova in Stojičeva.

— ne

Prvi skoki v Planici

Na 60 m skakalnici v Planici se je v nedeljo dopoldan zbralo več kot 70 skakalcev na prvi letošnji pregledni tekmi. Za mladince je bila to izbirna tekma za sestavo slovenske reprezentance, ki nas bo 4. januarja zastopala v Zahomcu na troboju Koroska — Furlanija — Slovenija. Zadnja pregledna tekma za izbor pa bo tik pred odhodom v Avstrijo 2. januarja. Po nedeljskem nastopu strokovnjaki z mladimi skakalci niso najbolj zadovoljni. Zadovoljili pa so jih starejši mladinci. Poleg mladih so nastopili tudi člani, vendar so žal nekateri manjkali, ker so bili utrujeni od treningov v ČSSR in dolgega potovanja domov. Od Jeseničanov sta se v članski konkurenci najboljše uvrstila Demšar in Dolžan, ki sta zasedla 3. oz. 4. mesto. Pri starejših mladincih ne zasledimo med prvo petorko nobenega Jeseničana. Isto velja tudi za mlajše mladince.

REZULTATI: 1. Mesec (T) 211,4 (59, 60), 2. Štefančič (T) 209,5 (59, 58,5), 3. Dolžan (J) 198,6 (57, 56,5), 4. Demšar (J) 192,6 (56,5, 54,5), 5. Koprivšek (E) 198,4 (54, 55,5), 8. Smolej (J) 171,0 (58,5, 58 p.) itd.

— ne

Po prvem kolu Drinovec

Na drsališču Podmežakljo je bil v nedeljo dopoldan odigran prvi krog ekipnega prvenstva v kegljanju na ledu za prvaka SRS. V prvi ligi se za ta naslov poteguje 11 ekip z Jesenic, Bleda in Kranjske gore. Po prvem kolu je vodstvo z eno točko prednosti prevzela reprezentančna ekipa Drinovec pred novim članom prve lige Langusom. Drugo kolo tega tekmovanja bo odigrano 25. januarja na Bledu.

Vseh pet reprezentančnih ekip se pripravlja na evropsko prvenstvo, ki bo januarja na Bledu. Trenirajo vsak torek popoldan na drsališču Podmežakljo. Po izjavah nekaterih strokovnjakov bodo naši tekmovalci na tem elitnem tekmovanju posegli po najvišjih mestih.

REZULTATI: 1. Drinovec (J) 16, Langus (J) 15, Markelj (KG) 13, Rozman (BK Jes.) 12, Petraš (KG) 10.

— ne

Obvestilo staršem!

Že več let izražajo mnogi prebivalci Jesenic in okolice željo, da bi se poleg hokeja na ledu razvilo tudi umetno drsanje in tako dokazali svetu, da smo na Jesenicah mojstri vseh panog zimskega športa.

Razvoj umetnega drsanja nekoliko zavira tudi nepokrito igrišče, ker otroci težje prenašajo slabo vreme in mraz.

Sedaj, ko je akcija za streho nad igriščem v največjem razmahu z upanjem, da bomo do sezone 1970/71 le uspeli, se odpirajo večje možnosti tudi umetnostnemu drsanju. Drsalni klub Jesenice organizira DRSALNO SOLO s pričetkom v januarju 1970, da bi tako zajeli čim več drsalcev in ustvarili močno množično osnovno za uspešno delo v kasnejših boljših pogojih. Drsalno šolo bo vodil znani umetnostni drsalc Peter Brlec iz Ljubljane.

Na zaključku sezone bo organizirano klubsko tekmovanje in bodo najboljši v naslednji sezoni sprejeti v drsalni klub. Klub jim bo nadalje omogočil učinkovite treninge, da bodo imeli možnost usposobiti se za močnejše vrste lepega športa.

Drzalna šola bo popoldan in dopoldan od 5.1.1970 naprej po naslednjem urniku:

DOPOLDAN:

ponedeljek:	od 10.30 do 12. ure
sreda:	od 10.30 do 12. ure
petek:	od 10.30 do 12. ure
sobota:	od 10.30 do 13. ure

POPOLDAN:

ponedeljek:	od 16.30 do 18. ure
sreda:	od 17.30 do 18.45

Šolnina znaša do konca zimске sezone 20 N din. Vpisovanje je vsak dan v dopoldanskih urah v pisarni Športnega društva in v popoldanskih urah na treningih.

Starši, ne zamudite te priložnosti in vključite svoje otroke v ta lepi šport!

Drsalni klub Jesenice

Klubsko prvenstvo

V nedeljo 21. t. m. je bilo na gorski cesti Plavški rovt — Žerjavec klubsko prvenstvo sankarskega kluba Jesenice. Starterju se je prijavilo 12 tekmovalcev, ki so v skupini enosedov opravili po dve vožnji, v skupini dvosedov pa eno vožnjo. Naslov klubskih prvakov so osvojili: pri članicah Stana Klemenc, pri članih Julij Ulčar, pri mladincih Srečo Klinar in pri dvosedi dvojica Julij Ulčar — Maks Klinar.

REZULTATI:

Članice: 1. Stana Klemenc 3,27,9
Člani: 1. Julij Ulčar 2,22,2, 2.

Maks Klinar 2,29,0 (lanskoletni prvak), 3. Jakob Stalc 2,45,2

Mladinci: 1. Srečo Klinar 2,25,5, 2. Drago Šlibar 2,29,8, 3. Boris König 2,31,9

Dvosedi: 1. Ulčar J. — Klinar M. 1,10,3, 2. Klinar S. — Klinar M., 3. König B. — Šlibar D.

Prvenstvo je bilo istočasno tudi pregledno tekmovanje za sestavo klubske ekipe, ki bo v nedeljo 28. t. m. na XIV. mednarodnem tekmovanju za prehodni pokal mesta Jesenic na isti progi posegla v borbo za prehodni pokal. J. J.

Pesjak najhitrejši

Na 580 m dolgi progi s 190 m višinske razlike in 50 ter 65 vratic, ki sta jo zakoličila Dornik in Gartner, je bila v nedeljo na Pohorju prva letošnja tekma najboljših slovenskih smučarjev in smučark v slalomu. Ta tekma je istočasno štela za kategorizacijo članov in članic. Na startu so manjkali reprezentantje, ki so bili takrat v Lienzu. Po izjavi nekaterih udeležencev tekme, smo lahko zvedeli, da so se naši smučarji odlično odrezali, toda vsem se še pozna, da nimajo v nogah dovolj prevoženih kilometrov. Najboljši čas dneva v enem te-

ku je dosegel naš Jeseničan Pesjak s časom 52,3. V drugem teku pa ga je prekosil njegov klubski kolega Mirko Klinar, ki je po seštevku obeh rezultatov zasedel četrto mesto. Precej ogorčen boj se je razvil pri članicah. Zanesljivo je prvo mesto osvojila Cizejeva.

REZULTATI:

ČLANI: 1. Pesjak (J) 112,0, 2. Bedrač (B) 113,3, Štravs (J) 113,6, 4. M. Klinar (J) 114,9, 6.—7. Ponikvar, 8. A. Klinar (oba J) itd.

ČLANICE: 1. Cizej (B) 121,1, 2. Magušar (E) 133,4, 3. Bevc (T) 148,0.

— ne

Štirinajstič za pokal Jesenic

V nedeljo, 28. t. m., priredi sankarski klub Jesenice na gorski cesti Plavški rovt — Žerjavec, XIV. mednarodne sankarske tekme za prehodni pokal mesta Jesenic. Pričetek tekmovanja ob 8.30. Tekmovalna proga bo dolga 850 m s poprečnim padcem 19% in 15 zavoji. Tekmovalci bodo progo v skupini enosedov prevozili dvakrat, dvosedi pa enkrat. Vodja tekmovanja je letos Drago Dokl, šef proge pa Jože Divjak. Tekmovanje se šteje tudi kot kvalifikacijsko tekmovanje za izbiro republiške reprezentance, ki bo 24. in 25. 1. 1970 sodelovala na I. evropskem prvenstvu v sankanju na naravnih progah v Kapfenbergu, Avstrija. Vodstvo kluba pričakuje številno udeležbo predvsem domačih, kakor tudi inozemskih tekmovalcev.

Naslove zmagovalcev iz leta 1968 bodo branili pri članicah Barbka Tišler — Tržič, mladinkah Roswitha Tomelitsch — Ferndorf (Avstrija), starejših članih Milan Cesen — Tržič, članih Julij Ulčar — Jesenice, mladincih Peter Dusching — Ferndorf, dvosedi Julij Ulčar — Maks Klinar — Jesenice in pri ekipah ATUS Ferndorf. J. J.

Tretje karavanško tekmovanje

V nedeljo 21. t. m. je na 3. mednarodnem karavanškem tekmovanju v Svečah (Avstrija) sodelovala tudi štiričlanska ekipa sankarskega kluba Jesenice in sicer člana

Janez Hrovat in Vinko Lavtžar ter mladince Jože Divjak in Brane Štefelin. Na tekmovanju je nastopilo v skupini tekmovalnih sank 71 enosedov in 26 dvosedov.

Naši predstavniki niso dosegli boljših rezultatov v tej res močni konkurenci, saj so nastopili vsi trenutno najboljši koroški sankarji. Zelo dober je bil samo uspeh Jožeta Divjaka, ki je med 24 mladincih zasedel 13. mesto.

Vzrok slabi uvrstitvi naših tekmovalcev je predvsem v drsnih ploskvah sank, saj so vsi favoriti vozili s sankami, katerih sanišča so bila iz plastične mase, kar jim je na 1300 m dolgi in precej položni progi (poprečni padec 9%) s šestimi zavoji omogočilo izredno prednost.

J. J.

Novoletni program otroških prireditev

Letošnje leto se bliža koncu. Bliža se čas, katerega z neko notranjo tesnobo, a vendar s prijetnim občutkom pričakujemo vsi, predvsem pa naši najmlajši. To je čas povezan z dragimi spomini iz otroških let, ki nas tako zvesto spremljajo skozi življenje in kot lučka svetijo v dneh, ko nam težki trenutki zatemnijo življenjsko pot ter ustavijo naš korak.

Prav gotovo ni treba posebej poudarjati kolikšne vzgojne vrednosti za otroka je prav praznovanje novoletne jelke. Zato poskušajmo, da bo ta praznik res lep, da bo vsaj delček tistega, kar bogati otrokov svet domišljije, mu prinese veselje in ga napravi srečnega.

Dedek Mraz s svojim spremstvom bo tudi letos obiskal naše malčke, prinesel jim bo igrač, slaščic, pomaranč in drugih dobrot ter se z njimi povesele ob novoletni jelki. Povsod se že pripravljajo na ta dogodek z željo, da bi bil ta program kljub skromnim denarnim sredstvom, čim bogatejši.

Prireditve se bodo izvršile takole:

KRANJSKA GORA:

V petek, 26. 12. 1969, bo ob 15. in 17. uri v kino dvorani mladinska igra Janko in Metka. Predstava je namenjena predšolskim in šolskim otrokom.

V nedeljo, 28. 12. 1969, ob 15. uri bo v prostorih vrtca posebna prireditev z obdaritvijo predšolskih otrok.

V ponedeljek, 29. 12. 1969, ob 18. uri bo nastop dedka Mraza z obdaritvijo v Podkorenu.

V torek, 30. 12. 1969, ob 16. uri bo prireditev v Ratečah.

MOJSTRANA:

V soboto, 27. 12. 1969, bo ob 15. uri v avli os. šole v Mojstrani mladinska igra Janko in Metka. Predstava je namenjena predšolskim in šolskim otrokom ter odraslim, ki bodo spremljali otroke.

Po predstavi bo interna prireditev z obdaritvijo predšolskih otrok iz Mojstrane, Dovjega in Belce.

HRUŠICA:

V nedeljo, 28. 12. 1969, ob 15. uri bo v Domu družbenih organizacij na Hrušici prireditev z igrico Rdeča kapica. Po predstavi sledi obdaritev vseh predšolskih otrok.

PLAVŽ:

V soboto, 27. 12. 1969, ob 16. uri bo v sejni dvorani skupščine občine Jesenice interna prireditev za predšolske otroke s področja Plavža, kjer bodo nastopili varovanci iz vrtca, dedek Mraz pa bo obdaril vse prešolske otroke s tega terena.

PODMEŽAKLJA:

V nedeljo, 28. 12. 1969, bo v prostorih krajevne skupnosti Podmežaklja interna prireditev za predšolske otroke tega področja. Nastopili bodo varovanci vrtca Podmežaklja. Zaradi premajhnega prostora dvorane, bo prireditev navedenega dne dopoldne ob 10. in popoldne ob 16. uri. Še posebej pa krajevna skupnost z organizacijami pripravlja posebno prireditev z obdaritvijo vseh ostalih oseb, ki prebivajo Podmežakljo.

SAVA:

V nedeljo, 28. 12. 1969, bo prišel dedek Mraz s svojim spremstvom v Delavski dom pri Jelenu. Ob 15. uri bo posebna prireditev z nastopom otrok iz vrtca Julke Pibernik, po prireditvi bo dedek Mraz obdaroval predšolske otroke tega terena.

JAVORNIK—KOROŠKA BELA:

V ponedeljek, 29. 12. 1969, ob 16.30 bo interna prireditev v Delavskem domu na Javorniku za predšolske otroke iz Koroške Bele — Javornika. Nastopila bo skupina glasbeno-ritmičnega krožka Svoboda Koroška Bela.

V torek, 30. 12. 1969, bo ob istem času ponovitev prireditve za učence osnovne šole terena Javornik—Koroška Bela.

ŽIROVNICA:

V nedeljo, 28. 12. 1969, ob 16. uri bo prireditev v domu DPD Svoboda na Breznici s pravljico Čarobna hišica. Po uprizoritvi bo nastopil dedek Mraz s spremstvom in obdaroval vse predšolske otroke Žirovnice in okoliških vasi.

V ponedeljek, 29. 12. 1969, ob 15. uri bo interna prireditev z istim programom v Zavodu za duševno bolne v Begunjah.

BLEJSKA DOBRAVA:

V ponedeljek, 29. 12. 1969, ob 16. uri bo prireditev v osnovni šoli na Blejski Dobravi. Nastopili bodo varovanci tamkajšnjega vrtca in šolski otroci. Dedek Mraz pa bo obdaroval vse predšolske otroke z Blejske Dobrave, Lipc in Kočne.

Poleg internih prireditev po terenu bo dedek Mraz obiskal vse šole, vrtce, bolne otroke v Splošni bolnici in otroke v Planini pod Golico.

OSTALE PRIREDITVE:

Dedek Mraz s svojim spremstvom bo v dneh 26., 27. in 29. decembra ob 16.30 uri obiskal tudi Supermarket, poslovalnico Murko in Špecerijo na Jesenicah (nasproti železniške postaje). Obdaroval bo otroke in ostale kupce, ki bodo v tem času v poslovnem lokalu.

Kolektiv gledališča Tone Čufar na Jesenicah je pripravil za novoletne praznike mladinsko igro Janko in Metka, ki bo poleg navedenih gostovanj v Kranjski gori in Mojstrani izvedel predstave v naslednjih dneh tudi na Jesenicah:

V sredo, 24. 12. 1969, ob 15. uri bo predstava za predšolske otroke iz vseh vrtcev. Predstavo si lahko ogledajo tudi ostali predšolski otroci, ki bodo prišli v spremstvu staršev.

V ponedeljek, 29. 12. 1969, ob 15. in 17. uri bo zaključena predstava za osnovno šolo Tone Čufar.

V torek, 30. 12. 1969, ob 15. in 17. uri bo zaključena predstava za osnovno šolo Prežihov Voranc.

Gledališka predstava za osnovno šolo Koroška Bela in Žirovnica bo še vedno v okviru novoletne jelke v mesecu januarju prihodnjega leta.

V primeru obolenosti lahko pride do časovne spremembe programa. Prizadeti prebivalci pa bodo o tem pravočasno obveščeni na krajevno običajen način (radio, posebno obvestilo ipd.).

K navedenim prireditvam vabi
Občinska zveza prijateljev mladine
Jesenice

ZDRUŽENJE BORCEV NOV JAVORNIK — KOROŠKA BELA

razpisuje in vabi

na XII. tradicionalni kurirski smuk, ki bo v nedeljo, 25. 1. 1970.

1. Mesto tekmovanja:

Start Suharjev rovt nad Pristavo, cilj Pristava.

2. Kategorije:

1. člani ZB,
2. športne organizacije člani — članice, starejši in mlajši mladinci, starejše in mlajše mladinke,
3. šolska športna društva in šole 3. in 4. razred mlajši pionirji—pionirke; 5., 6., 7. in 8. razred starejši pionirji—pionirke.

3. Prijave:

Pismene prijave do 23. 1. 1970 na naslov: Zdrženje borcev NOV Javornik — Koroška Bela ali Karel Pureber, Strelska 6, p. Jesenice 3.

4. Program:

V soboto, 23. 1. 1970 bo ob 16. uri v delavskem domu na Javorniku zbranje startnih števil in sestank z vodji ekip. V nedeljo ob 10. uri start za člane ZB in športna društva. Ob istem času start za šole in šolska društva.

5. Objava rezultatov:

Ob 14. uri pred domom na Pristavi.

6. Darila in nagrade:

Prvi trije v vsaki skupini prejmejo diplome in praktična darila.

7. Posebno obvestilo:

Člani ZB tekmujejo za prehodni pokal. Ekipo sestavljajo trije najbolje plasirani iz ene krajevne ali terenske organizacije.

Člani športnih organizacij tekmujejo za pokal, ki ga osvoje v trajno last. Ekipo sestavljajo najbolje plasirani član, starejši in mlajši mladinec. Isto je pri kategoriji članic in mladink. Šolska društva in šole tekmujejo za prehodni pokal (kip borca). Ekipo sestavlja pet najbolje plasiranih tekmovalcev ne glede na spol in skupino.

Pokal je osvojen po treh zaporednih oz. petih zmagah v presledkih.

Organizator tekmovanja si pridržuje pravico do spremembe časov in terminov, kar bo objavljeno v dnevnem časopisu Delo in lokalnem radiu.

Zdrženje borcev NOV Javornik — Kor. Bela

Tudi v januarju in februarju zanimiva planinsko alpinistična predavanja

Na večkrat ponovljene želje in zahteve številnih ljubiteljev in obiskovalcev gora se je Planinsko društvo Jesenice na iniciativo alpinističnega odseka odločilo organizirati ciklus planinsko-alpinističnih predavanj.

Na Jesenicah je za ta redna štirinajstdnevna predavanja izredno zanimanje med starejšimi in še prav posebej med mlajšimi poslušalci in gledalci. Predavanja so kvalitetna in zanimiva, zato privabljajo od četrtega do četrtega vedno večje število ljubiteljev.

Do sedaj so v Delavskem domu na Jesenicah predavali: Niko Bernard z Jesenic, Stane Belak in Štrauf iz Ljubljane ter Zvone Kofler iz Mojstrane. Vsi so se izkazali kot odlični govorniki in še večji mojstri lepe barvne fotografije ter vrhunskega, akrobatskega plezanja in alpinizma. V vsakem pogledu so zadovoljili in navdušili poslušalce in gledalce.

Planinci na Jesenicah so ugotovili, da so taka in podobna predavanja odlična oblika za mobilizacijo in večjo aktivizacijo delovnih ljudi in mladine za množično planinstvo in vrhunski, akrobatski plezalni šport in alpinizem. Zato so se odločili, da tudi v prihodnjem letu nadaljujemo s predavanji. V januarju in februarju bodo planinsko-alpinistična predavanja vsak drugi četrtek ob 18. uri v veliki dvorani Delavskega doma. 8. februarja bo predaval znani plezalec, alpinist in gorski reševalec Marko Butinar iz Rateč pod naslovom: Od Etne do otokov sreče — Kanarskih otokov. Drugo predavanje bo v četrtek, 22. januarja. Predavala bosta v preteklem letu naša najuspešnejša alpinista Boro Krivic iz Ljubljane in Mitja Košir z Jesenic o vrhunskih dosežkih v preteklem letu v stenah Mont Blanc, Grand Jorasses in le Droites. V februarju bodo na Jesenice povabili naše anapurnovce, ki bodo v besedi in sliki tolmačili vzpon na Anapurno 2 in 4, ki je bil prav gotovo naš vrhunski alpinistični dosežek v preteklem letu. Planinsko društvo in alpinistični odsek Jesenice vabita na predavanja čimveč mladih in starejših ljubiteljev ter obiskovalcev gora.

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

27. in 28. decembra angl. barvni film ČRNA MORA, v režiji Roberta Hortforda, v glavni vlogi John Tarner, ob 17. in 19. uri.

29. decembra franc. film ŠTIRI DAME ZA GOSPODA, ob 17. in 19. uri.

30. in 31. decembra amer. barvni CS film REVOLVERAŠ Z RDEČE REKE, v režiji Richarda Thorpeja, v glavni vlogi Glee Ford, ob 17. in 19. uri.

1. in 2. januarja franc. barv. film ZBOGOM, PRIJATELJ, v režiji Jeana Ermanna, v glavni vlogi Alain Delon, ob 17. in 19. uri.

3. in 4. januarja ital. barvni film PAST V GRAND CANYONU, v režiji Alberta Bandi, v glavni vlogi J. Mitchum, ob 17. in 19. uri.

5. januarja angl. nem. barvni film KLUB UBIJALCEV IZ BROOKLYNA, v režiji Vernerja Jakobsa, v glavni vlogi Georg Neyder, ob 17. in 19. uri.

6. in 7. januarja franc. barvni VV film KRVOLOČNA IGRA, v režiji Alaina Jessua, v glavni vlogi Jean Pierre Cassel, ob 17. in 19. uri.

8. januarja amer. barvni film NE DELAJ VALOV, v režiji Aleksandra Mekendrika, v glavni vlogi Tony Curtis, ob 17. in 19. uri.

9. januarja ital. barvni film DEVICA DŽUNGLE, ob 17. in 19. uri.

10. januarja amer. barvni film TVOJI OTROCI, MOJI OTROCI, NASI OTROCI, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVZ

27. in 28. decembra amer. barvni CS film REVOLVERAŠ Z RDEČE REKE, ob 18. in 20. uri.

29. in 30. decembra angl. barvni film ČRNA MORA, ob 18. in 20. uri.

31. decembra grški barv. film GRŠKI BISERI, ob 18. in 20. uri.

1. in 2. januarja amer. barvni film POČITNICE V KALIFORNIJI, ob 18. in 20. uri.

3. in 4. decembra franc. barvni film KRVOLOČNA IGRA, ob 18. in 20. uri.

5. in 6. januarja ital. barvni film PAST V GRAND CANYONU, ob 18. in 20. uri.

7. januarja amer. barvni film NE DELAJ VALOV, ob 18. in 20. uri.

8. in 9. januarja franc. barvni film ZBOGOM, PRIJATELJ, ob 18. in 20. uri.

10. januarja franc. barvni film BREZSMRTNA ZGODBA, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

27. decembra franc. barvni CS film PET FANTOV ZA SINGAPUR.

28. decembra amer. barvni film PO SLEDI ZLOČINA.

1. januarja angl. barvni film ČRNA MORA.

3. januarja amer. barvni CS film POČITNICE V KALIFORNIJI.

4. januarja amer. barvni CS film REVOLVERAŠ Z RDEČE REKE.

8. januarja ital. barvni film PAST V GRAND CANYONU.

10. januarja franc. barvni film ZBOGOM, PRIJATELJ.

Kino ŽIRGVNICA

28. decembra franc. barvni CS film PET FANTOV ZA SINGAPUR.

31. decembra angl. barvni film ČRNA MORA.

1. januarja franc. film ŠTIRI DAME ZA GOSPODA.

4. januarja amer. barvni CS film POČITNICE V KALIFORNIJI.

7. januarja franc. barvni PAST V GRAND CANYONU.

11. januarja franc. barvni film ZBOGOM, PRIJATELJ.

Kino KRANJSKA GORA

27. decembra šp. barv. CS film NJENA ZADNJA PESEM.

28. decembra amer. barvni CS film POČITNICE V KALIFORNIJI.

1. januarja amer. barvni CS film REVOLVERAŠ Z RDEČE REKE.

3. januarja angl. barvni film ČRNA MORA.

4. januarja franc. barvni film ZBOGOM, PRIJATELJ.

8. januarja franc. barvni film KRVOLOČNA IGRA.

10. januarja ital. barvni film PAST V GRAND CANYONU.

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK

27. decembra amer. barvni film PO SLEDI ZLOČINA, ob 19. uri.

28. decembra franc. film ŠTIRI DAME ZA GOSPODA, ob 17. uri.

31. decembra amer. barvni CS film POČITNICE V KALIFORNIJI, ob 19. uri.

1. januarja grški barvni film GRŠKI BISERI, ob 19. uri.

3. januarja amer. barvni CS film REVOLVERAŠ Z RDEČE REKE.

4. januarja angl. nem. barvni film KLUB UBIJALCEV IZ BROOKLYNA, ob 17. uri.

4. januarja angl. barvni film ČRNA MORA, ob 19. uri.

7. januarja franc. barvni film ZBOGOM, PRIJATELJ, ob 19. uri.

10. januarja franc. barvni film KRVOLOČNA IGRA, ob 19. uri.

ZAHVALA

Ob izgubi dragega očeta in moža

KARLA OCEPKA

se iskreno zahvaljujem krajevni organizaciji Zveze borcev Hrušica, družini Razinger, Kranjc in Jakupovič za pomoč, sodelavcem UOS pa za darovane venec.

Lepa hvala vsem, ki so nam izrekli sožalje in sočustvovali z nami ter spremili pokojnega na zadnji poti.

Zalujoči žena Marija, sin Drago in hčerka Mili z družinama.

ZAHVALA

Ob izgubi dobrega moža in brata

JAKOBA JUGOVICA

se iskreno zahvaljujem dr. Rjazancevu za trud in požrtvovalnost in strežnemu osebju doma dr. Franceta Berglja za nesebično pomoč med njegovo težko boleznijo. Prisrčna hvala Jelki Kryl ter družinama Škrinjar in Žan za vso pomoč v dneh težke izgube. Iskrena hvala tudi vsem sosedom, prijateljem in znancem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti in nam izrekli sožalje. Zahvaljujem se voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo.

Zalujoči žena Franciška in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob izgubi dragega moža, očeta, starega očeta in deda

FRANCA KELIHA

se zahvaljujem vsem, ki so se poslovlili od njega na domu in na pokopališču, poklonili venci in cvetje ter izrekli sožalje. Zahvaljujem se vsem bivšim sosedom in znancem s Sl. Javornika in stanovalcem bloka V. Ceste revolucije na Jesenicah za sočustvanje in pomoč. Zahvala zdravstvenemu in strežnemu osebju internega oddelka splošne bolnice na Jesenicah za njihov trud, da bi ga nam ohranili pri življenju. Posebno se zahvaljujem pevcem z Javornika in Jesenic za žalostinke.

Zalujoči: žena Ana, sinova Rado in Sandi z družinama ter Jana z možem Mirkotom in hčerko Vesno.

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega dragega moža, očeta in deda

FRANCA JEKOVC

se iskreno zahvaljujem dr. Dražiču in dr. Andolšku za zdravljenje in trud, da bi ga ohranili pri življenju.

Prsna hvala sosedom Miklič, Bratanič, Sorgo, Ogrin, Noč, Sifer, Samar, Cuder, Fornezzi za vsestransko pomoč. Lepa hvala tudi znancem Celarec, Vehar, Kristini Malenšek in Gizeli Velikonja. Zahvaljujem se nabavnemu oddelku in kolektivu centralnega skladišča za denarno pomoč in venec. Hvala tudi vsem prijateljem in znancem ter podjetju Gorenjska oblačila za darovane venci in cvetje. Zahvala vsem, ki so nam izrekli sožalje, pihalnemu orkestru Jeseniških železarjev za žalostinke, voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo in vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti.

Vsem še enkrat najlepša hvala.

Zalujoči: žena Angela, sin Franc s hčerko, hčerka Francka, Anica z družino, vnuk Milan z ženo in sorodniki.

OBCNI ZBOR ŠAHOVSKEGA DRUŠTVA JESENICE

Jutri zvečer, v soboto, 27. decembra ob 17. uri bo v šahovskem društvu Jesenice občni zbor šahovskega društva Jesenice. Vsi, ki so za nadaljnje delo šahovskega društva zainteresirani, so vljudno vabljeni!

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi naše drage žene, mame, stare mame in babice

FRANČISKE OMAN

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so z nami sočustvovali in nam izrekli sožalje.

Iskreno se zahvaljujem vsem sosedom, ki so kakorkoli pomagali, posebno Vebrovim, Jelovčanovim in Kljukovičevim za nesebično pomoč ter vsem darovalcem cvetja in vencev. Zahvaljujem se tudi voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo in vsem prijateljem, znancem ter sorodnikom, ki so jo v tolikem številu spremili na zadnji poti ter pevcem za žalostinke. Iskrena hvala govorniku za ganljive besede ob odprtem grobu.

Zalujoči: mož Franc, hčerka Mimi z družino, sinovi Franc, Jože, Stane in Marjan z družinami.

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi našega dobrega moža, očeta, starega očeta in dedka

JAKOBA RAINERJA

se zahvaljujem vsem, ki so se poslovlili od njega na domu in ga spremljali na njegov zadnji dom, poklonili venci in cvetje ter izrekli sožalje. Posebno se zahvaljujem družinam Malenškovi, Mencingerjevim, Gabronovim, Sajovčevim in Dobiškovim.

Zahvaljujem se organizaciji za venec in denarno pomoč, DPD Svobodi Javornik, krajevni organizaciji ZK, tovarniškemu odboru sindikata, Zvezi borcev in Društvu upokojencev. Hvala tudi govornikom ob odprtem grobu tov. Svetinu in tov. Stražišarju, pevcem in godbi.

Zalujoči: žena Julijana, hčerka Ela, vnuka Emil in Nada z možem Ivom in pravnukinja Suzana.

ZAHVALA

Ob prerani in nepričakovni izgubi naše dobre tete

MARIJE KEJŽAR

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti, darovali venci in cvetje, nam izrekli ustno sožalje in z nami sočustvovali. Prav posebna zahvala sostanovalcem, posebno družinam Razingerjevi, Blagnetovi, Javornikovi in Abramovi za vsestransko pomoč.

Zalujoči: Marica z družino in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Kolektivu strojnih delavnic se najlepše zahvaljujem za prejeto darilo ob odhodu v pokoj.

Obenem se zahvaljujem tudi sindikalnemu odboru strojnih delavnic za denarno pomoč v času bolovanja.

Pavel Sukič
strojne delavnice
strugarna

ZAHVALA

Sodelavcem plinske in vodne energije se iskreno zahvaljujem za obisk na domu, darilo in denarno pomoč, ki mi je bila zelo dobrodošla. Kolektivu plinske in vodne energije želim v novem letu novih delovnih uspehov.

Stanko Krmelj
PIV

ZAHVALA

Vsem sodelavkam in sodelavcem iz obrata brusilnica — jeklovlek se zahvaljujem za obisk na domu in darilo ob odhodu v pokoj, ki mi bo ostal dragocen spomin na sodelavce. Vsem pa želim, kakor tudi celotnemu kolektivu jeklovleka, srečno in uspešno novo leto 1970.

Neža Guzej

Razpis križanke

Današnja slikovna križanka je nagradna. Z žrebom bom reševalcem s pravnimi rešitvami razdelili naslednje nagrade:

1 nagrada	50 N din
2 nagradi po	40 N din
3 nagrade po	30 N din
4 nagrada po	20 N din

Rešitev vpišite v izrezan lik križanke čitljivo in z velikimi črkami.

Vsak lahko sodeluje le z eno rešitvijo, ki naj bo v posebni kuverti, na katero označite NAGRADNA KRIŽANKA in napišite naslov ter obrat, v katerem delate.

Rešitev pošljite najpozneje do vključno srede, 7. 1. 1970. na naslov: UREDNIŠTVO ZELEZARJA, ZELEZARNA JESENICE.

Rešitvam ne prilagajte nobenih drugih dopisov!

Nagradna križanka

Nagradni razpis na 31. strani

◊	NAŠA NAJVEČJA REKA	HUD BOJNI STRUP	OSIVEL, SIV	RUDNIK V BOSNI	◊	PREOBRAZBA PREROD	ŽGODEN	ŠTEVNIK	SOGLASNIK	POSREDNIK	IDA KRAVANJA - RINA	NAPAD, ATAKA	KEM. ZNAK ZA JOD	VPLIVATI, HAZGIBATI	VRSTA ALKOHOLNE PIJAČE	BREG OBREŽJE
ŠPORTNI REKVIZIT					PRT Ž. IME											
KIRURŠKO ZDRAVLJEN									GRŠKA ČRLA IMITIRANJE				PREMIK, MIG BREME			
NETOČEN, NEVEŠTEN								UMETNA MASA 0								
PLOSKOVNA MERA			HITRA SMRT VEDRO, KANTA				SVETOPISEM, DSEBA PETER ERŽEN				VELIKA POSODA					
SKRAJŠANO ŽENSKO IME					NAERT, ORIS SESTRIN MOŽ					TRAVA DRUGE KOŠNJE	ZAPREKA					
OČE				ČESTITKA VRSTA SULADBE							PEVSKI ZBOR OPIS				OBOROŽENA MOČ DRAVE, ARMADA	JEFEKO V ČRNI KORI
◊	IZLETNIŠKA TOČKA NA ŠTAJERSKEM	Nadaljevanje čestitke PRIMOD V GOSTE					1970					PRETEP SAMOGLASN.				
PREPROSTO LEŽIŠČE							ZNAMKA ALKOHOLNE PIJAČE						TULEC, ETUI KONTINENT			
POJAV NA NEBU						LUKVNJICE V KOŽI	PRINCIP ŽLA V VERI STARIH PERZOV	LETALSTVO IZDELOVALEC VELIKIH SIT								
ŽEV					GORA PESNIŠTVA VRSTA MAKILA, TUDI KISLINA							SAMOGLAS- NIK KEM. ZNAK ZA ŽVEPLO		SMUČARSKO DRUŠTVO LETDOVISČE PRI OPATIJU		
SREDIŠČE VRTENJA			OB TEM ČASU							MONGOL	FOTOGRA- FIJA STAROGRŠKI DRAŽAVNIK					
RDEČI KRIŽ			REDKOST DRAGOCENOST OPRAVILO, POSEL									PRVI LETALEC EDVARD LADDELJ				
SOGLASNIK		IZBIRA MED DVEMA MOŽNOSTIMA DAN V TEDNU							PRIZORIŠČE V CIRKUSU KRAJEVNI LJUDSKI ODBOR						VRSTA SAMODB- RAMBE	◊
VRSTA RAZPRAVE (množina)						OBMOČJE OB SEVER. TEČAJU ODISEJEVA DOMOVINA									KEM. ZNAK ZA KALIJ JAMEC DOMA- ČE PERNATE ŽIVALI.	GORA NAD BOYLEM (2585m)
◊	PIJAČA STA- RIH SLOVANSK			KOSITER NEDOLOČNA ENA				IZRASTEK NA GLAVI SOGLASNIK				POLITIČNO ZATOČIŠČE	PLOŠČICA PRI HOKEJU (NAŠA PIŠAVA)			
TRD KAVČUČ, SMOLA							VRSTA NEUMEN						ČASOMER TALISOVA ORANŽADA			
KAZALNI ZAJMEK			POLET, ZANOS EDŽIŠNIK NELA					OSEBNI ZAJMEK	ANTON VRDOLJAK	PREDDAN, ZORAN NIKALNICA						
OČKA					POVELJE- VATI 15. ČRKA ABECEDA											
GLAVNO MESTO MADALA- SKARJA											NAREJEN IZ LANU					